

ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 14.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ὁ κ. Τρικούπης κατόρθωσε νὰ συγκροτήσῃ τὴν ἀναγκαίαν πρὸς ἐπανάληψιν τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἀνευ τῆς συμπράξεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀπαρτίαν, διαπιστωθεῖσαν ἤδη κατὰ τὰς τῆς παρελθούσης δευτέρας καὶ τρίτης συνεδρίας τῆς Βουλῆς· ἀλλὰ πάντοτε, καίτοι οἱ ἐν Ἀθήναις κυβερνητικοὶ βουλευταὶ ἀνῆλθον ἤδη εἰς τοὺς 110, κατὰ πέντε ὑπερβαίνοντες τὸν ἀριθμὸν τῆς ἀπαρτίας, ἀμφιβολία ὑπάρχουσι περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ὑπουργείου, ἐφ' ὅσον ἡ ἀντιπολιτεὺσις ἐξακολουθεῖ τὴν πλημμελῆ πολιτικὴν αὐτῆς, ἐννοοῦσα νὰ προσέρχηται εἰς τὸ Βουλευτήριον, μόνον ὅτε ἡ κυβέρνησις ἔχει ἤδη ἐκ μόνων τῶν φίλων αὐτῆς τὴν ἀπαρτίαν.— Τὸ πλημμελὲς τῆς κωλυσιεργικῆς ταύτης τῆς ἀντιπολιτεύσεως πολιτικῆς, κατανοηθὲν ὑπὸ τῶν ἐκλογέων τῆς Ἠλείας, παρώρμησε τοὺτους, πιθανῶς ὑποκινουμένους καὶ ὑπὸ τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων, νὰ ἐπιτάξωσι τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτῶν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ Κοινοβούλιον πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ καθήκοντος αὐτῶν, προκειμένου γὰρ περὶ ζωτικώτατον ζητήματος, τοῦ σταφιδικοῦ, ὅπερ, φαίνεται, δεξιῶς ἐκρημοποιήσαν ἡ κυβέρνησις εἰς προσέλκυσιν εἰς τὸ Κοινοβούλιον καὶ μελῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως· οὗτοι δέ, καὶ ἀποῦσις τῆς ἄλλης ἀντιπολιτεύσεως, παρῆσαν τρεῖς βουλευταὶ Ἠλείας, ἀντιπολιτευόμενοι μὲν καὶ οὗτοι, προτιθέμενοι δὲ νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν κυβέρνησιν ἐν τοῖς εἰς προεσσίαν τῆς σταφιδοπαγωγῆς μέτροις αὐτῆς. — Ἐν τούτοις ὀλίγοι εἰσονται οἱ πρὸς τὸν τοιοῦτον πόθον τῶν ἐντολέων αὐτῶν συμμορφωθισόμενοι, ἐνδεχόμενοι δὲ μεταστάσεις ἐκ τῶν κυβερνητικῶν τάξεων ἢ κωλύματα ἄλλα δύνανται νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτὰς κατὰ 6 ἢ 7 ἀνδρας· τότε δὲ ἡ κυβέρνησις ἐπανερχεται αὐθις εἰς τὴν ἀπὸ

τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐξάρτησιν, ἥτις βέβαιον εἶνε ὅτι οὐδὲ στιγμὴν θ' ἀναβάλλῃ τὴν καιρίαν κατ' αὐτῆς πληγὴν, διὰ τῆς ἀποχῆς αὐτῆς καθιστώσα τῇ κυβερνήσει ἀδύνατον τὴν κοινοβουλευτικὴν ἐργασίαν.— Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀναμφιβόλως λυπηρὸν, διότι αἱ περιστάσεις δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν εἰς τοὺς ματαίους τούτους καὶ ἀντισυνταγματικούς κομματικούς ἀγῶνας ἀνάλωσιν τοσοῦτου πολυτίμου χρόνου. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ἐγκαίρως συμπολιτευόμενοι τε καὶ ἀντιπολιτευόμενοι, κυβερνήσις τε καὶ βασιλεία θὰ κατανοήσωσι τοῦτο.— Ἄλλως ἐπικεῖται δεινῶσις τῆς καταστάσεως, ἐφ' ἣ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ἀνεύθυνον.— Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, οἱ ὁμολογιοῦχοι τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων διὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἠνωμένων κοιμητῶν αὐτῶν ἀπηύθυναν πρὸς τὸν κ. Τρικούπην διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ θεσπισθέντος μονομεροῦς προσωρινοῦ διακανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δημοσίου χρέους, λέγοντες ὅτι εἶνε μὲν πρόθυμοι νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς θυσίας τινὰς, ἄς θὰ ὄριζον ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, πρὸ τούτου ὅμως ἀξιοῦσιν ὅπως τὸ ὄριον τοῦτο διαγραφῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἄκρων δυνάμεων τῆς χώρας, ὅπως αὐξάνηται κατὰ λόγον τῆς βελτιώσεως τῶν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν καὶ ὅπως ἐξασφαλισθῇ αὐτοῖς ἡ πιστὴ τήρησις τῶν συμβληθησομένων.— Τοῦτο δύναται νὰ λογισθῇ πρῶτον πρὸς τὴς διαπραγματεύσεις σπουδαῖαι βῆσι α.

Καίτοι ἐπὶ μικρὸν προσεμειδιάσαν ἡ ἐλπίς τῆς ἐκλείψεως ἐνός τῶν κυριωτάτων παραγόντων τῆς κρισίμου καταστάσεως, ἐν ἣ διατελοῦσι τὰ σερβικὰ πράγματα, ἀγγελθεῖσης ὡς ἐπιχειμένης τῆς προσεχοῦς ἀναχωρήσεως ἐκ τῆς χώρας τοῦ βασιλοπάτορος, οὐ ἡ παρουσία οὕτως ἐπιβλαβῶς ἐπιδραῖ ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν βασιλικῶν προνομίων καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης τοῦ κράτους, ἡ ἐλπίς αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ διασκεδασθῇ διὰ νεωτέρων ἐκ τῆς σερβικῆς πρωτεύουσος πληροφοριῶν, φερουσῶν ὅτι

οὐ μόνον οὐδὲν ἀπεφασίσθη περὶ τῆς εἰς τὰς τερπνὰς τῶν Παρισίων διατριβὰς ἐπανόδου τοῦ κόμπος τοῦ Τακόβου, ἀλλὰ καὶ σοβαρὰ σκέψις γίνεται ἐν τῇ αὐτῇ περὶ τῆς ἀναστολῆς τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας διὰ τῆς εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλλένδας ἀναβολῆς τοῦ καταρτισμοῦ τῆς νέας Σκουψίνας καὶ τῆς μεταξὺ διακυβερνήσεως τοῦ τόπου δι' ὑπουργεῖον μόνον τίτλον φέροντος τὴν εὐνοίαν καὶ ἐκλογὴν τῆς αὐτῆς. — Ἐννοεῖται ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δυσχερέστατα δύναται τις ν' ἀναμῆνῃ προσεχῆ τὴν κατεύνασιν τῶν πνευμάτων. — Τούναντιον ἢ ταῖς ἀντιδημοτικαῖς τῆς χώρας πολιτικαῖς μερίδι παρεχομένη ἀνεπιθύλακτος εὐνοία καὶ ἠθικὴ ὑποστήριξις, ἐπιτρέψασα αὐταῖς νὰ προκύψωσι θαυράλεως ἀπὸ τῆς ἀφανεΐας, εἰς ἣν ἢ ἐπὶ μακρὰ ἔτη κοινοβουλευτικῆ αὐτῶν ἀδυναμία εἶχεν ἐμβάλει αὐτάς, καὶ νὰ ἐλπίσωσι τὴν ἀνάκτισιν τῆς παλαιᾶς ἐν τῷ τόπῳ θέσεως αὐτῶν, συνετέλεσεν ἥδη τοσοῦτον εἰς τὴν ἐκτράχυνσιν τοῦ κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ὥστε τολμηροτέρα τις κατ' εἰρηγῆσιν τοῦ βασιλοπάτορος πολιτικῆ εἶνε πρόδηλον εἰς ποίους κινδύνους θὰ ἐξώθει τὴν χώραν, ἥτις τότε ἀνεπιθυλάκτως θὰ ἐτάσσεται ὑπὲρ τῆς ριζοσπαστικῆς μερίδος, ἐμφανίζουμένη ὡς μόνη ὑπερμάχου τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν αὐτῆς.

Ἐτερον ἄξιον μνείας πολιτικῶν γεγονόσ τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου ἀποτελοῦσιν αἱ ἄρτι ἐγκαινισθεῖσαι ἐκτάκτως φιλίαὶ σχέσεις Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας. — Ἡ προσέγγιξις αὕτη ἰδίως παρατηρήθη μεταξὺ τῶν στρατιωτικῶν διευθύνσεων τῶν δύο κρατῶν, αἵτινες, καθ' ἃ λέγεται, σπουδαῖα ἀντίπλαξαν ἔγγραφα, μὴ δημοσιευθέντα, ἐννοεῖται. — Ἐν ταῖς σχετικαῖς μάλιστα πληροφοριαῖς προστίθεται ὅτι ὁ βούλγαρος ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοί, προσκλήθει εἰς τὸν τῶν Ρουμάνων, προτίθεται μετὰ τοῦ ἐπιτελείου αὐτοῦ νὰ ἐπισκεφθῆ τὰ ρουμανικὰ ὄχυράμασα — Εὐρισκόμεθα ἄρα γε κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς διομολογήσεως στρατιωτικῆς ρουμανοβουλγαρικῆς συμβάσεως; Τὰ πάντα δυνατὰ καθ' ὄν χρόνον ἢ Εὐρώπῃ, ὑπὸ τῶν ἰδίων διαφωνιῶν διασπασμένη, ὡς μὴ οὔσα λογίζεται ὑπὸ τῶν ἐν Σοφίᾳ.

Ἐν τῇ δυσμικῇ Εὐρώπῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολιτολογούντων ἐπισύρει ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐσωτερικῆ πολιτικῆ κατάστασις, ὁσημέραι κρισιμωτέρα γινόμενη διὰ τὸ ἀπροχώρητον, εἰς ὃ ἦγαγε τὴν κυβέρνησιν ἢ στάσις τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, ἐκ συστήματος ἀπορριπτούσης ἢ μέχρις ἐξουδετερώσεως παραμορφούσης τὰ ὑπὸ τῆς γνησίας τοῦ ἔθνους ἀντιπροσωπείας, τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ψηφίζόμενα μεταρρυθμιστικὰ μέτρα. — Οἱ τῆς συμπολιτεύσεως οἰτορες καὶ τὰς λοιπὰς τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀργίας ἡμέρας ἐχρησιμοποίησαν εἰς δημογορίας ἐν διαφόροις πόλεσι τοῦ κράτους, κηρύττοντες τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπὸ τοῦ βρετανικοῦ λαοῦ ἐπιλύσεως τοῦ μεγάλου ζητήματος, εἰ τὰς τύχας τῆς χώρας θὰ διευθύνωσιν οἱ γνήσιοι αὐτῆς ἀντιπρόσωποι ἢ ἐν τῷ νομοθετικῷ ἔργῳ αὐτῶν θ' ἀντικαταστήσωσιν αὐτοὺς οἱ κληρονομικῶς τὸ ἀξίωμα αὐτῶν προσκτώμενοι Λόρδοι· ἄλλ' ἢ πορεία τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ἐπαναλαβούσης ἥδη τὰς ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς διακοπεΐδας ἐργασίας αὐτῆς, θὰ παράσχη σαφεστέρην φορὰν εἰς τὴν

κατάστασιν. — Οἱ πολλοὶ τῶν φίλων τοῦ κ. Γλάδστονος φηροῦσιν ὅτι ἡ ὥρα εἶνε κατάλληλος πρὸς διάλυσιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ διενέργειαν νέων ἐκλογῶν, ἅτε τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐξεργημένου ἐναντίον τῶν Λόρδων ἰδίᾳ διὰ τὴν συμπεριφορὰν αὐτῶν πρὸς τὰ δημοτικώτατα νομοσχέδια περὶ εὐθύνης τῶν πατρῶων καὶ περὶ ἐνοριακῆς ἀποκεντρώσεως, ἅτινα διὰ τῶν τροποποιήσεων αὐτῶν ἀγνωρίστα σχεδὸν κατέστησαν, ἀφαιρέσαντες ἀπ' αὐτῶν πάντα τὸν φιλανθρωπικὸν καὶ φιλελεύθερον αὐτῶν χαρακτῆρα, καὶ καταλλήλως διατεθειμένου πρὸς χορήγησιν τοῖς φιλελεύθεροις πάσης τῆς πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ εἰς πᾶσαν πρόδοον κωλύματος τοῦτου ἀναγκαίας κοινοβουλευτικῆς δυνάμεως, ὅπερ καθορόντες καὶ οἱ συντηρητικοί, πλάττονται μὲν θάρρος, πράγματι ὅμως προσπαθοῦσι ν' ἀναβάλωσιν εἰς ὅσον ἐνεστὶν ἀπωτέραν ἐποχὴν τὸν νέον ἐκλογικὸν ἀγῶνα· ὁ πεπειραμένος ὅμως καὶ ὀξυδερκῆς πρωθυπουργός, ἐννοῶν ὀπόσον ριζικὸν μέτρον ἀποτελεῖ ἡ κατάλυσις τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, αὐτὰ τὰ θεμέλια τοῦ συντάγματος θίγουσα, καὶ μετὰ πόσης δυσχερείας τὸ βρετανικὸν ἔθνος, ὑπὸ ἐξόχως ἐν γένει συντηρητικῶν ἀρχῶν ἐμφορούμενον, μάλιστα δὲ ἡ κυρίως ἀγγλικὴ μοῖρα αὐτοῦ, θὰ προσήρχετο ὑπὸ τὴν μετὰ τοιούτου ἐκλογικοῦ ἐμβλήματος σημαίαν τῶν φιλελευθέρων, οἵτινες παρὰ πολλῶν ἐξακολουθοῦσιν ὑπολαμβάνομενοι ὡς ἐπιβουλεύοντες τὴν ἐνότητά τοῦ κράτους διὰ τῶν ἰρλανδικῶν μεταρρυθμίσεων αὐτῶν, ἐνότητά, ἣς ὑπέρημαχοι ἐμφανίζονται τούναντιον οἱ συντηρητικοί, ἐπέχει πρὸς τῆς ἀναρρίψεως τοῦ περὶ τῶν ὄλων κύβου, τοῦτο μεταξὺ ἐπιδιώκων, τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐπιψήφισιν καὶ ἄλλων τινῶν κεφαλαίων τοῦ τῆς Νεοκατέλης προγράμματος, ἅτινα, ἀπορριπτόμενα καὶ ταῦτα ἢ παραμορφούμενα ὑπὸ τῶν Λόρδων, μείζονα ἔτι θὰ ἐξηγήρουν τὴν κατ' αὐτῶν ἀγανάκτησιν τῶν δημοκρατικῶν τάξεων, ἀπαραίτητα εἰς τὴν εὐνομίαν αὐτῶν θεωρουσῶν τὰ μέτρα ταῦτα, θὰ ἐξουδετέρουν τὴν τυχὸν ὑψισταμένην ἐνιαχοῦ ἐπὶ τῇ ἰρλανδικῇ αὐτονομίᾳ ἀντιδημοτικότητα τῶν φιλελευθέρων καὶ ἀσφαλεστέραν θὰ παρεσκεύαζον τὴν νίκην αὐτῶν. — Τὸ κακὸν μόνον εἶνε ὅτι τὸ μὲν ὁ ὀλίγος ὑπολειπόμενος μέχρι τῶν ἐορτῶν τοῦ Πάσχα, ὅτε διακοπήσονται αὐθις ἐπὶ μακρὸν αἱ κοινοβουλευτικαὶ ἐργασίαι, χρόνος, τὸ δὲ ἡ κωλυσιεργικὴ πολιτικὴ τῆς ἀντιπολιτεύσεως δὲν· θὰ ἐπιτρέψωσι πιθανῶς τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, οὕτω βραδέως ἐπαναλαβούσῃ τὰ ἔργα αὐτῆς, νὰ περιβάλῃ ἐγκαίρως διὰ τοῦ ἐξ αὐτῆς νομοθετικοῦ κύρους τὰ μέτρα, ὧν τὴν ἐπιψήφισιν ὁ κ. Γλάδστονος θεωρεῖ ἀναγκαίαν εἰς κραταιώσιν τοῦ κατὰ τῶν Λόρδων ἀγῶνος αὐτοῦ, ὅπερ κινδυνεύει νὰ παρατείνῃ ἐπὶ μακρὸν ἔτι τὴν ἐνεστῶσαν ἐκκρεμῆν τῶν πραγμάτων κατάστασιν ἢ ν' ἀναγκάσῃ τὸν πολὺ τῶν φιλελευθέρων ἡγέτην νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν μάχην, πρὶν ἢ θεωρήσῃ τελεῖως συγκεκροτημένας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ.

M. E. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Όταν όμως η Ἀφροδίτη θέλη νὰ ἐκδικηθῆ τοὺς περιφρονοῦντας αὐτὴν Λημνίους, ὑπὸ ὀγκωδεστέραν δὲ ἀγρίαν μορφήν, ἐσπιλωμέναις ταῖς παρειαῖς, συγκεχυμένη τῇ κόμῃ δρᾶτται τῆς ἐξ ἀσφάλτου δαδός, περιτυλίσεται μέλαν ἐνδυμα καί, ἐπὶ ζοφεροῦ νέφους καθημένη, κατέρχεται θελλώδης, ἡ στιγμὴ αὐτὴ δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τὸν καλλιτέχνην, διότι οὗτος δι' οὐδενὸς ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ δύναται νὰ καταστήσῃ ταύτην εὐδιάκριτον. Αὕτη εἶναι στιγμὴ διὰ τὸν ποιητὴν μόνον, καθόσον οὗτος ἔχει τὸ προνόμιον ἑτέραν τινα στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ θεὰ ὡς αὐτὴ αὕτη ἡ Ἀφροδίτη παρίσταται, τοσοῦτον στενωδῶς, τοσοῦτον ἀκριδῶς μετ' αὐτῆς νὰ συνονοῖ ὥστε καὶ ἐν μανιώδει καταστάσει οὐδόλως ἀπολλύομεν τὴν Ἀφροδίτην ἐκ τῆς ὄψεως.

Τοῦτο ποιεῖ ὁ Φλάκκος :

— — Neque enim alma videri

Iam tumet; aut tereti crinem subnectitur auro
Sidereos diffusa sinus. Eadem effera et ingens
Et maculis suffecta genas; pinumque sonantem
Virginibus Stygiis, nigramque simillima pallam!

Αὐτὸ τοῦτο πρᾶττει καὶ ὁ Στάτιος :

Illa Paphon veterem centumque altaria linquens,
Nec vultu nec crine prior, solvisse jugalem
Ceston, et Idalias procul allegasse volucres
Fertur. Erant certe, media qui noctis in umbra
Divam, alios ignes majeraque tela gerentem,
Tartarias inter thalamis volitasse sorores
Vulgarent; utque implicitis arcana domorum
Auguibus, et saeva formidine cuncta replevit
Limina.² —

Ἡ μήπως δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι ὁ ποιητὴς μόνος κέκτῃται τὴν καλλιτεχνικὴν δύναμιν δι' ἀρνητικῶν χαρακτήρων νὰ ζωγραφῆ καὶ τῇ ἀναμίξει τούτων μετὰ θετικῶν χαρακτήρων δύο φαινόμενα ἐπὶ τῷ αὐτῷ νὰ συνονοῖ; Ἡ Ἀφροδίτη δὲν εἶναι τότε πλεόν ἢ χαρίεσσα Ἀφροδίτη, οὐδόλως ἔχει τὴν κόμην χρυσαῖς περόναις ἐνενημερήνην καὶ ὑπ' οὐδενὸς πλεόν κυανοῦ ἐνδύματος περυγίζεται, ἀλλ' ἄνευ τοῦ κεστοῦ αὐτῆς, δι' ἑτέρων δὲ φλογῶν καὶ μεγαλειτέρων βελῶν ὀπλισμένη, εὐρηται ἐν συλλόγῳ ὁμοίων αὐτῇ Ἑριννώων. Ἀλλ' ἐπεὶ ὁ καλλιτέχνης ἀναγκάζεται νὰ στερῆται τῆς καλλιτεχνικῆς ταύτης δυνάμεως ὀφείλει ἄρα γε καὶ ὁ ποιητὴς διὰ τοῦτο νὰ ὑπερβῆ τῆς ἰδίας δυνάμεως; Ἐὰν ἡ ζωγραφικὴ θέλη ἀδελεῆ

τῆς ποιητικῆς τέχνης νὰ ἴσῃ, ἄς μὴ ἴσῃ τοῦλάχιστον ζηλότυπος ἀδελεῆ, ἡ δὲ νεωτέρα ἄς μὴ ἀπαγορευτῆ τῇ πρεσβυτέρῃ ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ὅν αὕτη αὕτη περιβάλλεται.

Θ'.

Ὁ ἐπιθυμῶν ἐν τισὶ περιπτώσει νὰ παραβάλλῃ τὸν ζωγράφον καὶ ποιητὴν πρὸς ἀλλήλους ὀφείλει πρὸ παντός νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξ ἧς, ἂν ὀπλ. ἀμφότεροι ἔσχον τὴν πλήρη αὐτῶν ἐλευθερίαν, ἂν ἄνευ πάσης ἐξωτερικῆς πιέσεως ἠδυνήθησαν νὰ ἐργασθῶσιν ἵνα ἐπιτύχωσι τῆς ὑπερτάτης ἐπιδράσεως τῆς τέχνης αὐτῶν.

Τοιαύτην τινα ἐξωτερικὴν πίεσιν ἀπετέλει συχνάκις τῷ ἀρχαίῳ τεχνίτῃ ἡ θρησκεία. Τὸ ἔργον αὐτοῦ ὀρισμένον πρὸς σεβασμὸν καὶ λατρείαν οὐδόλως ἠδύνατο πάντοτε νὰ ἴσῃ τὸσον τέλειον ὅσον ἐὰν ἐν τῷ καθαρισμῷ αὐτοῦ ἀπεσκίπει ἀποκλειστικῶς εἰς τρεψίν τοῦ θεατοῦ. Ἡ δυσειδαιμονία συνεσώρευεν ἐπὶ τῶν Θεῶν ἀλληγορικὰς εἰκόνας, οἱ ὠραιότεροι δὲ τούτων δὲν ἐλατρεύοντο πανταχοῦ ὡς τοιοῦτοι.

Ὁ Βάκχος ἐν τῷ ἐν Λήμνῳ ἱερῷ αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἐλύτρωσεν¹ αὐτὸν ὑπὸ μορφῆν θεοῦ ἢ εὐσεβῆς αὐτοῦ θυγάτηρ, Ὑψιπύλη, ἴστατο φέρων κέρατα καὶ οὕτως ἀναμφιβόλως παρίστατο ἐν ἅπασιν τοῖς ναοῖς αὐτοῦ, καθ' ὅσον καὶ τὰ κέρατα ἦσαν σύμβολον, χαρακτηρίζον συγχρόνως καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ. Μόνον ὁ ἐλεύθερος τεχνίτης, ὅς τὸν Βάκχον, ὅν ἐφιλοτέχνει, οὐκ ἐνὶ ναὸν προώριζε, παρέλειπε τὸ σύμβολον τοῦτο· ὅταν λοιπὸν μεταξὺ τῶν περιωθέντων ἐπιγαλαμάτων αὐτοῦ οὐδὲν κερασφόρον τοιοῦτο εὐρίσκωμεν² τὸ τοιοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Βάκχος ἐκεῖνος δὲν ἀνῆκεν εἰς τὰ καθηγιασμένα ἀγάλματα, ὑφ' ἃ πρᾶγματι ἡ θεότης αὐτὴ ἐλατρεύετο. Ἐκτός

1) Valerius Flaccus Lib. II Argonaut, v. 265—273 Serta patri, juvenisque comam vestesque Lyael Induit, et medium curru locat; aeraque circum Tympanaque et plenas tacita formidine cistas. Ipsa sinus hederisque ligat famularibus artus; Pampineamque quatit ventosis ictibus hastam, Respiciens; feneat virides velatus habenas Ut pater, et nivea tumeant ut cornua mitra, Et sacer ut Bacchum referat scyphus.

Ἡ λέξις tumeant ἐν τῇ προτελευταίᾳ σειρᾷ φαίνεται δεικνύουσα ὅτι τὰ τοῦ Βάκχου κέρατα δὲν περιστάνοντο τόσον μικρὰ ὡς ὁ Σπένς φαντάζεται.

2) Ὁ οὔτω καλούμενος Βάκχος ἐν τῷ ἐν Ρώμῃ κήπῳ τῶν Μεδίκων (παρὰ τῷ Μομφικῶν Suppl. aux Ant. T. I. p. 254) ἔχει μικρὰ ἀπὸ τοῦ μετώπου ἐκφυζόμενα κέρατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν εἰδήμονες, οἵτινες διὰ τοῦτο ἀκριβῶς θέλουσιν αὐτὸν μάλλον Σάτυρον Πράγματι ταιαῦτα φυσικὰ κέρατα εἶναι ὄνειδος τῇ ἀθροπίνῃ μορφῇ καὶ δύναται ν' ἀρμόζωσι μόνον εἰς ὄντα, οἷς ἀπεδίδοτο εἶδος μέσης τινὲς μορφῆς μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ζώων. Πρὸς τοῦτοις ἡ στάσις καὶ τὸ ἥδοναθὲς βλέμμα πρὸς τὴν ὑπέρανω εὐρισκομένην σταφυλὴν εὐπροπέστερα τυγχάνουσιν ἀκολουθῆσαι τινὲ τοῦ Βάκχου ἢ αὐτῷ τῷ ἰδίῳ. Ἐνταῦθα ἀναμνηστικοὶ τῶν λόγων Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. (Προτρεπτ. p. 48. edit. Pott.) Ἐβούλετο δὲ καὶ Ἀλέξανδρος Ἀμμωνος υἱὸς εἶναι δοκεῖν καὶ κερασφόρος ἀναπλάττεσθαι πρὸς τῶν ἀγαλαματοποιῶν τὸ καλὸν ἀνθρώπου ὑβρίσαι σπεύδων κέρατι.

*) Ἴδε ἀριθ. 13, σελ. 243—245.

1) Argonaut. Lib. II. v. 102—106.

2) Thebaid. Lib. V. 61—64.

τούτου είναι πιθανώτατον ὅτι ἐπὶ τῶν τελευταίων τούτων ἰδίως κατέπεσεν ἡ ὀργή τῶν εὐσεβῶν καταστραφέντων τῶν πρώτων ἑκατονταετηρίδων τοῦ Ἰουστινιανισμοῦ, ἥτις μόνον ἐνιαχοῦ ἐφείδετο τεχνουργήματος, ὅπερ δι' οὐδεμιᾶς ἐμολύνετο λατρείας.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν ἀνακαλυφθεισῶν ἀρχαιοτήτων εὐρίσκονται τὸσαῦτα ἐκ τοῦ ἐνός ὄσα καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου εἶδους, θὰ ἐπεθύμουν ἵνα τὸ ὄνομα τεχνουργήμα ἐκείνῳ μόνον ἀποδίδηται, ἐν ᾧ ὁ καλλιτέχνης δύναται νὰ φαίνεται καὶ παρ' ᾧ ἡ καλλονὴ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος καὶ ἐσχατος αὐτοῦ σκοπός. Πᾶνἄλλο, ἐφ' οὗ παρατηροῦνται λίαν ὀρατὰ ἔχνη θρησκευτικῶν συμφωνιῶν, εἶναι ἀνάξιον τοῦ ὀνόματος τούτου, καθόσον ἡ τέχνη ἐνταῦθα οὐκί χροὶν ἑαυτῆς εἰργάσατο, ἀλλ' ἀπετέλεσε μᾶλλον ἀπλοῦν βοηθητικὸν μέσον τῆς θρησκείας, ἥτις ἐν ταῖς συμβολικαῖς παραστάσεσιν, ἄς τῆ τέχνη ἐπέβαλλεν, ἀφώρα μᾶλλον εἰς τὸ κεκτημένον σημασίαν τινὰ ἢ εἰς τὸ καλόν· καίτοι διὰ τούτου οὐδόλως θέλω νὰ εἶπω ὅτι αὕτη δὲν συνεδύαζε καὶ συχνάκις πᾶν τὸ ἔχον σημασίαν μετὰ τοῦ καλοῦ ἢ ἐξ ἐπιεικειᾶς πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν λεπτὴν τῆς ἐποχῆς καλαισθησίαν τοσοῦτον παρημέλει τὸ πρῶτον, ὥστε τὸ δεύτερον νὰ φαίνεται ὡς ἐπικρατοῦν.

Τοιαύτης δὲ τινος διακρίσεως μὴ γιγνομένης ὁ εἰδήμων καὶ ὁ ἀρχαιολόγος ἤθελον ἀδιακόπως εὐρίσκεισθαι ἐν μάχῃ, ὡς μὴ ἐννοοῦντες ἀλλήλους. Ὅταν ἐκεῖνος κατὰ τὴν περὶ προορισμοῦ τῆς τέχνης ἰδέαν αὐτοῦ βεβαίῳ ὅτι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ὁ ἀρχαῖος τεχνίτης οὐδέποτε ἐπραξέ, τοῦτέστι οὐδέποτε ἐπραξέ ὡς καλλιτέχνης, ἐκουσίως διλονότι, ὁ ἕτερος, εὐρύτων τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην, λέγει ὅτι οὔτε ἡ θρησκεία, οὔτε ἕτερον τι ἐξω τῶν ὀρίων τῆς τέχνης εὐρισκόμενον αἴτιον εἰργάσατο αὐτὸ διὰ τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ καλλιτέχνου διλονότι ὡς ἐργάτου. Πιστεύει λοιπὸν ὅτι δύναται ν' ἀντικρούη τὸν εἰδήμονα διὰ τῆς πρώτης ἀρίστης μορφῆς, ἣν ὁ τελευταῖος οὔτος ἀνυπόπτως μὲν ἀλλὰ πρὸς μέγα σκάνδαλον τοῦ σοφοῦ κόσμου καταδικάζει πάλιν εἰς τὰ περιτρίμματα, ἐξ ὧν αὕτη προῦλθεν.

Ἀντιθέτως ὁμως δύναται τις νὰ φαντασθῆ ἄγαν μεγάλην καὶ τὴν ἐπὶ τῆς τέχνης ἐπιρροὴν τῆς θρησκείας. Τούτου ὁ Σπένς παρέχει παράδοξον παράδειγμα. Οὗτος εὔρε παρὰ τῷ Ὀβιδίῳ ὅτι ἡ Ἔστια ὑπ' οὐδεμιᾶν προσωπικὴν εἰκόνα ἐλατρεύετο ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς, καὶ τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ ἱκανὸν πρὸς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐν γένει οὐδόλως ὑπῆρχον ἀγάλματα τῆς θεᾶς ταύτης καὶ ὅτι, πᾶν ὅπερ μέχρι τοῦδε ἐνομιζέτο ὡς τοιοῦτο, παρῖστα οὐκί Ἔστιαν ἀλλ' Ἔστιάδα¹. Παράδοξον συμπέρασμα. Ἀπόλεσεν ἄρα ὁ τεχνίτης διὰ τοῦτο τὸ διαιώμα αὐτοῦ ἵνα, ὄν, εἰς τὸ ὅποιον οἱ ποιηταὶ ὠρισμένην διδουσι προσωπικότητα, ὅπερ καθιστᾷσι θυγατέρα τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας, ὅπερ ἀφίνουσι νὰ περιέρχεται εἰς κίνδυνον, νὰ περιπίπτῃ ὑπὸ τὰς τοῦ Πριάπου κακοποιίας καὶ πᾶν ἄλλο ὅπερ περὶ αὐτοῦ διγοῦνται, ἀπόλεσε λέγω διὰ τοῦτο τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ἵνα προσωποποιήσῃ τὸ ὄν τοῦτο καὶ κατὰ τὴν τέ-

χνην αὐτοῦ, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐν τῷ ναῷ ἐλατρεύετο μόνον ὑπὸ τὴν συμβολικὴν τοῦ πυρὸς ὄψιν; Εἶτα ὁ Σπένς καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς σφάλλεται ἐν τούτῳ, ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Ὀβιδίος λέγει² περὶ ὠρισμένου τινὸς ναοῦ τῆς Ἐστίας, τοῦτέστι τοῦ ἐν Ρώμῃ, ἐπεκτείνει ἀνευ διακρίσεως ἐπὶ ὅλων τῶν τῆς θεᾶς ταύτης ἱερῶν καὶ τῆς λατρείας αὐτῆς ἐν γένει.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΑΟΥ.

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ.*

Ἡ Φθίη ἐν τῇ Φθιώτιδι εἶνε καθαρῶς μυθικὴ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. (Τὸ παρὰ τὰ Φάρσαλα Θεττίδιον, ἢ Θεττίδιον, ἢ Θεστίδιον οὐδεμίαν ὡς φαίνεται εἶχε σχέσιν πρὸς τὴν λατρείαν τῆς μητρὸς τοῦ Ἀχιλλέως). Πλὴν τούτου κατ' ἄλλην παράδοσιν τὸ βασιλεῖον τῶν Μυρμιδόνων τοποθετεῖται ἐν Αἰγίνῃ, τινὲς δέ, συγχωνεύσαντες τὰς δύο παραδόσεις, εἶπον ὅτι ὁ Πηλεὺς μετὰ τῶν Μυρμιδάνων ἐφυγεν ἐξ Αἰγίνης, εἰς τὴν Φθιώτιδα ἐλθών. Ἀλλὰ τί ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ποιητὰς τὴν ἰδέαν ὅπως τοποθετήσωσι τοὺς Αἰακίδας ἐν Φθιώτιδι ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ μαντεύσωμεν. Συμπεραίνομεν μόνον, ὅτι ἐνταῦθα ὑπάρχει ἡ αὐτὴ αἰτία δι' ἧς ἡ Κρήτη ἐγένετο κράτος τοῦ Μίνωος, τοῦτέστι συνεπειὰ τῆς μεταβάσεως καὶ μεταβολῆς τῶν ὀνομάτων Φθίη καὶ Ἑλλάς ἐκ προσιγορικῶν εἰς οὐσιαστικὰ καὶ τῆς τοποθετήσεως τῆς πρώτης ἐν τῇ Θεσσαλικῇ Φθιώτιδι. Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ παρουσιάσωμεν ἀποδείξεις τινὰς ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἡμῶν λύσεως τοῦ ζητήματος, δυναμένας νὰ διαφωτίσωσι καὶ τὴν θεμελιώδη σημασίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν ὅτι πλὴν μιᾶς ἐξαιρέσεως, ἡ Ἑλλάς παρὰ τῷ Ὀμήρῳ πάντοτε ἀναφέρεται ἐν συνδέσει πρὸς τὴν Φθίην. Ἡ ἐπανάληψις τῶν λέξεων: ἀν' Ἑλλάδα τε Φθίην τε, ἀναμνηστικὴ τὴν φράσιν καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος. Ἐν ἄλλῳ συνδέσμῳ ἀναφέρεται (Ο.80) ὑπὸ τοῦ Μενελάου. Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς φράσεως ταύτης ὑπολαμβάνουσι μέχρι τοῦδε τὰς λέξεις: Ἑλλάς καὶ Ἄργος ὡς κύρια ὀνόματα, ὡς καὶ ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ αὐτῶν σημασίᾳ. Ἀλλὰ τοιαύτη ἐρμηνεία προσκοπτεῖ εἰς πολλὰς δυσχερείας. Οὐδέποτε παρὰ τῷ Ὀμήρῳ ἡ Ἑλλάς ἐξισοῦται πρὸς τὴν ὅλην Ἑλλάδα, διότι αὐτὸς γινώσκει καὶ ἀναφέρει μόνον τὴν θεσσαλικὴν Ἑλλάδα, περὶ ἧς ἐνταῦθα δὲν δύναται νὰ γείνη λόγος. Διότι ἐν α. 344 ἐνθα ἡ Πηνελόπη ἐπαινοῦσα τὸν σύζυγόν της ἀναφέρει ὅτι τὸ κλέος αὐτοῦ «εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος», εἶνε ἀληθῶς ἀκατονόητον πῶς ἡ Πηνελόπη θεωρεῖ μεγίστην τοῦ συζύγου αὐτῆς τιμὴν τὸ ὅτι τὸ κλέος αὐτοῦ ἦν ἐξηπλωμένον ἐν τινι μικρῇ τῆς Θεσσαλίας λωρίδι! Ἐπίσης καθίστανται ἀκατάληπτοι καὶ οἱ λόγοι τοῦ Μενελάου πρὸς τὸν Πηλεΐδην (Ο.80), οὐκί δὲ μικρὰς δυσχερείας παρουσιάζει καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς φράσεως «ἀνά μέσον Ἄργος» (τοῦ ἐν τῷ μέσῳ κειμένου Ἄργος). Ὅστις ὑπὸ τὸ

1) Polymetis Dial. VII p 81.

2) Fast. lib. VI. V 295—98.

"Αργος ἐνταῦθα ὑπονοεῖ τὴν γνωστὴν Πελοποννησιακὴν πόλιν, ἃς προσπαθῆσθαι νὰ ἐξηγήσῃ τὸ παράδοξον μέσον.

Συνήθως ὑποθέτουσιν, ὅτι τὸ μέσον τοῦτο σημαίνει κέντρον, ἐπειδὴ λέγουσι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τὸ "Αργος ἦν κέντρον τῆς ὅλης Ἑλλάδος πολιτικόν, καὶ προσθέτουσιν, ὅτι ὁ Ὀμηρος ὑπὸ τὰς λέξεις: "Αργος καὶ Ἀργεῖοι ὑπονοεῖ τὴν ὅλην Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἄλλ' ἢ ὑπόθεσις ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκλήθησαν Ἀργεῖοι, ὅπως φερ' εἰπεῖν οἱ Γάλλοι καλοῦσι πάντας τοὺς Γερμανοὺς Πρώσσους, εἶνε λίαν ἀπίθανος. Δὲν εὐρίσκει οὐδεμίαν ἀναλογίαν καθ' ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, καὶ διὰ τοῦτο εἶνε πολὺ ἀσθενὴς ἐν τοιοῦτῳ ζητήματι ἡ λη ποιητικὴ παράδοσις. Πολὺ πιθανόν ὅτι ἡ ποιητικὴ ἐξάπλωσις τοῦ ὀνόματος "Αργος καθ' ὅλην τὴν εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα προῦλθεν ἐκ συμπεράσματος ἀδαισίου τῶν ποιητῶν, οἵτινες ἐκ τῶν μετασχόντων εἰς τὴν στρατείαν τῆς Τρωάδος Ἀργείων, ἐκάλεσαν πάντας τοὺς Ἕλληνας οὕτω καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην "Αργος. Νὰ ἐκλάβωμεν τὸ μέσον "Αργος ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ πολιτικοῦ κέντρον τῆς ὅλης Ἑλλάδος, δὲν δυνάμεθα, διότι παρὰ τὰ συμπεράσματα τῆς κριτικῆς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἵναγκαζόμεθα, ὑπὸ τὴν Ὀμηρικὴν Ἑλλάδα νὰ νοήσωμεν ὅλην τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἂν εἰσέτι ὑπὸ τὸ μέσον "Αργος νοήσωμεν τὴν Ἑλλάδα, τότε ὑπὸ τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄνομα εἶδει νὰ ὑποθέσωμεν χώραν τινὰ κειμένην ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, κατοικημένην ἐν τούτοις ὑφ' Ἑλλήνων, οἷα π. χ. ἢ Μ. Ἀσία. Ἄλλὰ καὶ αὕτη ἢ ἐξηγήσις, ὁμοίᾳ ὁπωσοῦν πρὸς τοὺς λόγους τῆς Πηνελόπης, εἶνε ὅλως ἀδύνατος ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Μενελάου. Θὰ ἦτο δηλαδὴ ἀκατανόητον ὁ Μενέλαος τὸν σπεύδοντα νὰ ἐπανεέλθῃ οἴκαδε Τηλέμαχον νὰ προσκαλῆ, ὅπως ἐπισκεφθῶσι τὴν ὅλην Ἑλλάδα καὶ τὰς γειτονικὰς ἄκρας τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου! Προφανῶς ἢ Ἑλλάς καὶ τὸ "Αργος τοῦ Μενελάου εἶσθηνται ἐγγύς τῆς ὁδοῦ τοῦ Τηλεμάχου, ἢ δὲ πρὸς τὸν τοῦ Μενελάου, ὡς ἐκ τοῦ συνδέσμου τῆς ἀφηγησέως φαίνεται, ἦν ἐκφρασις ἀβροφροσύνης πρὸς ἀπερχόμενον ξένον. Τοῦ βασιλέως αὐτοῦ φιλοξενήσαντος καὶ διὰ πολλῶν τιμῆσαντος αὐτὸν δώρων, εἶδει ὅπως καὶ οἱ ἀποικοὶ τοῦ "Αργους καὶ τῆς Ἑλλάδος φιλοξενίσωσι καὶ τιμῆσωσιν αὐτὸν διὰ δώρων. Ἄλλὰ πρὸς τί, ἐρωτᾶται, ἢ συνόδουσι τοῦ βασιλέως; Προφανῶς ὅπως αὐτὸς διὰ τῆς παρουσίας του κινήσῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν φιλοτιμίαν τῶν κατοίκων. Ἄλλ' ἐν ξένοις βασιλείοις ὁ Μενέλαος θὰ ἦτο ἐπίσης ἀπλοῦς ἐπισκέπτης, οἷος καὶ ὁ Τηλέμαχος. Ἄλλως θὰ εἶχε τὸ πρῶγμα ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ Μενελάου. Ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις οἱ ὑπῆκοοι ἀπέτινον τῷ βασιλεῖ τοὺς ὀρισμένους φόρους, πλὴν δὲ τούτου προσέφερον αὐτῷ καὶ δῶρα, δεῖγμα τῆς ἐκουσίου αὐτῶν ὑποταγῆς. Οἱ βασιλεῖς πρὸς συνάθροισιν τῶν δώρων τούτων διέτρεχε τὸ βασιλείον των, καὶ ὅταν μετὰ τοῦ βασιλέως συνεταξίδευσεν καὶ ξένος τις ἐπίσημος, οἱ ὑπῆκοοι βεβαίως θὰ προσέφερον καὶ αὐτῷ δῶρα. Τοιοῦτόν τι ταξίδιον προτείνει προφανῶς ὁ Μενέλαος τῷ Τηλεμάχῳ, ταξίδιον ἀνὰ τὸ ἴδιον βασίλειον, ἀνὰ τὴν Σπάρτην, καίτοι χρῆται τῇ φράσει ἂν' Ἑλλάδα καὶ μέσον "Αργος. Καὶ ἐπειδὴ ἢ Σπάρτη δὲν

ἐκαλεῖτο Ἑλλάς οὐδ' "Αργος, αἱ λέξεις αὗται Ἑλλάς καὶ "Αργος δὲν εἶνε κύρια ὀνόματα, οὐσιαστικά. Ὑποθέτομεν ὅτι ἢ φράσις καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον "Αργος, ἦν ἐν χρῆσει ὡς φράσις λέξεων ἐν σημασίᾳ ἐπιθέτων. Ὡς τοιαύτη ἢ φράσις εἶνε καταληπτὴ καὶ ὑπὸ τῆς Πηνελόπης λεγομένη = ἢ ὁδὸς τοῦ Ὀδυσσεὺς εἶνε διαδεδομένη καθ' ὅλην τὴν χώραν, καθ' ὅλον τὸν ἑλληνικὸν κόσμον. Ὑπὸ δὲ τοῦ Μενελάου λεγομένη ὑπονοεῖται: καθ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ βασιλείου μου. Τέλος ἢ φράσις αὕτη ὑπενθυμίζει παραπλησίως, αἷς σήμερον χρώμεθα: κατὰ πόλεις καὶ χώρας, καθ' ὅλον τὸν κόσμον, πανταχοῦ. Ὡστε διὰ τῶν δύο ὄρων: "Αργος καὶ Ἑλλάς, πιθανῶς ὑπεδηλοῦτο ἢ ἐννοία τῆς ὅλης ἀρχαίας ἑλληνικῆς χώρας. Κατὰ ταῦτα τὸ μέσον δεικνύει ὅτι ὑπὸ τὴν λέξιν ἄργος ἐνόουν τὸ μέσον, τὸ κέντρον τῆς χώρας ἢ τοῦ κράτους, ὑπὸ δὲ τὴν λέξιν Ἑλλάς, τὰ ἄκρα, τὰ πέριξ.

Τὸ ὄνομα: Ἑλλήνες ὡς εἶδομεν ἀνεφάνη τὸ πρῶτον ἐν τοῖς ἄκροις ἢ ἐν τῷ κέντρῳ. Ἐκεῖνον ὅπερ παρετρεῖτο καθ' ὅλην τὴν ὑφ' Ἑλλήνων ὀικημένην ἑκτασίαν, ἐπανελαμβάνετο καθ' ἡμετέραν προϋπόθεσιν — καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς κράτεσι τῆς Ἑλλάδος, ἦτοι ἢ χώρα διηρεῖτο εἰς Ἑλλάδα = πέριξ κειμένην καὶ εἰς "Αργος = ἐντὸς κειμένην, ἐν τῷ μέσῳ. Ἐν τῇ ὀνομασίᾳ τῶν ἑλληνικῶν κτήσεων καὶ ἀποικιῶν, διεσώθησαν εἰσέτι ἰχνη τινὰ τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν ὀρισμοῦ. Ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἦν κράτος συνιστάμενον ἐκ τῶν κτήσεων τοῦ ἐπικρατοῦντος "Αργους καὶ τῶν ὑποχειριῶν πόλεων. Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ Β. Δ. γωνίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἦν ἐπίσης κτήσις τις καλουμένη Ἀμφιλοχία, τ. ἔ. πέριξ κειμένη, καλουμένη καὶ "Αργος Ἀμφιλοχικόν.

Ἡ μορφή τῆς κυβερνητικῆς διαρρυθμίσεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ "Αργους, ἐπανελαμβάνετο καὶ ἐν ἑτέροις κράτεσι, ὡς ἐν Θεσσαλίᾳ, Σπάρτῃ καὶ Ἡλίδι. Ἐν τοῖς τελευταίοις συναντῶμεν τὸ καθ' ἡκον τοῦ δικαστοῦ τῶν Ἑλλήνων (Ἑλλανοδικαί). Τίνες ἦσαν οἱ Ἑλλήνες οὗτοι, ὧν τὰς δίκας ἐδίκαζον ὀρισμένοι εἰδικῶς ἐπὶ τούτῳ δικασταί, ἀγροοῦμεν, ἀλλ' ἀπίθανον τυγχάνει ὅτι ἢ περιοχὴ τούτου ἢ ἐκεῖνου τοῦ δικαστοῦ ἐξετείνετο καὶ πέραν τῶν ὀρίων τοῦ ἰδίου κράτους ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Πιθανῶς οἱ Ἑλλήνες οὗτοι ἦσαν ὑπῆκοοι τοῦ τῆς Σπάρτης καὶ Ἡλίδος βασιλείου. (ἴδ. Paulus Real, Encyclopädie, III σελίς 1120 καὶ τὴν ἐπιγραφὴν I. G. A. 112). Ὁ σπαρτιατὴς Ἑλλανοδικὴς τῶν χρόνων τοῦ Ξενοφῶντος ἐξεπλήρου πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ βασιλέως ἐν περιπτώσει ἐκστρατείας. Ἀρχαιότερον ὅτε οἱ βασιλεῖς ἦσαν ἅμα καὶ κριταί, οἱ Ἑλλανοδικαί πιθανῶς ἦσαν βοηθοὶ αὐτῶν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, ἀντικαθιστῶντες αὐτοὺς ἐν γνωσταῖς δικαστικαῖς ὑποθέσεσιν, ἦτοι ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν τῶν Ἑλλήνων, ὀρισμένοι μέρους τῶν κατοίκων τοῦ κράτους.

Ἡ ἀρχαιότερα, στενωτέρα σημασία τοῦ ὄρου: Ἑλλήνες καταφαίνεται ἐκ τούτου ὅτι τὸ συνέδριον τῶν Δελφικῶν Ἀμφικτυόνων ἀνεκάθεν ἐκαλεῖτο: συνέδριον τῶν Ἑλλήνων. Ὁ σύνδεσμος οὗτος βραδύτερον ἔλαβε πανελλήνιον σημασίαν. Ἐμορφώθη ὅμως ἐκ μικρῶν λαῶν, ζώντων πέριξ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ καὶ ἀπαρτιζόντων βεβαίως ἀσήμενον τμήμα τοῦ

όλου ελληνικού λαού. Ἀλλά τότε διατί οἱ ἀμφικτύονες εἰδικῶς ἠδύναντο νὰ κληθῶσιν: Ἐλληνες; Κατὰ τὸ παράδειγμα ἐτέρων ἐπιστημόνων, ὁ Χόλμιοσ (Griech. Gesch. I. σελ. 270.) ἐξηγεῖ τοῦτο δια τῆς ἐν τῷ συνεδρίῳ συμμετοχῆς καὶ τῶν κατοίκων τῆς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου μνημονευομένης ἐν Φθιώτιδι Ἐλλάδος, διὸ καὶ προϋποτίθεισιν ὅτι ὁ Δελφικός σύνδεσμος ἐχρησίμευεν ὡς πρώτη ἐστία τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ ὀνόματος τῶν Ἑλλήνων, καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν προϋπόθεσιν ταύτην τοῦ Χολμίου. Ἐν τῷ ἀμφικτυονικῷ συνεδρίῳ ἀείποτε ἐπεκράτει, ἰσότης μεταξὺ πάντων τῶν μελῶν αὐτοῦ. Πῶς δὲ δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐν αὐτῷ ἐπικράτησιν ἐνὸς καὶ μόνου μέλους, τοὔτεστι τῶν Θεσσαλιωτῶν Ἑλλήνων; πῶς δὲ νὰ παραδεχθῶμεν ὡς συνέπειαν τῆς ἐπικρατήσεως ταύτης τὴν παραδοχὴν ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν, ἢ καὶ ἐπιβολὴν αὐτοῖς τοῦ ὀνόματος τῶν Ἑλλήνων: Ἡ διττὴ ὀνομασία: συνέδριον τῶν Ἑλλήνων καὶ: συνέδριον τῶν Ἀμφικτυόνων ἐξηγεῖται νομιζομεν διὰ τοῦ ὅτι ἡ λέξις Ἐλληνες κατὰ σημασίαν δὲν διέφερε τῆς λέξεως: Ἀμφικτύονες καὶ περιοῖκοι. Εἶνε ἄξιον προσοχῆς ὅτι καὶ οἱ Σελλοὶ, ἦτοι Ἑλλοὶ, ἐν τῇ κλαδικῇ ὑποδείξει τοῦ Ὀμήρου (11.233 ἀμφὶ δὲ Σελλοῖ σοι ναίουσι) κατ' εὐθεΐαν ἐκλήθησαν ἄνθρωποι οἰκοῦντες περὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δωδώνης. Περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς διασαφύσεως τοῦ ὀνόματος τῆς Δωδώνης Ἑλλα (ἐξ οὗ Ἑλλοὶ;) ἢ Ἑλλοπίν, θὰ εἰπόμεν τὰ δέοντα κατωτέρω.

Ἐκ πάντων τούτων καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐσήμαινε χώραν κυκλοῦσαν γινωστὸν κέντρον. Εἶδομεν 1) τὸ γεγονός ὅτι Ἑλλάς ἐκαλεῖτο ἢ Ἰταλία, πιθανῶς καὶ ἡ Σικελία, καὶ ἡ Μικρασιατικὴ παραλία, ἐνὶ λόγῳ αἱ σπουδαιότερα τῶν κυκλοῦσων τὴν Ἑλλάδα χωρῶν, οἰκούμενα ὑφ' Ἑλλήνων, 2) Ἐλληνες

ἐκαλοῦντο οἱ κάτοικοι τῶν βασιλείων, τῶν κυκλοῦντων τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερόν, οἱ καλούμενοι Ἀμφικτύονες = κύκλω οἰκοῦντες, 3) ἐν Σπάρτῃ καὶ Ἡλίδι ἐκαλοῦντο Ἐλληνες ὠρισμένη μερὶς τῶν κατοίκων, πιθανῶς ἐξαρτωμένων ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω δύο πόλεων, τῶν περιοίκων, αἱ ὑποθέσεις τῶν ὁποίων ἐδικάζοντο ὑπὸ ἰδιαίτερου δικαστοῦ (ἐλλανοδίκου) 4) ἢ φράσις: καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος, ὑπεδήλου τὸ ὅλον χώρας τινός, διηρημένης εἰς δύο τμήματα, τὸ μέσον τμήμα τῆς χώρας (μέσον Ἄργος) καὶ τὰ περίξ αὐτῆς (Ἑλλάς). Λεῖψανα τῆς τοπικῆς ταύτης ὀνομασίας παρατηροῦμεν ἐν τῷ Ἄργει, τῷ κέντρῳ τῆς καλουμένης Ἀμφιλοχίας τ. Ἐ. χώρας κύκλω κειμένης καὶ ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ Ἄργει. Τὸ δεύτερον τοῦτο Ἄργος, ὡς γινωστὸν, ἀπήρτιζε κυρία κτήσις τοῦ ἐπικρατοῦντος βασιλείου ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς συμμάχους πόλεις. Ἀκριβῶς οὕτω καὶ τὰ κέντρα τῶν ἄλλων κρατῶν, ὡς φερ' εἰπεῖν τῆς Θεσσαλίας, Σπάρτης καὶ Ἡλίδος, ἐμορφώθησαν ἐξ ἐπικρατησίδος πόλεως, περίξ τῆς ὁποίας ἔκειντο αἱ τῶν περιοίκων πόλεις. Ἐντεῦθεν, νομιζομεν, ἐξηγεῖται καὶ ὁ ὄρος: Ἄργος. Προσεγγιζομεν αὐτὸν εἰς τὸ σανσκριτικὸν ρῆμα arj = προσεκτάσθαι, ἐπιτυχῆσαι. Οὐχὶ μάτην ὡς γενάρχη τῶν Ἀργείων ἐθεωροῦντο ὁ Φορωνεύς (ἐπωφελοῦμενος τῶν ἐσόδων ἢ ἐράνων ἐκ τοῦ φορᾶ ἢ φόρος καὶ ὀνίνημι) καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Κερδῶ. Ἡ ἀρχαία ριζικὴ σημασία τῶν λέξεων: Ἄργος καὶ Ἀργεῖοι ἀντενακλάτο εἰσέτι καὶ ἐντῇ παροιμίᾳ: Ἀργεῖοι φῶρες, ἵτις ὅλως ὀδίκως ἀνεφέρετο εἰς τοὺς Ἀργεῖους, καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς κομικοὺς ποιητὰς νὰ διασύρωσι τὸ πάθος διῆθεν τῶν Ἀργείων πρὸς πρόδοκτονιν ξένων ἀγαθῶν.

Κατὰ ταῦτα τὸ Ἄργος ἐσήμαινε κεντρίον, ἰδιοκτικῶν, ἰδιαν γῆν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα = τὴν ὑποχείριον γῆν. Ἐν ἐτέρῳ δωρικῷ

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Σήμερον, Κυριακὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ Τριώδιον, εἰς τὸν πρόδρομον, εἶνε ἀληθές, ἢ πρόδρομον τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, ἀλλὰ πρόδρομον τρελλὸν καθ' ὀλοκληρίαν, ἀναπολοῦντα ἡμῖν τὰ Διονύσια τῶν ἀρχαίων. Ὁ ἱερός εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς ἀφηγηθήσεται ἡμῖν σήμερον ἀπ' ἀμύμονος διὰ τοῦ ἱεροδιακόνου, ἀναγινώσκοντος καλῶς, ἢ κακῶς ἀδιάφορον, τὴν παραβολὴν τῶν δύο ἀνθρώπων, οἵτινες ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεῦξασθαι, ὧν ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος Τελώνης, ὁ ἐγωῖσμος δηλ. καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη. Καὶ ὁ μὲν εἷς, ὡς γινωστὸν, ἔρχαριστεῖ τῷ θεῷ, ὅτι οὐκ ἔστι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἔρπαγες, ἀδικοὶ, μοιχοὶ ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης, ἐνήστευε ὁ ἄνθρωπος δις τοῦ σαββάτου, ἀπεδεκάτει πάντα ὅσα ἐντῆτο, ὁ δ' ἕτερος, ὁ δυστυχῆς τελώνης, ὁ ὑπὸ πάντων ἀμαρτωλῶν θεωρούμενος ἀλλὰ καὶ πρὸ παντὸς ὑπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως, ἢ δὲ συνείδη-

σις εἶνε ὁ ὑπέρτατος κριτὴς τῶν ἡμετέρων πράξεων, μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπεν, ἠδύνατο ὅμως καὶ νὰ μὴ τύπη, εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων: Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ δύο οὗτοι ἄνθρωποι, ἢ μᾶλλον ὁ εἷς ἄνθρωπος ἐν δυσίᾳ αὐτοῦ χαρακτήρισαν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἰπὼν τὴν παραβολὴν ταύτην, προσετίθει: «Λέγω ὑμῖν: Κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος, ὁ Φαρισαῖος δηλαδὴ. Ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται: ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται».

Διὰ τῆς βραχείας καὶ ἀελοῦς ταύτης παραβολῆς ὁ Ἰησοῦς Χριστός παρεστήσεν ἔνθεν μὲν τὸν ὑπεροπτικὸν χαρακτήρα τῶν πρὸς ἐπίδειξιν μᾶλλον τὰ τῆς θρησκείας ποιούντων καὶ ἐν γένει ἀγαθοεργούντων, ἔνθεν δὲ τὸν τὸ γινῶθαι σαυτὸν ἐν νῷ ἔχοντα ματριπρονοῦντα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ μετανοῦντα: Εἶνε γνωστὴ δὲ ἡ σημασία τῆς μετανοίας ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ τροπάριον, ὅπερ ψάλλεται σήμερον λέγει: «Τῆς μετανοίας ἀνοιξὸν μοι πύλας, Ζωοδότα: ὀρθοῖται γὰρ τὸ πνεῦμά μου πρὸς κατὰ τὸν ἅγιόν σου, κατὰ φέρων τοῦ σώματος, ὅλον ἐπιλωμένον: ἀλλ' ὡς οἰκτίρων κάθαρον εὐσπλαγχνῶ σου ἐλέει».

Ἄλλ' ἐνῶς ταῦτα ἡ Ἐκκλησία ψάλλει, οἰονεὶ προεισαγωγικὰ τῆς νηστείας τῆς προτασσομένης τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστά-

βασιλείῳ τὸ : μέσον Ἄργος ἐκάλουον ἀπλῶς Μεσσοάνα, διὸ καὶ τὸ ὄνομα Ἦλις, Φῶλις (ἐκ τοῦ θέματος Fal— ἴδε ἑάλων, ἀλίσκομαι. Ἡούχιος : γηλεώμενοι, κατεχόμενοι) κατὰ πάντα συμπίπτει πρὸς τὴν λέξιν: ἄργος. Σχετικῶς δὲ πρὸς τὴν λέξιν Σπάρτα, ἄξιον προσοχῆς τινος τυγχάνει ἡ σημασία τοῦ σανσκριτικοῦ ῥήματος spar, μετοχῆ ὁριστοῦ χρόνου sprita=σῶζειν, ἀλλά καὶ κατακτᾶσθαι, ἐπιτυγχάνειν.

Ἐπιστρέφωμεν εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἀχιλλέως. Αὐτὸ μετὰ τῆς χώρας, ἣν ἐμελλε νὰ διατρέξῃ ὁ Μενέλαος πρὸς ἄθροισιν δῶρων, ἔχει τοῦτο τὸ κοινὸν ὅτι περιλαμβάνει οὐ μόνον Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ Ἄργος ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ. Ἡ περιγραφή τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀχιλλέως ἐν τῷ οὐτῶ καλουμένῳ καταλόγῳ τῶν νεῶν (B. 681) ἄρχεται διὰ τῶν λέξεων : Νῦν αὐτοῖς, ὅσοι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔναιον. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ἐν τῷ χάρτη τῆς Ἑλλάδος, οὔτε Ἄργος τοιοῦτον, οὔτε Ἑλλάς ἐδεικνύετο. Καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ὑπῆρξεν ἀμφιβολία, ἂν εἶδει διαλαθῆ ὑπὸ τὰ ὀνόματα ταῦτα νὰ νοηθῶσι πόλεις καὶ κτῆσεις ἢ ὄχι (ἴδ. Στραβ. IX 431, 432). Ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἢ φράσις: δι' Ἑλλάδος εὐρυχώροιο (I. 478) οἰδεμίαν ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι γίνεται λόγος περὶ κτῆσεως. Ἐκ τῆς πόλεως Ἄργους ἐν Θεσσαλίᾳ οὐδὲν ἔμεινεν ἴχνος, ἀλλὰ καὶ πόλις τοιαύτη ἢ κτῆσις δὲν ὑπῆρξε. Διὰ τοῦτο τινὲς τῶν σχολιαστῶν ὡς καὶ ἡμεῖς κατέφυγον εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ λέξις ἄργος εἶνε ἐπίθετον καὶ σημαίνει πεδῖον (Στραβ. IX. 5, 6 σελ. 431). Ἐπὶ τίνος ἐβασίσθη κατ' ἀρχὰς ἡ ἐτυμολογικὴ αὕτη ὑπόθεσις εἶνε ἄγνωστον, ἀλλ' ὅπως ὅποτε οὐδεὶς θὰ μεμψῆθῃ ἡμᾶς, ἂν ἀντικαταστήσωμεν αὐτὴν διὰ κρείττονος καὶ πιθανωτέρας.

Ἦδὴ ἐμνημονεύσαμεν τινῶν τῶν ἀποδείξεων δι' ἃς ἡ σημασία τῆς λέξεως ἄργος=ἀπόκτισις, κτῆμα,

σεως τοῦ Σωτῆρος, ὁ κόσμος κυριολεκτικῶς τρελλαίνεται, παντὸς εἶδους διασκεδάσεις διοργανῶν μέχρι κραιπάλης πολλάκις. Μεταμφιέζεται, προσωποδοφορεῖ, χορεύει, μεθεῖ. Ἰδοὺ ἡ ἀπόκρως ἐν δυσὶ λέξεσιν.

* *

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Maxime du Campe. ἡ ὑποδοχή τοῦ διασήμευ κριτικοῦ καὶ φιλολόγου, διευθυντοῦ δὲ τῆς «Revue des deux Mondes» F. Brunetiere ἀναβληθεῖσα προῦκειτο νὰ τελεσθῆ τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ ἐν πληθούσῃ συνδρομῇ, διότι τὰ ἐκδοθέντα εἰσαγγεῖα ἦσαν πάμπολλα.

Προκειμένου περὶ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ νέου ἀθανάτου, σημειώμεθα ὅτι ὁ γνωστὸς γηραιὸς δραματικὸς συγγραφεὺς κ. E Legouvé ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Χρόνῳ τῶν Παρισίων διατριβὴν περὶ τῶν οὐ πρὸ πολλοῦ γενομένων διαλέξεων ὑπὸ τοῦ κ. Brunetiere, θέμα ἔχουσαν τὴν λυρικὴν ποίησιν καὶ ἰδίᾳ τὸν Béranger, περὶ οὗ ὁ διαπρεπὴς κριτικὸς οὐχὶ λίαν εὐμενῆ ἐξήνεγκε γνώμην, ὃν ὅμως Legouvé θαυμάζει. Τῆς διατριβῆς ταύτης προτάσσεται ἐπιστολή, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν κ. F. Brunetiere, δι' ἣς ὁ γηραιὸς ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ συναδέλφου αὐτοῦ ἐκτίθησιν τὴν συνδιάλεξιν αὐτοῦ μετὰ ἐκείνου, ὅστις, ὑποψήφιός ὢν ἐν τῇ ἀκα-

ιδιοκτησία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐξαρτωμένην, καίτοι αὐτόνομον, χώραν τῶν περιοικῶν. Τὴν γνώμην ταύτην καὶ θὰ ὑποστηρίξωμεν, πολλῶ μᾶλλον διότι εἶνε δυνατόν νὰ εἰσαχθῆ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν καὶ ἡ λέξις Φθίη, ἐξ ἴσου ἀντιθετος πρὸς τὰς λέξεις Ἄργος καὶ Ἑλλάς. Ὁ γνωστὸς γλωσσολόγος Κόλιτσος ἐν δυσὶ πραγματεῖαις (American Journal of Philology VIII. 214, καὶ Die drei indischen wurzeln Kshi und ihre Verwandten im Griechischen Herz. Beitz. 18, 201) ἐξετάζει τὸ ζήτημα τίνες ἐλληνικαὶ λέξεις ἰσοδυναμοῦσι πρὸς τὸ ὁμόφθογον σανσκριτικὸν ῥῆμα kshi, σημαίνον 1) κατοικεῖν, 2) προσκτᾶσθαι, 3) καταστρέφειν. Πρὸς τὴν πρώτην σημασίαν ἀνάγει τὰς λέξεις: κτιζῶ, κτίσις, ἀμφικτύονες καὶ ἄλλ. πρὸς τὴν τρίτην τὰς λέξεις φθίνω, φθίσις καὶ ἄλλ. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον k s h i (ἄρχειν, ἔχειν ἐπὶ τινος ἐξουσίαν) ἀνάγει τὸ ἴθμιος (πρὸβλ. ἰ-χθύς, ἰ-κτίνος, ἰ-κτις). Ἡ λέξις ἡμῶν Φθίη δὲν δύναται ν' ἀναμειχθῆ πρὸς τὴν πρώτην σημασίαν τοῦ k s h i ἕνεκα φωνητικῶν λόγων, περὶ ὧν ἴδ. Κόλιτσ. (σελ. 205 πραγματεία ἐν Beitz). (Ἄκολουθεῖ).

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

Ὁ γνωστὸς καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου Karl Krumbacher ἐδημοσίευσεν ἄρτι ἐν ἰδίῳ τεύχει Παροιμίας τοῦ μεσαιῶρος (Mittelgriechische Sprichwörter, München, 1893), ἀφιερουμένας τῷ περικλειῖ καθηγητῇ Theodor Mommsen ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς διδασκαρίας αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ πολυτίμου τούτου βιβλιαρίου

δημία, μετέθη παρ' αὐτῷ ἵνα ποιήσῃται τὴν συνήθη ἐπίσκεψιν. Ὁ κ. Legouvé λέγει ὅτι ὑπεδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ γραφεῖῳ αὐτοῦ, μὴ δοῦς δ' αὐτῷ καιρὸν νὰ ὁμιλήσῃ, εἶπεν τῷ ὑποψήφιῳ : «Ψηφίζω ὑπὲρ ὑμῶν. Λοιπὸν καθήσατε ἐκεῖ καὶ ὁμιλοῦμεν.» Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ καὶ δείξας αὐτῷ σελίδα ἐφ' ἣς εἶχε γεγραμμένα τινὰ προσέθηκε : «Γινώσκετε τί γράφω ; Διάλεξιν γενομένην παρ' ἐμοῦ πρὸ νεκρῶν καθηγητῶν, ὅπως ἀπαντήσω εἰς μέρος τι τῆς ὑμετέρας σειρᾶς τῶν διαλέξεων ἐν τῇ Σορβόνῃ καὶ ἀνυψῶσω ποιητὴν ὃν, κατ' ἐμέ, ἀδικῶς ὑπεβιάσατε, τὸν Béranger. Δὲν εἶνε γεγονός πρωτοφανές ; Ψηφίζω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ γράφω καθ' ὑμῶν».

Ὁ γηραιὸς συνεργάτης τοῦ Scribe ἐν τῇ ἀθανάτῳ Adrienne Lecouvreur εἰλικρινῶς προσφερόμενος ἐψήφισε μὲν ὑπὲρ τοῦ νῦν συναδέλφου αὐτοῦ, ἔγραψε δὲ ἀνακρίων ἀβροφρόνως τὰς ἰδέας αὐτοῦ περὶ τοῦ Béranger ὅτι προσφέρονται οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων πρὸς ἀλλήλους· ἕκαστος ἀναγνωρίζει τὴν ἀξίαν τοῦ ἄλλου καὶ διαφωνῶν πρὸς αὐτόν, δὲν ὑβρίζει, δὲν περιφρονεῖ, ἀλλὰ συζητεῖ, τρεπάζει ἐπιχειρήματα, κεκτημένος τοιαῦτα. Μόνοι οἱ στεροῦμενοι τούτων καταφεύγουσιν εἰς τὰς ὑβρεῖς, ὡς συνήθως παρ' ἡμῶν συμβαίνει καὶ τούτου ἕνεκα οὐδεμία δύναται νὰ συναφθῆ συζήτησις, ἔστω καὶ ἐπιστημονικὴ, μὴ καταλήγουσα εἰς ἀνεγκλίσεις καὶ εἰς ὑβρεολογικὸν λούσιμον, ἐκ τοῦ ἀριστοφανικοῦ

(σ. 272) δι' ἡμᾶς μάλιστα, οἵτινες ἄμεσον μὲν σχέσιν καὶ συναφείαν πρὸς τὸν Βυζαντισμὸν ἔχομεν, κακῆ δὲ μοίρᾳ παραγνωρίζομεν τοῦτο, γλωσσικῶς τουλάχιστον, καὶ ἀνερχόμεθα δι' Ἡρακλείου ἄλματος ἐν τῇ ἐρεύρῃ τῶν γλωσσικῶν φαινομένων ἀπὸ τῶν νῦν εἰς τοὺς κλασικοὺς χρόνους, ἐκ τοῦ πολιτίμου τούτου, λέγομεν, βιβλιαρίου σταχυολογοῦμεν τὰς ἐξῆς παροιμίας, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως.

1. Ἀπὸ σαλοῦ καὶ μεθυστοῦ τὴν ἀλήθειαν ἄκουε.
2. Τὸ ποιήσεις πάθης καὶ ἄλλο περισσότερον.
3. Ἐφαγε τὸν βοῦν καὶ εἰς τὴν οὐρὰν ἀπεστάθη.
4. Ὅπου φιλεῖς μὴ δάνειζε, ὅπου ἀγαπᾷς μὴ σύγχαζε.
5. Ὅσον ἐξύπεσε τὸ ὕννιν, πάλιν βελόνῃ σφίξει.
6. Κόπτε χρέος, κόπτε λύπην.
7. Τοῦ Αὐγούστου τὰ πεντάλιτρα τὸν Μάϊον ζητοῦνται.
8. Πρὸς τὰ σακκία μερίζει ὁ Θεὸς τὴν κρουάδα.
9. Τοῦ κακοῦ ὄλοι τοῦ χρεωστοῦσιν.
10. Διπλὸν σφίξει καὶ μοναπλοῦν οὐδὲν σφίξει.
11. Ὁ πτύων εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ γένειά του πτύει.
12. Ἄλλος εἶχε τὸ κουδούνιν καὶ ἄλλος ἐκουδούνιζεν.
13. Ἐδῶ μένω καὶ ἄλλου φουρνίζω.
14. Ὅπου ἔχει πολὺν πιπέρι βάνει καὶ εἰς τὰ λάχανα.
15. Γλυκὴ τὸ φαγεῖν, πικρὸν τὸ χέσειν.
16. Πρὶν πνιγοῦμεν δὸς τὸν ναῦλον.
17. Ὡς ἐδέξου τὰς πηκτάς δεξοῦ καὶ τὰς ἐμπηκτάς.
18. Πρὶν τοῦ ποταμοῦ ἐνδύματά σου σήκωνε.
19. Ποντικῶ βουλάς ὁ κάττης κόπτει.
20. Ὅπου πολλοὶ πετεινοὶ ἐκεῖ ἡμέρα οὐδὲν γίνεται.
21. Ἀναλαμπὴ χειμῶνος δάκρυα ποιμένος.
22. Ἀπὸ πτωχῶν μὴ δανεισθῆς, καὶ κλαίει καὶ ἀκολουθᾷ σε.
23. Ἐὰν τὰ πρῶτα καλὰ καὶ τὰ ὕστερα κακὰ, ὅλα κακὰ.

χειμάρρου πολλάκις λαμβανόμενον ἄνευ ἡμῶς τῆς χάριτος τοῦ μεγάλου κωμικοῦ.

Ἡ Revue Bleue (Revue Politique et Littéraire) ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτῆς τεύχει δημοσιεύει διάφορον τι ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὁ ἀληθὺς ἀνακαλύψας τὴν Ἀμερικὴν», δι' οὗ δισχυρίζεται ὅτι οὐχὶ ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος εἶνε ὁ τὴν Ἀμερικὴν ἀνακαλύψας πρῶτος, ἀλλ' ὁ Jean Cousin, ὅστις ἀνεκάλυψε τὸν ροῦν τοῦ Ἀμαζονίου τῷ 1488, ὁ δὲ Κολόμβος μετεχειρίσθη συμπλωτῆρα τὸν Cousin τὸν Vincent-Pincon, ὃν παρέλαβε μετ' ἑαυτοῦ. Ἀκόμη περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς πολλὰ θὰ γραφῶσι!

Ὡς γνωστὸν, ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρουγγαρίας Ἐλισάβετ Φιλοδομήρατο ἐν Κερκύρᾳ λαμπρὸν μέγαρον ἐν ᾧ πολλάκις ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διαμένει καὶ ὅπερ ἐκάλεσεν Ἀχιλλεῖον ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἥρωος τῆς Ἰλιάδος. Ἐν τῷ Ἀχιλλεῖῳ θὰ οἰκοδομηθῆ καὶ θέατρον λαμπρὸν, ἐπὶ τῇ βάσει ἐξαισιῶν σχεδίων, ἐν ᾧ θὰ δίδονται θεατρικαὶ παραστάσεις καὶ μουσικαὶ συμφωνίαι.

24. Ὡς ὁ κόσμος καὶ ὁ Κοσμάς.

25. Ὅταν σε ταχθοῦν σιτάρην, τὸ σακκάκιν σου καὶ τρέχει.
26. Τὸν γάϊδαρον ἐκουρεύουν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην οὐλιζεν.
27. Ὅταν ὁ Θεὸς τὸ γέννημα, ὁ διάβολος τὸ σακκίν.
28. Ὅταν ψωριάσῃ ὁ γαίτων σου, εἰς κεδρέαν ἀγόραζε.
29. Ἡ γραία τὸ μεσοχείμωνον πεπόνιν ἐπεθύμησεν.
30. Εἶχαμεν σκύλον καὶ ἐβοήθει τὸν λύκον.
31. Οἱ δύο τὸν ἕναν πείθουν τον καὶ οἱ τρεῖς καταπονοῦν τον.
32. Ὁ λύκος τὸ μαλλὶν ἀλλάσσει, τὴν δὲ γνώμην οὐδὲν ἀλλάσσει.
33. Τὸ καλὸν ἄρνιν δύο μάννας βιζάνει.
34. Τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ πρὶν πεινάσουν μαγειρεύουν.
35. Εἰς σαλοῦ κεφαλὴν πολλοὶ κουρίζου.
36. Τὴν ἐκρατοῦμεν ἄγαμον, εὐρέθη ἐγγαστρωμένη.
37. Βλέπε εἰς τὸ ἐν, μὴ πάθης δέκα.
38. Τὰ μικρὰ καὶ θαυμαστά, τὸν κοντὰ καὶ ἐπίκερδα.
39. Ὅπου πολλὴ ἀγάπη ἐκεῖ καὶ πολλὴ μάχη.
40. Σιγηροῦ ποταμοῦ τὰ βάρη γύρευε.
41. Ἐάν σου ἔλθῃ ἐν κακόν, περίμενε καὶ ἄλλο.
42. Ἡμεῖς κἄν ἐζυμώσαμεν, τὰ πλέα ἐχρεωστοῦμέν τα.
43. Ἐτρωγε καὶ τὰ ὀψάρια μου, ἔπτυε καὶ εἰς τὰ γένειά μου.
44. Ἀποζώσου καὶ νὰ φθάσῃς.
45. Εἰς ἄλλου τὸ γιβέντισμα εὐρύθη ἄλλου ἄλογον.
46. Κηπουρέ, συνέπαρε καὶ θέλω νὰ ποτίσω.
47. Ἀπόψε τ' ἄγια κούντουρα καὶ αὐριον ἢ ἀνάληψις.
48. Μικρὸς τὸν μέγαν σκελεάν βάλλει καὶ ῥίπτει.
49. Καθαρὰ καὶ κιθαρὰ ὅλα ἢ χάρις δέχεται.

M. N. Στ.

Ὡς γνωστὸν ὁ διάσημος τραγωδὸς Mounet-Sully περιοδεῖ ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ παρελθόντος μηνός, τυχὼν τῆς ἀδείας ἐξαιρητικῶς τῆς διοικήσεως τῆς Γαλλικῆς-Κωμωδίας. Καθὰ φέρεται ἐν Βιέννῃ, ἐν ᾗ ὁ Mounet-Sully μετὰ τῆς διαπρεποῦς τραγωδοῦ κυρίας Segond-Weber ἐδίδαξεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ὠραιότερου γερμανικοῦ θεάτρου Hofburg-Theater, ἔτυχε ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Ἀλλ' ὅπερ ἀξιοσημειώτων τοῖς γνώσκουσι τὸ γερμανικὸν θέατρον, εἶνε ὅτι ἡ ἐλληνικὴ τραγωδία καὶ ἡ σεκσπῆρειος προὔξενησαν ἀρίστην ἐντύπωσιν ἐν τῇ γαλλικῇ μεταφράσει αὐτῶν, ἣτις διαφέρει ἐν τούτοις τῶν ἡδὴ διδαχθειῶν ἐν Γερμανίᾳ μεταφράσεων. Ὡς βλέπετε, ὁ ἐξοχος τραγωδὸς περιφέρει πανταχοῦ καὶ τὴν ἐλληνικὴν τραγωδίαν, τὸν Οἰδίποδα τὸν Ἄντιγόνην. Ὁ Mounet-Sully ἐκ Βιέννης μετέβη εἰς Πητρούπολιν, ὅπου ἐπίσης ἔτυχε ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς, καὶ ἀπὸ τῆς νωτέρας ταύτης πρωτευούσης τῶν Τσαρῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν, τὴν Μόσχαν.

Εἶνε λυπηρὸν, διότι καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ὁ ἐπιφανὴς ὑποκριτῆς δὲν θὰ ἐπισκεφθῆ τὴν ἡμετέραν πόλιν.

ἀπέτεινε δένσιν, τὴν δένσιν, τοῦ νὰ μὴ παραστῆ διόλου ὁ ἔχθρος· ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη δὲν ἐπῆλθεν εἰς τὴν Θηρεσίαν. Ἐπισφαλῆς ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου!

Ὅτε ἐν τῷ ἐντευκτηρίῳ τῆς θείας ἡ Θηρεσία εὐρέθη αἰφνης ἐνώπιον ἐκείνου, ὃν ἐνόμιζεν ὑπὲρ τὸ δέον παραμυθῶσαν τὴν θλίψιν ἐπὶ τῷ ἀπ' αὐτῆς χωρισμῷ, σφοδρότατον ἠσθάνθη ἐν τῇ καρδίᾳ ἄλγος. Ἐσκέψατο ὅτι αἴτιον τούτου ἦν τὸ ἀπρόοπτον καὶ ἄνευ τῆς εὐλαθείας ἥτις ἀπηγόρευεν αὐτῇ πᾶσαν κρίσιν περὶ τῆς προΐσταμένης, θὰ ἔλεγεν ὅτι καθῆκον εἶχον νὰ προειδοποιήσωσιν αὐτὴν περὶ τοῦ προκειμένου. Ἀλλὰ πολλῶ χεῖρον ἀγέθη τὸ πρᾶγμα ὅτε ἀφέθη μόνη μετὰ τοῦ ξένου ἐκείνου . . . τοῦ βεδήλου, ἵνα μὴ τι πλέον εἰπώμεν. Συνεταράχθη φοβερῶς, ἐμμανῆς ἀμηχανία κατέλαβεν αὐτήν, οἷα ἡ καταλαμβάνουσα ἄπειρον κολυμβητὴν, ὅστις προῶρος εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις ἀφθεῖς βυθίζεται. Μικροῦ δεῖν ἔτρεχε κατόπιν τῆς κυρίας δὲ Σαβορναὶ ὅπως εἴπῃ αὐτῇ·

— Ἄλθες ὅτι ἔκρινα καὶ κατεδικάσα τὸν ἀνθρώπον αὐτὸν ἐνώπιόν σου· ἀλλὰ τότε δὲν ἦτο παρών. Τώρα, ὅτε ἐπανερχεται, φοβοῦμαι μήπως δὲν θὰ ἦμαι πλέον τόσον ἀδυσώπητος. Ἔχετε ὑπερβολικὴν πεποίθησιν εἰς τὴν αὐστηρότητά μου. Ἐάν τῷ συνεχώρουν!

Συνεκράτησεν αὐτὴν ἡ αἰσχύνῃ, ἴσως δὲ καὶ ὁ φόβος μὴ ἡ ἀδυναμία αὕτη θεωρηθῆ ὡς ἀπόδειξις ὅτι δὲν ἦτο εἰσέτι ὄριμος διὰ τὴν τελειότητα τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἐκάθησε προσπαθοῦσα νὰ καταβάλῃ πᾶσαν ἐπιεικίαν. Ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ἐσηματίσθη πτυχή βαρεῖα, ἣν ὁ Σενάκ ἐξέλαβεν ὡς ἐνδειξὴν συγκρατουμένης ἀγανακτήσεως· καὶ ὅμως οὐδέποτε ἡ κόρη ἠσθάνθη ὀλιγωτέραν ἀγανάκτησιν ἢ τὴν ὄραν ἐκείνην! Ὁ Ἀλδέρτος εἶπεν αὐτῇ ζητῶν ν' ἀφοπλίσῃ τὴν κατ' ἐπιφάνειαν ἐκείνην ὀργήν·

— Σὰς ὀρκίζομαι, δεσποινίς, ὅτι οὐδόλως ἐπεζητήσα νὰ σὰς ἴδω πρὶν ἢ συγκαταθεῖτε εἰς τοῦτο. Ἐάν ἡ παρουσία μου σὰς δυσαρασθῆ, μίαν μόνην εἶπατε λέξιν καὶ ἀποχωρῶ. Προτιμῶ νὰ μὴ σὰς βλέπω ἢ νὰ σὰς βλέπω οὕτως ὀργισμένην κατ' ἐμοῦ.

Εἶχε μείνει ὀρθιος ἀναμένων τὴν ἀπόφασιν τῆς Θηρεσίας, ἥτις δεῖξασα αὐτῷ κάθισμα ἀπῆντησεν·

— Ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἡ ὀργὴ δὲν ὑπάρχει· ἄλλως δέ, πρέπει νὰ μάθω νὰ ὑπακούω. Διετάχθην νὰ σὰς δεχθῶ ὡς συνομιλήσωμεν λοιπὸν ἕως οὗ σημάνῃ ὁ κώδων. Ὁ ἀδελφός μου εἶναι ἐν Παρισίοις, τὸ γνωρίζω· πῶς ἔχει τὴν ὑγίειαν;

Ὁ Σενάκ ἠδυνάτει νὰ εἴπῃ πότερον προὔτιμα, τὴν ὀργὴν ὑφ' ἧς ἐνόμισε τὴν νεάνίδα κατελιγμένην, ἢ τὴν λίαν ἐπιδεικτικῶς πρὸ αὐτοῦ ἐκδηλουμένην ὑπακοήν. Ὡμίλησε περὶ τοῦ Κιλλιάν, ἀλλὰ διὰ βραχέων, καθόσον ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς συνομιλίας. Κατὰ πάντα τὰ φαινόμενα, τὸ μέλλον αὐτοῦ ἐπρόκειτο νὰ καθορισθῆ κατὰ τὸ ἡμῶρον ἐκεῖνο, οὗ τὰ πρῶτα λεπτά παρῆλθον ἤδη.

— Μία λέξις ἀπαγγελθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κιλλιάν, εἶπε μετὰ σθεναρωτέρας φωνῆς, εἶναι ἡ αἰτία δι' ἣν ἤλθον ἐδῶ παγετώδης ἐκ τρόμου. Ἐλεγεν ὅτι . . . ἴσως σὰς ἀπέστειλαν εἰς ἄλλο μοναστήριον. Χωρὶς νὰ σκεφθῶ, διότι ὁ ἀνθρώπος πιστεύει εὐκόλως ὅ,τι φοβεῖται, ἤλθον νὰ εὗρω τὴν θείαν σου, ἥτις ἔσχε τὴν καλωσύνην, τὴν ἀνέλπιστον καλωσύνην, νὰ φανῆ

ἐπιεικῆς πρὸς τὸ ἄφρον τοῦτο διάβημά μου. Ἄντι πάσης ἀπαντήσεως σὰς ἐκάλεσε, καὶ ἰδοὺ πῶς εὐρισκόμεθα ὁμοῦ. Θεέ μου! ποία πρὸ μικροῦ ἀγωνία, καὶ ποία χαρὰ τώρα! Σὰς βλέπω καὶ πάλιν.

Ἡ Θηρεσία δὲν προσέβλεπε τὸν Σενάκ, ἀλλ' ἤσκει ὅτι ἤκουεν αὐτοῦ. Ἡ συγκίνουσις ἐκείνη, ἡ προδύλωσ ἐλικρινής, κατένυξε βαθύτατα τὴν καρδίαν αὐτῆς. Ἀλλὰ πῶς τότε νὰ συμμιδῶσῃ ὅ,τι ἔβλεπε πρὸς τὰς λεπτομερείας ὅσας παρὰ τῆς Κλοτίλδης ἐγνωρίζεν; Ἦνοιγεν ἠδὴ τὸ στόμα ὅπως ἐρωτήσῃ ἀλλὰ συνεκρατήθη μετὰ πολλῆς βίας. Εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ νὰ ὑπερβῆ τὴν φλίαν τῆς μονῆς πρὸς τί νὰ ἐπιστραφῆ ὀπίσω ὅπως γνωρίζῃ τί ὀπισθεν αὐτῆς καταλείπει. Ἐχουσα πάντοτε τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῶν λεπτοφυῶν αὐτῆς χειρῶν εἶπε·

— Τί σημαίνει ποῦ κατεικῶ; Εἶτε ἐδῶ, εἶτε ἀλαχοῦ, εἶμαι μνηστὴ τὴν ὅποιαν οὐδεὶς δύναται ἄνευ ἱεροσουλίου νὰ διαμψιθετῶσῃ πρὸς ὃν ἐξέλεξε μνηστῆρα.

— Πάντοτε λοιπὸν ὁ αὐτὸς λόγος! ἀνέκραξεν ὁ νέος πλῆπτων τὸ μέτωπον. Ὡς νὰ ἤθελον νὰ σὰς ἀρπάσω ἀπὸ τοῦ Θεοῦ! Ἐάν πῦδόκει νὰ σὰς παραχωρήσῃ εἰς ἐμέ, τί θὰ ἔχανε; Θὰ τῷ ἄφωνα ὄλην τὴν ψυχὴν σου, ὄλην τὴν πίστιν σου· αὐτὸς οὗτος θὰ σὰς διέταττε νὰ μοι δώσητε τὴν καρδίαν σου. Καὶ ὁμοῦ ὄντες πόσα καλὰ θὰ ἐκάμνομεν! Ποία παραδείγματα τιμῆς, πίστεως, φιλανθρωποῦ ζήλου θὰ παρείχομεν εἰς τὸν κόσμον! Πῶς θὰ τῷ εἰδεικνύετε ὅτι δύναται νὰ ἦναι ἅγια γυνὴ γονυκλιτικῶς λατρουμένη, μήτηρ ὑπὸ φίλτρου περιβαλλομένη! Μὴ λησμονεῖτε τὸ ἱερὸν λόγιον ὅτι οὐχὶ οἱ νεκροὶ τὸν Κύριον ὑμνοῦσι. Καὶ ὅμως θέλετε ν' ἀποθάνετε!

— Δὲν θέλω ν' ἀποθάνω, εἶπεν ἡ Θηρεσία, ἥς οἱ δάκτυλοι πυρετώδως συνεπλέκοντο. Ὁ οἶκός σου με ἐπαναστατεῖ ἐπὶ τέλους. Νομίζετε ὅτι αὐτὸ ἀπολαύσεις μου θὰ ἦναι ὀλιγότερον μεγάλα, διότι δὲν θὰ προήρχοντο ἐξ ὑμῶν, καὶ ὅτι ἡ εὐδαιμονία μου δὲν θὰ ὀτηρίζεται ἐπὶ ὑποσχέσεσιν ἐδρασιώτερον τῶν ἰδικῶν σου; Οἱ γῆνοι ἐρωτες δὲν προδίδονται ὁσῶν ἢ βράδιον, δὲν ἀποβαίνουσιν ἀτυχεῖς, ἀπατηλοὶ ἢ ἀπατάμενοι, μυσταροὶ εἰς τὰς δυσπιστίας αὐτῶν, γελοιοὶ εἰς τὴν βεβαιότητα, οὐδέποτε ἀσφαλεῖς περὶ τῆς αἰρίας.

— Δεσποινίς, ὑπέλαβεν ὁ Σενάκ θλιβερόν μειδιῶν, γινώσκω ἴσως κάλλιον ὑμῶν τὸ μάταιον καὶ τὸ ἐπικρον τῶν ἀνθρωπίνων φίλτρων· πολλὰ εἶδον παραδείγματα. Κατὰ τινα τοῦ βίου μου ἐποχὴν ἠθέλησα καὶ ἐγὼ νὰ ἐξαρθῶ καὶ νὰ σπριχθῶ ἐπὶ μονιμωτέρας βάσεως. Ἀλλὰ σήμερον, χάρις εἰς ὑμᾶς γνωρίζω ὅτι ὁ θησαυρός τοῦ ἀληθοῦς ἔρωτος, ὁ μόνος ἀξίος καρδιῶν οἷαι αἱ ἡμέτεραι, δύναται ν' ἀνευρεθῆ ἐν τῇ γῆ αὐτῇ. Κἂν ἔτι ἐν τῷ κόσμῳ εἰς μόνος ἀνὴρ καὶ μία μόνη γυνὴ ὑπῆρχον ἱκανοὶ νὰ ἀνταγαπῶνται πιστῶς, ἤσκει τοῦτο πρὸς ἀποθέωσιν τοῦ ἔρωτος. Ὁ ἔρωσ εἶναι ὡς ἡ ἀνέφελος ἠὼς, ἥς τὴν αἰγλὴν ἀναζητεῖ ὁ περιμηγῆς ἀντὶ μυρίων καμμάτων καὶ κινδύνων ἐπὶ τῶν δυσπροσίτων κορυφῶν. Ἐκατοντάκις ἢ ἀχλὺς συγκαλύπτει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν φωστῆρα τῆς ἡμέρας, καὶ ὅμως αἰσθανόμεθα ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ἐκεῖ, ὀπισθεν τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου παραπετάσματος. Καὶ ὅταν κατ' ἀνέλπιστον συγκυρίαν ἴδωμεν

αὐτὸν ἐκκίπτοντα ἀπὸ τοῦ σκοτούς, περιβεβλημένον τὴν δόξαν καὶ ἀναδιδόντα τὴν ζωογόνον αὐτοῦ θερμότητα, δὲν μετανοοῦμεν πλέον ὅτι περιεφρονήσαμεν τὰς ἀπενθαρρυντικὰς προφητείας : « Πρὸς τί ἀναγριχᾶσθε εἰς τὰς κορυφάς ; Οὐδὲν θὰ ἴδωτε καὶ θὰ καταβῆτε ἀπειρηκότες ! ». Ἄ ! εἰάν συννεῖτε νὰ λάβητε τὴν χεῖρά μου, ν' ἀναβῆτε μετ' ἐμοῦ τὸ φιλτατον ὄρος, θὰ πύλογεῖτε τὸν Θεὸν ὅτι μὲ ἐπήκουσε καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς πύχαριστούν γονυκλιτῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου μου !

Ἡ δεσποινὶς δὲ Κιλλιὰν ἤκουε ταῦτα μετὰ μεγίστης ταραχῆς, ἥς δὲν ἠδύνατο ὁ Σενάκ νὰ μαντεύσῃ τὸ ἀληθὲς αἴτιον· ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε νὰ παλαιῶσῃ ἀπλῶς τὴν ὄραν ἐκείνην κατὰ τοῦ ἐξηγημένου ζήλου εὐσεβοῦς ψυχῆς, ἐνῶ ἡ Θηρεσία ἀκούουσα αὐτοῦ ἐσφάδαζεν ἐν καρδιαλαγῇ καταπλήξει, ἥμιστα μετεχούσῃ θρησκευτικῆς ιδέας, καὶ διηρωτᾶτο·

— Τίς μὲ ἠπάτησε ; Τίς μὲ ἀπατᾷ ; Αὐτὸς ἢ ἡ γυνή, ἥτις διατείνεται ὅτι ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅσα καὶ ἐγὼ ἀκούω ;

Ὡς πᾶσαι αἱ εὐθῆαι καὶ χρησταὶ φύσεις, ἐβδελύσθετο τὸ ψεῦδος, ὅτε δ' εἶχεν αὐτὸ ἀπέναντι ἠθέλε νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ. Ποῖον συμπέρον ἠδύνατο νὰ ἔχη ὁ Σενάκ προσποιούμενος βαθὺν καὶ ἀποκλειστικὸν ἔρωτα, εἰάν ἀπλῶς ἐπρόκειτο περὶ ἰδιοτροπίας αὐτοῦ ; Ὁ πλοῦτος αὐτοῦ καθίστη αὐτὸν ἀνώτερον πάσης κατηγορίας ἐπὶ βδελυγῇ συμφεροντοσκοπία. Εἰς τὸν νοῦν τῆς νέας ἐπῆλθεν αἴφνης ἡ ἰδέα αὐτῆ·

— Ἴσως ὁ Χριστιανὸς μεταχειρίζεται αὐτὸν ὡς μέσον ὅπως μὴ ἀποχωρήσω τοῦ κόσμου· ἴσως μοι τὸν ἔστειλε διὰ νὰ παλαιῶσῃ κατ' ἐμοῦ.

Καὶ μετ' ἀδόλου παρησίας ἐξεδύλωσε τὴν γεννωμένην παρ' αὐτῆ ταύτην ὑπόνοιαν· ὁ Σενάκ εὐθὺς ἀπῆντησεν·

— Εἶδον τὸν ἀδελφόν σας σήμερον τὸ πρῶτον ἀφότου ἐπέστρεψα ἐξ Αἰγύπτου, ἐγὼ δὲ τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀφίξεώς μου εἶδον τὴν κυρίαν δὲ Σαβορνὰ καὶ ἦνοιξα αὐτῇ τὴν καρδίαν μου.

— Εἶχετε λοιπὸν ἰδεῖ τὴν θεῖαν μου ;

— Ἡ ἐπίσκεψίς μου αὐτῆ εἶναι ἡ τρίτη. Δὲν σᾶς τὸ εἶπεν ;

— Ὅχι, ἀπῆντησεν ἡ Θηρεσία, ἥς ἡ ταραχὴ ἀφίκετο εἰς τὸ κατακόρυφον ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως ταύτης.

Ἦγνῶει πλέον τί νὰ εἶπῃ· δὲν ἐνόει πλέον οὔτε τι ἐν αὐτῇ συνέβαινεν, οὔτε τὴν διαγωγὴν τῶν ἄλλων. Καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον, ὅπερ ἄλλοτε ἐφαίνετο αὐτῇ σαφῶς διαγεγραμμένον, ἀπέβαινε συγκεχυμένον καὶ ἀμφίβολον· Ἐνα μόνον πόθον εἶχε τὴν ὄραν ἐκείνην, νὰ ἀφθῆ μόνη ὅπως δυναθῆ νὰ συγκεντρώσῃ τὰς σκέψεις αὐτῆς, καὶ ὅμως δὲν ἠσθάνετο τὴν δύναμιν ν' ἀποπέμψῃ τὸν Ἀλδέρτον. Εὐτυχῶς ὁ κώδων σημαίας ἀπῆλλαξεν αὐτὴν τῆς ἀμνηχανίας. Ἀμα τούτου κρουσθέντος ἡ Θηρεσία ἠγέρθη ὡς δι' ἐλατηρίου.

— Ὡρα νὰ χωρισθῶμεν, εἶπε μὴ προσβλέπουσα τὸν Σενάκ. Χαίρετε, εἶπατε εἰς τὸν ἀδελφόν μου ὅτι τὸν ἀγαπῶ ὑπὲρ ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ· καὶ ἐκεῖνος μὲ ἀποφεύγει, ὡς νὰ τῷ ἔκαμα κακόν . . .

— Μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ ἐπανεέλθω ; ἠρώτησεν ὁ νέος μετὰ τοῦ ἀμειλίκτου τῶν ἐρώτων ἐγωϊσμοῦ.

Ἡ δεσποινὶς δὲ Κιλλιὰν ἔσθη ἐπὶ τῆς φλιάς, ἦν

οὐδενὶ ἀνδρὶ ἐπετρέπετο νὰ ὑπερβῆ, καὶ εἶπε μετὰ μικρὰν σκέψιν·

— Μετὰ χαρᾶς θὰ σᾶς δεχθῶ εἰάν μοι φέριτε τὸν ἀδελφόν μου.

Ἐπιχαρίτως ὑπέκλινε τὴν θελξίφρονα κεφαλὴν αὐτῆς, εἶτα ἀπεχώρησεν ἀφείσα τὸν Ἀλδέρτον μετ' ἀορίστον αἰσθήματος ἐλπίδος, οὐ ὅμως οὐδένα εὔρε λόγον ὅτε μόνος ἐν τῇ λεωφόρῳ Κλέδερ ἀνεπόλησε τὰ ὑπὸ τῆς Θηρεσίας λεχθέντα.

— Ἔστω, εἰάν ἴναι ἀνάγκη νὰ φέρω τὸν Χριστιανὸν εἰς τὸ ἐντευκτήριον, ἡ ἀδελφῆ του θὰ τὴν ἴδῃ, εἶπε μεγαλοφῶνως ἐπισπεύδων τὸ βῆμα. Θεέ μου ! εἰάν ἐγνώριζε ποῖον ἔρωτα πρὸς αὐτὴν τρέφω.

Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἡ κυρία δὲ Σαβορνὰ διὰ μακρῶν ὠμίλησε μετὰ τῆς ἀνεψιᾶς αὐτῆς.

— Τέκνον μου, εἶπεν ἐν συμπεράσματι, δύο ἤδη ἔτη μοι ζητεῖς τὴν ἄδειαν νὰ καταταχθῆς εἰς τὰς δοκιμίας, καὶ ἐγὼ ἄρνούμαι· σήμερον σοὶ δίδω τὴν ἄδειαν. Ὅταν θέλῃς, εἰπέ μίαν λέξιν· θὰ ἔχῃς δωμάτιον ἐν τῇ πτέρυγι τῶν δοκιμῶν καὶ λευκὸν πέπλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ὅσον διὰ τὴν μίστρες Κράου, θὰ τὴν ἀποστείλωμεν εἰς Ἰρλανδίαν. Εἴμεθα σύμφωνοι λοιπὸν, οὐδεμίαν πλέον ἔχω νὰ κάμω ἔνστασιν· ἡ ἀπόφασίς ἀπόκειται εἰς σέ.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ νεάνις προσήλου ἔκπληκτος τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς θείας, μὴ τολμῶσα ν' ἀποτεινῇ αὐτῇ τὴν ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς ἐρώτησιν·

— Θέλεις νὰ γνωρίσῃς διατὶ σοὶ λέγω ταῦτα ; εἶπεν ἡ μοναχῆ. Ἴδου ὁ λόγος. Ἀφότου μοὶ ἀνεκοίνωσας τὴν ἀπόφασιν τοῦ ν' ἀποχωρήσῃς τοῦ κόσμου, παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ σέ διαφωτίσῃ πρὸ παντὸς διὰ τῆς μεγάλης δοκιμασίας περὶ τῆς κλήσεως, ἣν νομίζεις ὅτι ἔχεις.

— Ποίας δοκιμασίας ; ἠρώτησεν ἡ Θηρεσία δι' ὑποτρομούσης φωνῆς.

— Τῆς γνωστῆς σοὶ νῦν, τῆς τοῦ ἀγαπᾶν καὶ ἀγαπᾶσθαι.

Ἡ δεσποινὶς δὲ Κιλλιὰν συνέκρυψεν ἐν ταῖς χερσὶ τὸ πρόσωπον καὶ ὑπεψιθύρισεν οἰονεὶ αἰσχυνομένη ἑαυτῆν·

— Εἶναι δυνατόν !

Ἀλλὰ δὲν ἐζήτησε παρὰ τῆς θείας αὐτῆς, τοῦλάχιστον τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ὅπως ἐτοιμασθῆ τὸ δωμάτιον αὐτῆς ἐν τῇ πτέρυγι τῶν δοκιμῶν.

ΙΗ'.

Ὁ Ἀλδέρτος μάτην καθικέτευσε τὸν πείσιμονα Χριστιανὸν νὰ μεταβῆ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν τῆς λεωφόρου Κλέδερ.

— Ἐάν ἡ ἀδελφῆ μου θέλῃ νὰ μὲ ἴδῃ, ἄς ἔλθῃ ἐδῶ, ἀπῆντησεν ὁ Χριστιανός. Δὲν ἐννοεῖς ποῖος ὁ λόγος δι' ὃν ἐπιμένει νὰ μεταβῶ ἐκεῖ. Ὅπισθεν αὐτῆς θὰ εὔρω τὴν κυρίαν δὲ Σαβορνὰ, ὅπισθεν δ' αὐτῆς τὸν πνευματικόν. Ἀλλὰ γνωρίζεις τὰ πρὸς τὴν θεῖαν μου αἰσθήματα, δὲν αἰσθάνομαι δὲ ἀκόμη ὄριμον τὸν ἑαυτὸν μου πρὸς ἐσχάτην ἐξομολόγησιν, ὅ,τιδήποτε κἂν συμβῆ.

Οἱ δύο φίλοι ἐβλέποντο καθ' ἐκάστην καὶ ἀφότου ἡ Κλοτιλδὴ δὲν ὑπῆρχε πλέον μεταξύ αὐτῶν, ἡ ἀρχαία οἰκειότης ἀποκαθίστατο. Ἐν τούτοις ὁ μαρκή-

σιος και κατ' αὐτὰς τὰς διαχυτικώτερας ὥρας ἀπέφευγε πάντα ὑπαινηγμὸν περὶ τῶν μεταξὺ τῆς γυναικὸς ἐκείνης καὶ αὐτοῦ γεγονότων. Ἐφαίνετο ὅτι ἐλπιόμηνεν αὐτὴν· ἀλλὰ μίαν ἑσπέραν ὁ Ἀλδέρτος εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Κιλλιάν κατέλαβεν αὐτὸν ἐπ' αὐτοφῶρῳ προσβλέποντα φωτογράφημα, ὅπερ εὐθὺς ἀνεγνώρισε. Τὸ κατ' ἀρχὰς ὁ ἀσθενὴς ἠθέλησε νὰ κρύψῃ τὴν εἰκόνα, ἣν ἐκράτει εἰς τὰς ὑποτρομύσας αὐτοῦ χεῖρας· ἀλλὰ μετὰ πολὺν ἀγῶνα τείνων ταύτην πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ.

— Ὁμολόγησον, εἶπεν, ὅτι ἔχει ὀφθαλμούς δυναμένους νὰ σε παραλύρωσιν εἰς ἀφροσύνην, κἂν ἐτι γνωρίζῃς ὅτι ἡ ἀφροσύνη αὐτὴ θὰ ἴηται ἡ τελευταία σου,

Ὁ Σενάκ ἔλαβε τὴν εἰκόνα, ἣν κάλλιστα ἐγνώριζε, καθὼς ἰδὼν αὐτὴν ἐν Καίρῳ ἐν τῷ φωτογραφίῳ τοῦ Σεβάχ. Τὸ ὄνομα Λουξὸρ μετὰ μίαις ἡμερομηνίας ἦν κεχαραγμένον διὰ γραφῆς. ἦν ὁ Ἀλδέρτος βλέπων πρὸ τινων μνηῶν θὰ ὠχρία· ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ ἡ Κλοτίλδη Κεστεμεβὺρ δὲν ἐρρύθμιζε πλέον τοὺς παλμούς τῆς καρδίας αὐτοῦ, βλέπει ὡν δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους, οἵτινες δι' αὐτὸν ἦσαν πλέον ὀφθαλμοὶ κοινοὶ καὶ ἀδιάφοροι, ἠσθάνετο τὴν ἥκιστα κολακευτικὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐντύπωσιν, ἣν αἰσθανόμεθα ἐνώπιον τῶν ἐρειπίων ἐρώτων τινῶν. Τὴν ὥραν ἐκείνην θὰ προὔτιμα ν' ἀκρωτηριασθῆ τὰς χεῖρας ἢ νὰ ὁμολογήσῃ ποίαν ἐπίδρασιν ἐξήσκουσε εἰς τὸν βίον αὐτοῦ ἡ γυνὴ ἐκείνη, ποίας βαθάνους ἀπολέσας αὐτὴν ὑπέστη. Ἐπειδὴ δ' ἐσιώπα, ὁ Κιλλιάν ὑπέλαβε·

— Σὺ, δὲν δύνασαι νὰ τὴν ἐννοήσῃς· ἀγαπᾷς ἠδέα ὡς μυσωτὶς βλέμματα. Στοιχηματίζω ὅτι ὁ πονηρὸς σπινθὴρ τῶν στιγμῶν τούτων ὀμμάτων σοὶ προξενεῖ περιδωρότερον τρόπον παρὰ θαυμασμόν. Καὶ ὅμως!...

Ἀμφότεροι ἐσιώπησαν, βεβουθισμένοι ἑκάτερος εἰς τὰς σκέψεις αὐτοῦ.

— Τέλος πάντων, εἶπε μετὰ μικρὸν ὁ Κιλλιάν, ἔχω ἐν εὐτύχημα, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ εἶχον πάντες εἰς τὴν θέσιν μου, δὲν λυποῦμαι τὴν ζωὴν. Ἀπὸ τῆς ἐπανόδου μου πολλάκις ἐπληρώθησα ἑμαυτὸν εἰς τί χρησιμεύουσιν οἱ φίλοι. Δοιπὸν, φίλτατε, εὖρον ὅτι χρησιμεύουσιν εἰς τὸ νὰ παρηγορῶσιν ἡμᾶς δεινοπαθοῦντας. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν συνήντησα τυχαίως τρεῖς ἢ τέσσαρας, ὧν ἡ θεὰ μοι ἐνέεινε νεύσει γλυκύθυμον καρτερίαν. Πρῶτον τὸν Βιεζάκ καρκινοβατοῦντα καὶ τὴν ἑτέραν χεῖρα ὑποτρομύσασαν πρὸ τοῦ στομάχου αὐτοῦ ἔχοντα· νὰ περιπατῆ τις ἐπὶ τῶν βουλεδάρτων ἐν τῇ θαυμασίᾳ ταύτῃ καταστάσει, τοῦτο ἀληθῶς ὑπερβαίνει τὴν διάνοιάν μου. Ὁ Ἰωταδὲλ ἐνυμφεῖσθαι, καὶ ἐντὸς δύο ἐτῶν ἡ σύζυγός του τὸν κατέστησε τόσον γελοῖον ὡς ἐκ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἐκλέγει τοὺς ἐραστὰς τῆς, ὥστε αἱ μωραὶ παρθένοι ἀρνοῦνται νὰ παρουσιασθῶσι δημοσίᾳ συνοδευόμεναι ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Σαῖντ Ἀρμελ μοι ἔκαμεν ἐπίσκεψιν ἀτελεύτητον, καὶ ἐσκότιζον τὴν κεφαλὴν μου διὰ ν' ἀνακαλύψω τὸ αἴτιον τοῦ εὐμενοῦς τούτου ἐνδιαφέροντος· μετὰ μίαν ὥραν κάθιδρος μοι ἐξήτησε 50 εἰκοδόφραγκα· ὁ δεῖλαιος, καταστραφείας καθ' ὀλοκλήρην, δὲν γνωρίζει ἀκόμη οὔτε πῶς νὰ δανεισθῆ μετὰ χάριτος· ἀπῆλθεν ὑποκλινόμενος ἐδαφιαίως ἀφοῦ ἔλαβεν εἰκοσι μόνον φράγκα, διότι, μεταξύ μας εἰρήσθω, τὸ ταξείδιον ἀρκετὰ με ἐστοίχισε καὶ δὲν κολυμβῶ ἐντὸς

χρυσοῦ. Τέλος ἐνθυμῆσαι τὸν Φρεκαγκοῦρ, τὸν δύντροφὸν μας. Ἐχασε περίσιν τὴν λατρευτὴν σύζυγον του, ἦν μόλις χηρεύσασαν ἐνυμφεῖσθαι.

Ἄ! ἀπέθανε λοιπὸν ὁ κύριος δ' Ἀρζικάν;

— Ἀπέθανεν ἐξ ἀποπληξίας ἐν τοῖς . . . δωματίοις τῆς ὀρχηστρίδος του. Ὡς ἦτο δίκαιον, οἱ δύο ἐπιζήσαντες διεκανόνισαν τοὺς μικροὺς τῶν λογαριασμοῦ, ἅμα τῇ λήξει τοῦ τεταγμένου πένθους. Σήμερον ὁ Φρεκαγκοῦρ εἶναι κεκυθῶς, κατάλευκος, ἀγνωρίστος καὶ μηδένα πλέον ἀναγνωρίζων. Διέρχεται τὰς ἡμέρας του ἐν τῷ νεκροταφίῳ, ὅπου ἐκόμισαν ἐν τῷ αὐτῷ φερέτρῳ τὴν γυναῖκα καὶ τὸ ἀρτιγέννητον τέκνον του. Πιστεύεις ὅτι ἐξ ὅσων σοὶ ἀπηνριθμησα αὐτὸς εἶναι τὸν ὁποῖον ὀλιγώτερον λυποῦμαι; Ἐνόησα ἀκούων αὐτὸν ὅτι δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ βίῳ ἄνθρωπος ἐραστῆς νεκρᾶς, νεκρᾶς λατρευτῆς, ἀκτινοβολούσης, ἀπαραμίλλου, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἴδῃ γηράσκουσαν, οὔτε ἐγκαταλείπουσαν αὐτὸν, τὴν ὁποίαν, κἂν ἐτι θέλῃ, δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ λησμονήσῃ ἐν ταῖς ἀγκάλας ἄλλης, διότι, ὅπως λέγει καὶ ὁ ἴδιος. «Ποία σήμερον θὰ με θελήσῃ;» Κρίμα ὅτι ἐκείνη δὲν δύναται νὰ τὸν ἴδῃ· θὰ ἦτο λίαν νύχαριστημένη.

— Τὸν βλέπει, εἶπεν ὁ Ἀλδέρτος· ἐὰν ἐγνώριζες πῶς οἱ νεκροὶ μᾶς βλέπουσι!

— Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, φίλε μου, θὰ τὸ μάθω λίαν ταχέως· καὶ ἐπειδὴ περὶ τούτου ὁ λόγος, θὰ σε ζητήσω μίαν χάριν. Βεβαίως ἂν μοι ἐπισυμβῆ . . . δυσάρεστὴν τι αἰφνιδίως, θὰ ἦσαι ὁ πρῶτος, ὅστις θὰ τὸ μάθῃς. Πρὸ πάσης ἄλλης διατυπώσεως, ἀνοίξῃς ἐκείνον τὸν σύρτην, ὅστις μετὰ τοῦ φωτογράφηματος τούτου περιεχει καὶ δύο ἢ τρεῖς ἐπιστολάς. Λάβε τὰ αὐτόγραφα καὶ τὰς εἰκόνας, θες αὐτὰ ἐντὸς φακέλλου καλῶς ἐσφραγισμένου καὶ ἀπόστειλον πάντα εἰς τὴν δικαιοῦχον. Πέποιθα ἐπὶ σὲ καὶ σὲ παρακαλῶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ μοι συγχωρήσῃς διὰ τὴν ἐνόχλησιν.

— Καλὰ! ἕως τότε ὁ σύρτης σου θὰ ἔχῃ ὄλον τὸν καιρὸν νὰ πλουτισθῆ δι' ἄλλων κειμηλίων, ἐκ νέων πηγῶν λαμβανομένων. Δοιπὸν, ἐὰν εὐαρεστῆσαι, θὰ ὀμιλήσωμεν ἄλλοτε περὶ τούτου.

— Ὅχι, ἀγαπητέ, δὲν θὰ ὀμιλήσωμεν πλέον· τὸ θέμα δὲν εἶναι τερπνόν. Παρηγόρησον τὴν ἀδελφὴν μου, ἐὰν δυνηθῆς· νυμφεῖσθαι αὐτὴν, ἐὰν θελήσῃ. Καὶ ἐπὶ τούτοις καλὴν νύκτα. Ἀρκετὰ εἶπομεν διὰ σήμερον.

Περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπομένης ἑβδομάδος, λίαν πρωὶ ὁ θαλαμηπόλος τοῦ μαρκησίου ἐλθὼν ἐξύπνισε τὸν Σενάκ καὶ τῷ ἀνήγγειλεν ὅτι εὗρε τὸν κύριον αὐτοῦ ἄπνουν ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἦδη πεπληγῶτα. Παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ νεκροῦ εὗρεν ὁ Ἀλδέρτος τὸν ἱατρόν, κοινὸν ἀμφοτέρων φίλον.

— Ἀπέθανεν ἐξ ἀνευροσύματος τῆς καρδίας, ἀπεφάνετο ὁ ἱατρός, ῥίπτων ἐπὶ τοῦ εἰσερχομένου ἐκφραστικὸν βλέμμα. Τώρα μοι ὑπολείπεται τὸ δυσκολώτατον πάντων. Ὑπάγω ν' ἀγγείλω τὸ τραῦμα εἰς τὴν δεσποινίδα δὲ Κιλλιάν διὰ νὰ ἦται πλησίον αὐτῆς, ἐὰν ὁ κλονισμὸς ἴηται σφοδρότερος τοῦ δέοντος.

Ἢ ὅτε ἡ Θηρεσία ἀφίκετο παρὰ τῷ ἀδελφῷ ὠχρὰ καὶ κλονουμένη, εὗρε τὰς πρώτας ἐπικηδεῖους φροντίδας

ἦδη ληθθείσας· ὁ Ἀλβέρτος ἐπεστάτησε καθ' ὅλα, ἀλλὰ δὲν ἐλπισμόνσε καὶ τὴν σύστασιν τοῦ ἀτυχούς, ὅστις ἀπὸ τῶν δεινῶν βραδέως θανάτου. Ἐν τῷ χαρτοφυλάκιῳ αὐτοῦ ἔθηκε τὸ φωτογράφημα καὶ τὰς ἐπιστολάς, ὡς ἔμελλε ν' ἀποδώσῃ πιστῶς ὅπου ἀνῆκον ἅμα τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ.

Ἡ θλίψις τῆς Θηρεσίας ἦν ἀπεριόριστος καὶ ἀπαρμύθητος, καθόσον οὐδὲ τὴν γλυκεῖαν παρηγορίαν εἶχεν ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ἀπέθανεν ὡς καλὸς χριστιανός. Πόσον ἀκόμη θά ὑπέφερεν, ἐὰν ἐγνώριζε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ τῶν αἰτίων τοῦ αἰθνηδίου τούτου θανάτου. . . Ἀλλά, χάρις εἰς τὴν νοήμονα ἀφοσίωσιν τοῦ Ἀλβέρτου, δὲν ἔμαθεν ἐκ τίνος ἀνευρύσματος ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος τῶν Κιλλιανῶν.

Ἡ διαθήκη τοῦ μαρκιστοῦ, συνοπτικῶς συνταγείσα, κατέλειπεν εἰς τὴν ἀδελφὴν πᾶσαν τὴν κληρονομίαν, ἐπὶ τῷ ὄρφ τοῦ νὰ μειωθῇ αὐτὴ εἰς τὸ νόμιμον ποσόν, ἐὰν ἡ νεάνις ἐγίνετο μοναχὴ. Ὁ Ἀλβέρτος δὲ Σενὰκ διωρίζετο ἐκτελεστὴς τῆς διαθήκης, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ δεσποινίς δὲ Κιλλιανὴ ἦν πολλακις ἠναγκασμένη νὰ ἔχῃ συνεντεύξεις μετ' αὐτοῦ. Ὅσακις ἤρχετο εἰς τὸ οἰκογενειακὸν μέγαρον, συνωδεύετο πάντοτε ὑπὸ τῆς μίστρως Κράου· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη τῆς παρουσίας τρίτου, ὅπως ὁ Σενὰκ μὴδὲ τὸν ἐλάχιστον ὑπαινιγμὸν περὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ αἰσθημάτων ἐπιτρέψῃ εἰς ἑαυτὸν. Ἡ Θηρεσία ἐφαίνετο φερομένη πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἄνθρωπον φροντίζοντα περὶ τῶν ὑποθέσεων αὐτῆς μετὰ τῆς εἰς τὸν κοινωνικὸν αὐτοῦ βαθμὸν ὀφειλομένης διακρίσεως· αὐτὸς δὲ, βλέπων τὴν νεάνίδα ἀδιαφοροῦσαν πρὸς πάντα καὶ ὑπὸ ἀθυμίας κατεχομένην, θά περιεφρόνει ἑαυτὸν, ἐὰν τὸ πένθος ἐκεῖνο διὰ προσωπικῆς σκέψεως ἐτάραττεν. Ἀλλῶς δὲ μόνῃ ἡ διακονίσις τῆς κληρονομίας τοῦ τεθνεώτος, ἥτις ἦν λίαν περιπλοκὸς, παρεῖχεν αὐτῷ ἱκανὰς ἀσχολίας. Ὅπως ἐπιδοθῆ εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, μελετήσῃ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ δέχεται τοὺς συμβολαιογράφους, τοὺς πιστωτὰς καὶ τοὺς προμηθευτὰς, ὡργάνωσε προσωρινὴν ἐγκατάστασιν ἐν τῷ γραφείῳ τῷ ἀτυχούς Χριστιανοῦ· ἐκεῖ δὲ ἡ Θηρεσία συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ καὶ εἶδε τὰς ἀναγκαίας ὑπογραφὰς, διότι ἡ κυρία Σαβορναὶ δὲν ἐπέτρεπε νὰ διαταράσσεται ὁ οἶκος τῆς λεωφόρου Κλέβερ ὑπὸ τῆς κοσμικῆς τύφης, ἥτις εἶναι ἀναπόδραστος συνέπεια τῶν κληρονομικῶν ὑποθέσεων.

Ἡμέραν τινά, καθ' ἣν ὦραν ἡ δεσποινίς δὲ Κιλλιανὴ ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ἐκ τῆς μονῆς, συνέβη νὰ προσκληθῇ ὁ Ἀλβέρτος ἐκτὸς τοῦ γραφείου ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος, ὅστις ἐξήλεγε λογαριασμὸν ἐπισκευῶν. Ἐξῆλθεν ἐν τάχει, θέλων νὰ ἐπιστρέψῃ ὅπως ὑποδεθῆ τὴν νεάνίδα, λησμονήσας δὲ ἐπὶ τραπέζης τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτοῦ, ἐν ᾧ εἶχε γράψῃ σημεῖοις τινάς. Ἀλλὰ μόλις αὐτοῦ ἐξεληθόντος, ἡ Θηρεσία εἰσῆλθε μόνη, καθόσον ἡ μίστρως Κράου ἦν ἀπασχολημένη εἰς εὐτρεπισμὸν τοῦ παρακειμένου δωματίου. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς νεάνιδος προσεῖλκυσε τὸ ἐρυθρὸν μαροκινὸν τοῦ χαρτοφυλακίου, οὗ ἡ θεὰ τὰ μάλιστα αὐτὴν συνεκίνησε, μὴ ἀμφιβάλλουσαν ὅτι εἶχεν ἐνώπιον αὐτῆς λειψάνον τοῦ ἀδελφοῦ, τεθὲν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Σενὰκ ὅπως δοθῆ εἰς τὰς χεῖρας, αἵτινες μόναι ἐδικαιοῦντο ν' ἀνοί-

ξωσιν αὐτό. Ἐλαβε λοιπὸν τοῦτο μετ' εὐσεβοῦς περιεργίας, ἐλπίζουσα καὶ φοβουμένη ἅμα τὰς ἀνακαλύψεις, αἵτινες φέρουσι τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν ἀνακινή τις τὴν μνήμην τῶν νεκρῶν.

Τὸ πρῶτον, ὅπερ εὗρεν, ἦν τὸ φωτογράφημα τῆς Κλοτίλδης φέρον τὴν ἐπομένην ἡμερομηνίαν, ἣν ἀνέγνω στενάζουσα· Κάϊρον, 20 Φεβρουαρίου. Ἐσκέπαστο διατὶ ἡ ἡμερομηνία αὕτη ἔθιγε πλέον πάσης ἄλλης τὴν καρδίαν αὐτῆς. Τῇ ἐφαίνετο ὅτι μακρὰ παρῆλθον ἔτη ἀπὸ τῆς 20 Φεβρουαρίου! . . . Μετὰ μικρὸν ἡ μνήμη τῇ ἐπανῆλθε· τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀκριβῶς ὁ Ἀλβέρτος ἀπῆλθεν ἐπανερχόμενος εἰς Γαλιαν. Ποῖον κενὸν ἠσθάνθη ἐκ τῆς ἀναχωρήσεως ταύτης!

— Ὑψίστε Θεέ! διελογίσθη εὐθὺς. Σκληρότερον κατόπιν ἐδοκίμασα κενόν! Ταλαίπωρε Χριστιανέ!

Σπογγίζουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδε τὴν ὑπογραφήν τῶν μετὰ τῆς εἰκόνης ἐπιστολῶν, ἀπλοῦν τι βαπτιστικὸν ὄνομα· Κλοτίλδης. Τὰς παρεῖας αὐτῆς τὰς ἀπὸ πολλοῦ ὠχρὰς ἠσθάνθη ὑπερθυρώσας, καὶ τὸ ἐρύθημα τοῦτο ἐθεώρησεν ἐπιμεμπτον, ὡς ὑπερφαῖνον καταδίκην, ἦν οὐδὲν δικαίωμα εἶχε ν' ἀπαγγεῖλῃ. Ταχέως ἐπανεκλείσε τὰ ὑποπτα ἐκεῖνα γράμματα, ὅπως ἀνασκαλεύσῃ καὶ τὰ ἄλλα ἐγγραφα, πρὶν ἢ ῥίψῃ εἰς τὸ πῦρ τὰ ἀπαράβιαστα ἐκεῖνα ἀπόρρητα. . . Ἐπισκεπτήριά τινα περιῆλθον εἰς χεῖρας αὐτῆς.

— Φεῦ! ὑπεστέναξεν, οὔτε κἀν διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐνὸς τοιοῦτου ἐπισκεπτηρίου μοὶ ἔδειξέ ποτε ὅτι ἐσκέπτετο περὶ ἐμοῦ ἀπὸ τῆς ἐπανόδου του.

Αἰθνης ἔβαλεν ἀληθῆ κραυγὴν τρόμου· ἐπὶ τοῦ χάρτου, ὃν ἐκράτει εἰς χεῖρας, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς διέκριναν τὰς ἐπομένας λέξεις:

Ο ΚΟΜΗΣ ΔΕ ΣΕΝΑΚ.

Δίς, τρίς, εικοσάκις ἀνεῦρε τὸ αὐτὸ ὄνομα. Τὸ χαρτοφυλάκιον, οὗ τὸ περιεχόμενον ἀνεσκάλευσεν, ἦν τοῦ Ἀλβέρτου. . . Ἐρρηξεν αὐτὸ ταχέως ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἔβη εἰς τὸ ἀπώτατον ἄκρον τοῦ δωματίου, λιπόθυμος ἐξ αἰσχύνης ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ συλληθῆ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐν τῇ ἀναδιψήσει αὐτοῦ.

Ἐκάθησεν ἀπειρηκυῖα ἐπὶ μιᾶς θρονίδος, Τὸ πρῶτον ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐσκέπτετο περὶ ἄλλου τινός ἢ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστιανοῦ, θανάτου, οὗ αἱ περιπτώσεις καὶ αἱ δακέθυμοι θλίψεις πᾶσαν ἄλλην μέριμναν αὐτῆς ἔρρηξαν εἰς λήθην. Ἐπανελάμβανε μηχανικῶς ὅπερ ἀνέγνω ὄνομα· ὁ κόμης δὲ Σενὰκ. Ἐλεγε δὲ καθ' ἑαυτὴν:

— Ἀπὸ τῆς 20 Φεβρουαρίου τὸ φωτογράφημα καὶ τὰ γράμματα αὐτὰ τὸν συνοδεύουσι πάντοτε. Ἐφερον αὐτὰ ἐν τῷ θυλακίῳ ὅτε πρό τινων ἡμερῶν τόσῃν ἐδείκνυν ἐνυγλωττίαν καὶ μετὰ τόσης δυσκολίας ἐγὼ τῷ ἀπίντων! Θεέ μου! πὼς με τιμωρεῖς;

Τότε ἐσκέπαστο ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἦν ἐκ θείας προνοίας, ἐφ' ἣ ὀφείλεν εὐγνωμονεῖν τῷ Θεῷ· ἀλλ' οὐδὲ κἀν ἀπεπειράθη τὴν ὦραν ἐκείνην νὰ τονίσῃ τὸν ἕμνον τῆς εὐγνωμοσύνης· τὰ χεῖλη αὐτῆς ὑπεψιθύριζον ἕτερον ἄσμα, ἐπίσης πένθιμον. Ἡ χρυστὴ ἐκείνη ψυχὴ διελογίσθη τότε ὅτι μαθοῦσα τὸ ἀπόρρητον τοῦτο τυχαίως καὶ ἐκ παραδρομῆς οὐδόλωε ἐδικαιῶτο νὰ ποιῆσθαι χρῆσιν αὐτοῦ, ὄφειλε δὲ ὅσον

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΑ*

Περὶ θερμότητος.

Καὶ ταῦτα μὲν θεωροῦμεν ἱκανὰ ὡς δώσωσι σαφῆ καὶ κατὰ τὸ δυνατόν προδιτὴν τοῖς ἡμετέροις ἀκροαταῖς ἰδέαν τῆς καθ' ὅλον τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ἰδίᾳ γενομένης σοβαρᾶς καὶ καθαρῶς ἐμπειρικῆς ἐργασίας τῶν ἐξοχωτέρων τῆς περιόδου ταύτης φυσιοδιψῶν. Πᾶσα εἰδικωτέρα ἀνάπτυξις τῶν θερμодυναμικῶν νόμων ἀποκλείεται κατὰ τὴν ἡμετέραν γνῶμιν ἀπὸ τοῦ στενωτέρου κύκλου τῶν δημοσίων διαλέξεων ἕνεκα λόγων οὓς προοιμαζόμενοι ἀνεγράψαμεν. Ἀδύνατον ὅμως νομίζομεν τὸ νὰ κλείσωμεν τὸ πρῶτον τοῦτο τμήμα τῶν ἡμετέρων διαλέξεων χωρὶς νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἢ ἀπὸ τῆς δευτέρας καὶ μόνης ὑπο τῶν πραγμάτων κυρουμένης ἀπόψεως ἐρευνα τῶν θερμολογικῶν φαινομένων τοῦτο ἰδίᾳ ἔσχε τὸ μέγα πλεονέκτημα, ὅτι ὑπέβαλε τὴν θερμότητα κατὰ πάσαν περίπτωσιν παραγωγῆς αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἐξάρτησιν τοῦ μαθηματικοῦ λογιζομένου καὶ ὅτι ἐπομένως, κατὰ τὴν σημερινὴν θέσιν τῶν πραγμάτων, ἢ ὅπωςδήποτε ἀναπτυσσομένη θερμότης ὑπολογίζεται καθ' ὅν τρόπον καὶ ἢ κινήσις καὶ διὰ τῶν αὐτῶν δι' ὧν καὶ ἐκεῖνη τύπων.

Οὕτως, ἐν παραδειγματι, εὐχερῶς δύναται νὰ ὑπολογισθῆ ἡμέρον τὸ ποσὸν τῆς ἀναπτυσσομένης θερμότητος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς προσκρούσεως σώματος τινος κινουμένου ἐφ' ἑτέρου ἀποτόμως ἀνακόπτοντος τὸν δρόμον ἐκείνου, οἷον τὸ ἀναπτυσσομένον κατὰ τὴν κρούσιν σφύρας ἐπὶ σκληροῦ σώματος κειμένου ἐπὶ τοῦ ἄκμονος. Ἡ ζῶσα δύναμις τῆς ἐπὶ τοῦ ἄκμονος καταγομένης σφύρας δαπανᾶται, τὸ μὲν εἰς μεταβολὴν τοῦ σχήματος ἢ καὶ τοῦ ὄγκου τοῦ σφυρηλατουμένου σώματος, τὸ δὲ εἰς ἀνύψωσιν τῆς θερμοκρασίας ἐκείνου. Ἐπίσης εὐκόλως νοεῖται πῶς, καθ' ἢν στιγμὴν ἢ μολυβδίνην σφαῖρα, ἢ σφαιροειθεῖσα ἐκ τοῦ πυροβόλου διὰ τῆς ἐκ τῆς ἀκαριαίας διαστολῆς τῶν ἐκ τῆς ἀναφλέξεως τῆς πυρίτιδος σχηματισθέντων ἐν αὐτῷ ἀερίων ἀναπτυσθεισῆς προωστικῆς δυνάμεως προσκρούσῃ ἐπὶ μεταλλικῆς τινος ἀνευδότου ἐπιφανείας, ὁ δρόμος αὐτῆς αἰθνιδίως ἀνακόπεται καὶ οὐσιωδῶς παραμορφοῦται, ὀλοσχερῶς τὸ ἀρκτικὸν σφαιρικὸν ἢ κυλινδρικὸν αὐτῆς σχῆμα ἀποβάλλουσα. Φυσικῶς τότε προβάλλεται ἡ ἐρώτησις: Τί ἐγένετο ἢ ζῶσα δύναμις τῆς σφαίρας ταύτης, δύναμις ἥτις ἀδύνατον νὰ νοηθῆ μὴδενιζομένη; — Ἡ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπόκρισις εἶνε ἐν συνόψει ἢ ἐξῆς: Ἡ ζῶσα δύναμις τῆς σφαίρας κατετηρήθη μέρος τι αὐτῆς ἐδόνησε τὴν πλάκα, ἐφ' ἧς ἢ σφαῖρα προσέκρουσε μέρος αὐτῆς μεταμορφώθη εἰς κυμάνσεις τοῦ ἀέρος, μεταδοθείσας ἀκτινιδὸν κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις καὶ παραγαγούσας ἐν ἡμῖν τὸ αἰσθημα τοῦ ἐκ τοῦ κτυπήματος κρότου· μέρος αὐτῆς ἐδαπανήθη ὡς μηχανικὸν ἔργον κατὰ τὴν παραμόρφωσιν τοῦ βλήματος· ἀλλὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος, ἀκριβῶς δὲ τὸ ὑπολειπόμενον μετὰ τὴν ἀπὸ ταύτης ἀφαι-

ρεσιν τοῦ εἰς τὰ προηγούμενα γεγονότα δαπανηθέντος, παρέμεινε ὑπὸ μορφήν θερμότητος εἰς τὴν ἀκινητοῦσαν καὶ παραμεμορφωμένην σφαῖραν, καὶ ἰδοὺ αὕτη παρίσταται κεκτημένη θερμοκρασίαν πολλὰ τοῦ περιέχοντος ἀνωτέραν, κατακαίουσα τοὺς δακτύλους, παρουσιάζουσα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἴχνη τήξεως, ἐνίοτε δὲ ἀναλαμβάνομένη ἐν ὀλοσχερῶς φευστῆ καταστάσει. Τὸ τελευταῖον τοῦτο γεγονός τῆς ἐμφανίσεως τῆς θερμότητος ἐκ μεταμορφώσεως τῆς προωστικῆς δυνάμεως τοῦ βλήματος, γεγονός, ὅπερ ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐρμηνευθῆ διὰ τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐκπομπῆς τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑλικῆς τοῦ θερμογόνου συστάσεως, δυνατόν νὰ ὑποβληθῆ ὑπὸ τὸν ἡμεσον μαθηματικὸν λογιζομένον, καθ' ὅν, ἐὰν τὸ βλήμα εἶνε ἐκ μολύβδου, τὸ βᾶρος αὐτοῦ ἴσον πρὸς 10 γραμμάρια καὶ ἡ ταχύτης τῆς προωστικῆς κινήσεως ἴση πρὸς 400 μ. κατὰ δευτερόλεπτον, ἢ ἀναπτυσσομένη κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ κτύπου διὰ τοῦ ὀλοσχεροῦς μετασχηματισμοῦ τῆς κινήσεως τοῦ βλήματος θερμότης ἀνέρχεται εἰς 610° K., ὑπεραρκεῖ ἄρα, ἐὰν ὀλόκληρος διετίθετο πρὸς τοῦτο, εἰς τῆξιν τοῦ μολυβδίνου βλήματος, ἀφοῦ τὸ σῶμα τοῦτο ἀπαιτεῖ, ὡς γνωστόν, πρὸς τῆξιν αὐτοῦ μόνον 332° K. 1.

Τοιαύτη θερμότης ἀναπτύσσεται ἐκάστοτε, ὡς ἂν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ταχέως κινούμενον αἰθνιδίως μεταστῆ ἀπὸ τῆς κινήσεως εἰς τὴν ἠρεμίαν, οἷον ὅταν σῶμά τι καταπίπτῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐκ τινος ὕψους, ἢ ὡς ἂν ἢ διεύθυνσις τῆς ἀρκτικῆς αὐτοῦ κινήσεως βραδέως μεταβάλλεται, οἷον ὅταν τὸ βλήμα ῥαβδωτοῦ τινος πυροβόλου κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν κίνησιν αὐτοῦ περιστρέφεται συνάμα ἐλικοειδῶς περὶ ἄξονα συμπίπτοντα πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ σωλήνος τοῦ πυροβόλου. Οὕτως, ἐὰν σφαῖρά τις ἐκ μολύβδου ἀφε-

1) Ἰδὸν συντομώτατα ὁ λογιζομὸς οὗτος:

Ἐστω 400 μ. ἡ ταχύτης τοῦ βλήματος, 10 γραμμάρια ἦτοι 0,01 τοῦ γγ. τὸ βᾶρος αὐτῆς· ἢ μᾶζα αὐτοῦ ἔσται

$$\frac{0.01}{\gamma} = \frac{0.01}{9.808} \text{ καὶ } \frac{1}{2} \times \frac{0.01}{9.808} \times 400^2 \text{ ἢ ζῶσα αὐτοῦ}$$

δύναμις. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ βλήμα αἰθνιδίως ἀκινήτησιν, ἅπανα ἢ ποσότης αὐτῆ τῆς κινήσεως μεταβληθήσεται εἰς θερμότητα, ἢν λογιζόμεθα διαιροῦντες τὴν ζῶσαν αὐτῆς δύναμιν διὰ τοῦ μηχανικοῦ ἰσοδύναμου τῆς θερμότητος, ἦτοι διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 425 [κατὰ τὰ ἐξαγόμενα τῶν πειραμάτων τοῦ x Joule τὸ ἰσοδύναμον τοῦτο εἶνε περίπου ὁ ἀριθμὸς 424· ἐκφράζει δὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος τὸ ποσὸν τῶν χλιογραμμωμένων τοῦ ἔργου (ἦτοι τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ὕψωσιν 1 γγ. εἰς ὕψος 1 μ.), ὅπερ δύναται νὰ παραγάγῃ μίαν θαλπωρῆν, ἦτοι νὰ ὑψώσῃ τὴν θερμοκρασίαν 1 γγ. ὕδατος κατὰ 1° K]. Ὁ ἀριθμὸς ἄρα τῶν θαλπωρῶν τῶν διὰ μεταμορφώσεως τῆς κινήσεως τοῦ βλήματος εἰς θερμότητα ἀναπτυσθεισῶν ἀνέρχεται εἰς

$$\frac{1}{2} \times \frac{0.01}{9.808} \times \frac{400^2}{425}$$

Ἐπειδὴ δὲ ἡ εἰδικὴ θερμότης τοῦ μολύβδου εἶνε 0,0314 (ὅπερ δηλοῖ ὅτι 1 γγ. μολύβδου ἀπορροφᾷ 0,0314 θαλπωρᾶς, ὅπως ἢ θερμοκρασία αὐτοῦ ἀνυψωθῆ κατὰ 1° K.), ἔπεται ὅτι τὸ 0,01 γγ. δι' ὕψωσιν θερμοκρασίας 1° ἀπορροφᾷ 0,0314 × 0,01, δι' ὕψωσιν δὲ Θ βαθμῶν ἀπορροφᾷ 0,0314 × 0,01 × Θ θαλπωρᾶς, ἢς δυνάμεθα νὰ ἐξισώσωμεν πρὸς τὰς παραχθείσας κατὰ τὸν κτύπον τοῦ βλήματος ἐπὶ τῆς μεταλλικῆς πλακῆς καὶ λαμβάνομεν τότε τὴν ἐξίσωσιν

$$\frac{1}{2} \times \frac{0.01}{9.808} \times \frac{400^2}{425} = 0,0314 \times 0,01 \times \Theta, \text{ ἢ } \Theta = 610^\circ \text{ K.}$$

*) Ἰδε ἀριθ. 13, σελ. 245—248.

θῆ νὰ καταπέσῃ πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τινος σφαιρικοῦ ὕψους, θερμαίνεται ἰσχυρῶς τὴν στιγμήν, καθ' ἣν προσκρούει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους συμψῶνως πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ἀναγραφέντας νόμους. Ἄλλ' αἱ περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας τελεῖται ἡ κίνησις αὕτη, εἶνε οὐσιωδῶς διάφοροι τῶν τοῦ προηγουμένου παραδείγματος, ἀναγκαῖον δὲ εἶνε μεταξὺ τῶν πολυαριθμῶν τούτων περιστάσεων νὰ μνημονευθῆ ἑνταῦθα ἡ πασῶν γενικωτάτη, ἡ περιπτώσις δηλονότι τῆς ἐπὶ τῆς γῆς πτώσεως σώματος εὐρισκομένου πρότερον ἐν ἡρεμίᾳ ἐν τῷ διαστήματι εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς γῆς μείζονα πάσης δεδομένης. Ἡ ἐξέτασις τοῦ γενικωτάτου τούτου ζητήματος τοῦτο θὰ ἔχη τὸ πλεονέκτημα, ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν ὡς κλεις πρὸς λύσιν ἐτέρου ζητήματος σπουδαιοτάτου διὰ τὸ ἡμέτερον θέμα, τοῦ ὑπολογισμοῦ δηλονότι τῆς ἀναπτυσσομένης θερμότητος κατὰ τὴν διὰ τῆς ἡμετέρας ἀτμοσφαιρας διόδου τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν βολιδῶν καὶ διαττόντων ἀστέρων γνωστῶν κοσμικῶν φαινομένων.

Πρὸς τοῦτο νοήσωμεν μᾶζαν τινα, παριστωμένην διὰ τῆς μονάδος (1), ἐν ἡρεμίᾳ δὲ ἐν τῷ διαστήματι εὐρισκομένην καὶ τὴν στιγμήν ταύτην κατὰ πρότερον ἔλκομένην ὑπὸ τῆς ἡμετέρας γῆς. Ἡ μηχανικὴ διδάσκει ὅτι ἡ τελικὴ ταχύτης, μεθ' ἧς ἡ μᾶζα αὕτη θὰ προσέκρουεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς ἔνεκα τῆς ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαιρας τριβῆς ἐπιβραδύνσεως τῆς ταχύτητος ταύτης, θὰ ἦτο ἴση πρὸς 11100 μ., ἥτοι 20κις μέχρις 25κις μεγαλειτέρα τῆς ταχύτητος σφαιρας πυροβόλου κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐκσφενδονίσεως αὐτῆς. ¹ Ἐπίσης ἡ μηχανικὴ διδάσκει ὅτι τὸ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πτώσεως ἀναπτυσσόμενον ὑπὸ τῆς ἑλκτικῆς δυνάμεως τῆς γῆς μηχανικὸν ἔργον ἐξισοῦται πρὸς 62.000.000 χιλιογραμμόμετρα. ² Ἡ μᾶζα αὕτη προσκρούει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, διατρυπᾷ αὐτό, παραμορφοῦται, διαρρηγνύται εἰς τεμάχια, οὕτω δὲ μέρος τοῦ μηχανικοῦ ἔργου δαπανᾶται. Ἄλλὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔργου τούτου μετασχηματίζεται εἰς θερμότητα, ἣν εὐχερῶς ἐν συνόλῳ λογιζόμεθα ἴσην πρὸς 15000⁰ K. ³ Ἐπίσης ἡ μηχανικὴ διδάσκει ὅτι

1) Κατὰ τὸν κ. Faye *Cours d'Astronomie de l'ecole Polytechnique* μέρος β', ἐν σελ 148) ἡ ταχύτης αὕτη θὰ ἐξισοῦτο πρὸς 11090 μ.

2) Ἐνταῦθα θεωροῦμεν καλοῦμεν νὰ σημειώσωμεν ὅτ', ἐπειδὴ ἡ ἐνέργεια τῆς γῆνης ἔλξεως ἐπὶ σώματος κειμένου εἰς μεγίστας ἀποστάσεις ἀπ' αὐτῆς εἶνε ἐλαχίστη (διότι αὕτη εἶνε ἀντιστροφῶς ἀνάλογος πρὸς τὸ τετράγωνον τῆς ἀποστάσεως), τὸ δαπανώμενον ἔργον εἶνε σχετικῶς ἐλάχιστον, οὕτω δὲ συνάγεται τὸ ἀξιόλογον τοῦτο πόρισμα ὅτι τὸ δαπανώμενον ἔργον πρὸς ἔλκυσιν σώματος κειμένου εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς γῆς οὐχὶ λίαν σημαντικὴν εἶνε περίπου ἴσην πρὸς τὸ δαπανώμενον πρὸς ἔλκυσιν σώματος ἀναχωροῦντος ἐξ ἀποστάσεως ἀπείρου. Οὕτως εὐρίσκειται ὅτι τὸ ἐκ τῆς πτώσεως πρὸς τὴν γῆν μᾶζης 1 κινήσεως ἐξ ἀποστάσεως 60 γῆνων ἀκτίνων, ὅση δηλ. εἶνε ἡ μέση ἀπόστασις τῆς Σελήνης ἀπ' ἡμῶν, δαπανώμενον ἔργον εἶνε περίπου ἴσην πρὸς τὰ ⁵⁹/₆₀ τοῦ ἀνωτέρω σημειωθέντος.

3) Ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος γίνεται ὡς ἑξῆς:

Τὸ δεικνὸν ἔργον, 62.000.000 χγρμ., μετατρέπομεν πῶτον εἰς θάλπωρὰς διαιροῦντες αὐτὸ διὰ τοῦ 425. Οὕτω λαμβάνομεν τὴν ἀριθμὸν 146000, ἐκφράζοντα εἰς θάλπωρὰς τὴν ἐν συνόλῳ ἀναπτυσθεῖσαν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προσκρού-

ἡ τελικὴ ταχύτης, μεθ' ἧς μᾶζά τις 1 θὰ προσέκρουεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡλίου, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αὕτη ἀνεχώρει ἀπὸ τῆς ἡρεμίας καὶ ἔκειτο εἰς μεγίστην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν, θὰ ἦτο ἴση πρὸς 816.000 μ., ὅτι δὲ τὸ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πτώσεως ὑπὸ τῆς ἑλκτικῆς δυνάμεως τοῦ ἡλίου ἀναπτυσσόμενον ἔργον θὰ ἐξισοῦτο πρὸς 187.000.000.000 χγρμ. περίπου, ἢ δὲ ἐκ τῆς προσκρούσεως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡλίου ἀναπτυσσομένη θερμότης εὐρίσκειται ἴση πρὸς 440.000.000 θάλπωρὰς.

Ἐλθωμεν ἕδῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφέντων εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἀναπτυσσομένης θερμότητος κατὰ τὴν διὰ τῆς ἡμετέρας ἀτμοσφαιρας διόδου τῶν τυνημάτων τῆς κοσμικῆς ὕλης, ἄτινα ἀποτελοῦσι τὰς βολίδας καὶ τοὺς διαττόντας. Ἀμέσως προβάλλεται ἡ ἐρώτησις: Τὰ σώματα ταῦτα, ἄτινα ἐνίοτε εὐρίσκονται ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις¹ εἰς ἃς καὶ ἡ μᾶζα, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, ἀναπτύσσουσι, καθ' ἣν στιγμήν προσκρούουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὡς ἀερόλιθοι (ὁσάκις τοῦτο συμβαίνει) ἀκεραίαν τὴν ἀνωτέρω ἀναγραφείσαν θερμότητα τῶν 146.000 θάλπωρῶν κατὰ πᾶσαν μονάδα μᾶζης; — Εἰς τὴν οὕτω σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς προβαλλομένην ἐρώτησιν ἡ ἀπόκρισις διδεται μόνον κατὰ προσέγγισιν, ἔχουσα συντόμως ὅδε:

Ἐπὶ ἀπάντων τῶν ἀμέσων παρατηρητῶν τοῦ περιέργου τούτου φαινομένου, τῆς ἐπὶ τῆς γῆς, δηλονότι, πτώσεως τῶν ἀερόλιθων, βεβαιοῦται ὅτι τὰ κοσμικῆς προελεύσεως ταῦτα σώματα κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προσκρούσεως ἔχουσι θερμοκρασίαν ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν τῆς τοῦ περιβάλλοντος. Ἐν ἄλλοις ἀναγραφόμεν πρὸς τοῦτο τὴν πρό ἐνός καὶ πλέον ἔτους (28]10 ὀκτωβρίου 1892) γενομένην τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Stanislas Meunier περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀναλύσεως μετεωρικοῦ τινος λίθου, ἀπιοειδοῦς, τὸ πλεῖστον (91,32 %) ἐκ σιδήρου συγκεκμημένου. Ἐλκοντος δὲ 1250 γραμμάρια, ὅστις κατετέθη εἰς τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ Μουσεῖον, περὶ ἧς ἀνεγράψαμεν τὰ δέοντα ἐν ταῖς στήλαις ἐγχαρίων περιδοικῶν.* Κατὰ τὸ ὑπόμνημα τοῦ κ. Meunier ὁ ἀερόλιθος οὗτος κατέπεδεν ἐν μέσῳ Σαχάρα, ὑπὸ Β. πλάτος 28⁰ 57' καὶ ὑπὸ Δ. μῆκος 0⁰ 49', παρὰ τὸ φρέαρ Hassi Iekna, ἐπὶ τῆς ἀπὸ El Golea εἰς Courara ἀγούσης ὁδοῦ, προξενήσας κατὰ τὴν ἐν πλήρει ἡμέρᾳ πτώσιν αὐτοῦ τροχὸν εἰς τὰς γυναῖκας φυλῆς

σεως τοῦ σώματος θερμότητα. Ἀποδίδοντες δὲ εἰς τὴν μᾶζαν (1) τὸ ἀντιστοιχοῦν αὐτῇ βῆρος (=9,808 χγ.) καὶ ὑποθέτοντες τὴν εἰδικὴν αὐτῆς θερμότητα ἴσην πρὸς τὴν τοῦ ὕδατος (=1), λογιζόμεθα τὴν ἀναπτυσθεῖσαν θερμότητα [διὰ διαιρέσεως τοῦ 146000 διὰ 9,808], ἴσην πρὸς 15000⁰ K.

1) Θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὰ ὑπὸ τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐναύσιον αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον ὁρῶν συναντώμενα κοσμικὰ ταῦτα σώματα περιφέρονται ἐπίσης περὶ τὸν ἥλιον μετὰ ταχυτήτων σχεδὸν παραβολικῶν, ὧν τὸ μέγιστον ἀνερχεται εἰς 10 λεύγας ἐν 1 λ'', καὶ ὅτι τῆς ταχύτητος τῆς γῆς κατὰ τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰς αὐτῆς ἀνερχομένης εἰς 7,4 λεύγας ἐν 1 λ'', ἡ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐπὶ τῆς γῆνης ἐπιφανείας προσκρούσεως αὐτῶν ἄνευ τῆς ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτῶν διασχιζομένου ἀέρος τριβῆς θὰ ἐξισοῦτο πρὸς 17 λεύγας ἐν 1 λ''.

* Νεολόγου «Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως» ἔτος 2ον, ἀριθμ. 1, ἐν σελ. 9.

τινος τῶν Chambaas, ἥς οἱ ἄνδρες εὐρίσκοντο τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς κυνηγεσίαν. Αἱ γυναῖκες ἤκουσαν ἰσχυρὸν κρότον καὶ εἶδον νὰ καταπέσῃ εἰς ἀπόστασιν 400 περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς σκηνῆς, πρὸ τῆς ὁ οἷας εὐρίσκοντο, σῶμά τι, ὅπερ ἀνύψωσε τὴν ἄμμον ὡς βολὴ πυροβόλου. Οἱ κυνηγοί, οἵτινες ἤκουσαν ἐπίσης τὸν κρότον, ἐπανῆλθον μετ' ὀλίγου καὶ μετέβησαν ἀμέσως εἰς τὸ ὑποδειχθὲν μέρος. Ἐκεῖ εἶδον κατ' ἀρχὰς εἶδος τι χοάνης ἐν μέσῳ τῆς ἄμμου καὶ τῶν λιθαρίων, εἶτα δὲ ἀποκαθάραντες τὸν κῶρον ἀνεύθον εἰς βάθος 80 περίπου ἐκατοστωμέτρων μέλαν τὴν σῶμα, ὑψ' οὗ κατεκάησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν. Καὶ τότε μὲν φοβηθέντες ἀπεχώρησαν, ἐπανελθόντες δὲ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐξήγαγον ὀλοσχερῶς ψυχθέντα τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ἀερόλιθον.

Οὐδὲν ἦπτον ἐπισταμένη τῶν κατὰ τὴν πτώσιν τῶν μετεωρικῶν λίθων ὡς καὶ τὴν διὰ τῆς ἡμετέρας ἀτμοσφαιρας διόδον τῶν βολίδων καὶ τῶν διαττόντων ἔρευνα πείθει ἡμᾶς ὅτι μέγα μέρος τῆς ὀλικῆς θερμότητος τῆς ἀναπτυσσομένης κατὰ τὴν πτώσιν ταύτην δαπανᾶται εἰς γεγονότα λαμβάνοντα χώραν κατὰ τὴν πτώσιν ταύτην, καὶ ὅτι, κατὰ συνέπειαν, ἡ τελικὴ τῶν σωμάτων τούτων θερμοκρασία εἶνε πολλῶ κατωτέρα τῆς ἀνωτέρω ἀναγραφείσης. Μεταξὺ τῶν φαινομένων τούτων τὴν πρωτίστην κατέχει θέσιν τὸ ἐξῆς: Ἐν ὅσῳ μὲν τὰ ἐλάχιστα ταῦτα τμήματα τῆς κοσμικῆς ἕλης κινουῦνται πρὸς τὴν γῆν ἐν τῷ κενῷ, πέραν, δηλονότι, τῶν ὁρίων τῆς ἀτμοσφαιρας, ἡ κίνησις αὐτῶν ἐπιταχύνεται βαθμυδὸν κανονικῶς, ἀλλ' ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν ἐν τοῖς ἀνωτάτοις καὶ ἀραιωτάτοις τῆς ἀτμοσφαιρας στρώμασιν, ἡ ταχύτης τῆς πρὸς τὴν γῆν κινήσεως αὐτῶν παύει πλέον κανονικῶς ἐπιταχυνομένη ἕνεκα τῆς ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν διασχιζομένου κατὰ τὴν διόδον ἀέρος τριβῆς, ἡ δὲ σχετικὴ αὐτῆ ἐπιβραδύνσις τῆς κινήσεως καθίσταται τοσοῦτῳ μείζων, ὅσῳ τὰ διασχιζόμενα στρώματα τοῦ ἀέρος ἀποβαίνουσι πρὸς τὴν γῆν πυκνότερα. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης ἐπιβραδύνσεως τῆς κινήσεως εἶνε ἡ θέρμανσις τῶν σωμάτων τούτων, διὰ τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διὰ τοῦ ἀέρος πτώσεως αὐτῶν τμηματικῆς μεταβολῆς τῆς ζώσης αὐτῶν δυνάμεως εἰς θερμότητα. Συνεπεία τούτου τὰ σώματα ταῦτα θερμαίνονται ἐν τῷ ἀέρι μέχρι πυρακτώσεως, καθίστανται ὄρατὰ διὰ διαπυρώσεως, ὀγγνυνται, ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῶν ἐπιφάνεια ἐξαερούται, φωτεινὸς δὲ ὀγκός, ἀποτελούμενος πιθανώτατα ἐκ τῶν διαπύρων ἀτμῶν τῆς ἐξαερωθείσης κατ' ἐπιπολὴν αὐτῶν ἐπιφανείας, καταλείπεται λάμπων ἐπὶ τινα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥπτον μακρὸν χρόνον ὀπισθεν αὐτῶν.

Περὶ τοῦ τρόπου δέ, καθ' ὃν ἡ ζῶσα δύναμις τοῦ πρὸς τὴν γῆν κινουμένου διαττόντος ἀστέρου ἡ ἀερόλιθου μεταβάλλεται κατὰ τὴν διὰ τοῦ ἀέρος διόδου αὐτοῦ εἰς θερμότητα, πολλαὶ ἐμορφώθησαν μηχανικαὶ θεωρίαι, ἐν αἷς τὴν πρώτην κατέχουσι θέσιν ἡ διὰ τριβῆς τοῦ κινουμένου σώματος ἐπὶ τοῦ ἀέρος καὶ ἡ διὰ συμπέσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ κινουμένου σώματος διωκομένου ἀέρος. Ἀναγκαῖον δὲ νομιζομέν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ μελέτας τοῦ Regnault ἡ ἀναπτυσσομένη θερμότης, δαπάνη πάντοτε τῆς ζώσης τοῦ σώματος δυνάμεως, δέον ν' ἀποδοθῇ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν δευτέραν

ταύτην αἰτίαν, δευτερεύουσα δὲ ὅλως δέον νὰ λογισθῇ ἢ ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ἀέρος τριβῆς τοῦ ἐν αὐτῷ κινουμένου σώματος ἀναπτυσσομένη θερμότης.

Καὶ ταῦτα ἐν συνόψει τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς μᾶλλον προσιτὰς καὶ ἀπτάς ἐφαρμογὰς τῆς δυναμικῆς θεωρίας τῆς θερμότητος.

ΠΗΓΑΙ ΤΗΣ ΘΕΡΜΟΤΗΤΟΣ. — Πολλαὶ καὶ διάφοροι εἶνε αἱ πηγαὶ τῆς θερμότητος, νοουμένης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἡμετέραν γῆν· μεταξὺ τούτων τὴν πρωτίστην κατέχουσι θέσιν ἡ ἡλιακὴ καὶ ἡ γηγενὴς ἀφ' ἑνός, ἀποτελοῦσαι μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον διακεκριμένα εἶδη θερμότητος κοινῆν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐχούσης τὴν ἀρχήν, ἀρχὴν καθαρῶς κοσμικὴν, εἶτα δὲ αἱ μηχανικαὶ πηγαὶ αὐτῆς, ἐν αἷς διακρίνεται ἡ τριβὴ, ἡ συμπύκνωσις καὶ ὁ κτύπος, καὶ τελευταῖον αἱ χημικαὶ πηγαὶ τῆς θερμότητος, ἐν αἷς δέον νὰ ταχθῇ καὶ ἡ κατὰ τὴν ζῶν τῶν ζῶων (ζῳϊκὴ) καὶ ἐν τισὶ τῶν λειτουργιῶν τῶν φυτῶν (φυτικὴ) ἀναπτυσσομένη θερμότης. Περὶ τῶν ἀξιολογωτέρων τούτων πηγῶν τῆς θερμότητος ἔσται ἡμῖν ἐν ταῖς ἐπομένοις ὁ λόγος.

ΗΛΙΑΚΗ ΘΕΡΜΟΤΗΣ. — Ἡ ἡλιακὴ θερμότης εἶνε ὁμολογουμένως ἡ ἀξιολογωτάτη τῶν πηγῶν τῆς θερμότητος, οὐ μόνον διότι αὐτὴ ἐπενεργεῖ οὐχὶ ἐπὶ σημείων μόνον τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, ὡς αἱ λοιπαὶ τῆς θερμότητος πηγαί, οὐδὲ εἰς ἐλαχίστην ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ἀπόστασιν, ἀλλ' εἰς ἀπάσας τὰς χώρας τοῦ διαστήματος ὅς αὐτὴ δύναται νὰ διατρέξῃ, ἀλλ' ἰδίᾳ διότι ἄνευ αὐτῆς ἡ ζῶ ἢ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου θὰ ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατος, ἔρημος δέ, κεκραταλλωμένη καὶ πεπηγυῖα ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἡμετέρας γῆς. Καὶ οὐδέποτε μὲν ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος γὰ μὴ ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἡλιακὴν θερμότητα τὴν προσήκουσαν ἀξίαν, τούναντίον δὲ μάλιστα εἰς ἐποχὰς μᾶλλον παρῳχημένας καὶ ἐξαιρετικὴν ἀπέδωκε λατρείαν εἰς τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας, ἀναγνωρίσας ἐν αὐτῷ ὀρυμψύτως τὴν ἡλικὴν ἀρχὴν καὶ πηγὴν πάσης ζωῆς (ἡλιοζατρεία), ἀλλ' οὐδὲν ἥπτον βέβαιον εἶνε ὅτι μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἀπεδόθη εἰς τὴν ἡλιακὴν θερμότητα ἐπιστημονικῶς ἡ προσήκουσα αὐτῇ θέσις ὡς πραγματικῆς πηγῆς τῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ζωῆς καὶ κινήσεως. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἡ ἐπιστήμη ἀποφανθῇ κατηγορηματικῶς περὶ τούτου ἔδει νὰ προηγηθῶσι δοβαραὶ καὶ μετὰ προσοχῆς καὶ ἀκριβείας γενόμεναι πολυχρόνιοι μελέται ἐπὶ τε τῆς ἐντάσεως τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆνης ἐπιφανείας ἀμέσων ἢ ἐμμέσων ἀποτελεσμάτων αὐτῆς, ἐν οἷς τὴν πρώτην κατέχουσι θέσιν τὰ φαινόμενα τῆς ὑπὸ μορφῆν ὀρυμμάτων κινήσεως τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος ὡς καὶ τὰ φαινόμενα τῆς βλαστήσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν φυτῶν καὶ τῆς ζωῆς τῶν ζῶων καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐτι δὲ καὶ ἐνδελεχεῖς καὶ ἀδιάλειπτοι μελέται τῶν τοσοῦτον, ὡς ἐσχάτως κατεδείχθη, ἐπιδρῶντων ἐπὶ τῶν γῆινων ἡλιακῶν φαινομένων, ἅτινα μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ἀδιάλειπτως παρακολουθοῦσι τὰ πλεῖστα τῶν Ἀστεροσκοπεῖων ¹

1) Μεταξὺ τῶν Ἀστεροσκοπεῖων τούτων ἰδιαίτερας μνείας ἄξιον εἶνε τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Tacchini διευθυνόμενον ἐν Μιλάνῳ,

Ἄλλὰ τὸ ζήτημα τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοδόλου θερμότητος τοσοῦτω στενῶς καὶ ἀδιασπᾶτως συνδέεται μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς φυσικῆς τοῦ ἡλίου συστάσεως, ὥστε ἀδύνατον, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, εἶνε νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τῆς ἀκτινοδόλου τοῦ ἡλίου θερμότητος ἀσχετῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς φυσικῆς συστάσεως τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας. Προηγείται ἄρα κατὰ ταῦτα πάσης θερμολογικῆς ἐρεῦνης τῆς ἡλιακῆς θερμότητος σύντομος κατὰ τὸ δυνατόν ἀναγραφή τῶν διαφόρων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς μέχρι τῆς σήμερον διατυπωθεισῶν ὑποθέσεων καὶ θεωριῶν περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν αὐτῷ θερμότητος.

Αἱ ὑποθέσεις καὶ αἱ θεωρίαι αὗται ἐξέρχονται φυσικῶς τοῦ κύκλου ἀπλῶν ὑποκειμενικῶν ἀντιλήψεων, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἢ ἐπιστήμῃ ἐπέδωθη εἰς τὴν ἐρευναν τοῦ ἡλίου χρησιμοποιοῦσα κατὰ τὰς παρατηρήσεις αὐτῆς ἰσχυρὰ ὀπτικά ὄργανα καὶ ἀντικαθιστῶσα οὕτω τὴν διὰ τῶν ὀργάνων τούτων παρατήρησιν ἀντὶ τῆς στοιχειώδους καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλαττωματικῆς διὰ τοῦ ἀόπλου ὀφθαλμοῦ. Οὕτως ἡ ἐποχὴ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀστρονομικῶν διοπτρῶν καὶ τῶν τηλεσκοπίων ταῦτιζται μετὰ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐνάργεως τῶν μεγάλων ἀστρονομικῶν ἀνακαλύψεων, διὰ τῶν ὀπτικῶν δὲ τούτων ὀργάνων ἐγένοντο καὶ αἱ πρῶται λεπτομερεῖς ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου παρατηρήσεις, ὁ δὲ Γαλιλαῖος, πρῶτος εἰσαγαγὼν τὸ σύστημα τοῦτο τῶν παρατηρήσεων ἐν ταῖς ἀστρονομικαῖς ἐρεῦναις, ἀνεκάλυψε δι' ἀστρονομικῆς διόπτρας ἰδίας αὐτοῦ κατασκευῆς, μεγεθυνοῦσης 30κις τὴν διάμετρον τῶν ἀντικειμένων, ἐν ἄλλοις καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου κυλίδας¹.

Η. Γ. ΒΑΣΑΜΑΚΗΣ.

(Ἄκολουθεῖ).

ἐν ᾧ ἡ ἐργασία τῆς ἐπισκοπήσεως τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου καὶ τῆς ἀναγραφῆς τῶν ἐπ' αὐτοῦ φαινομένων τελεῖται συστηματικῶς, ὡς ἄλλοτε, ἐφαρμογῆς δοθείσης, ἀνεγράψαμεν ἐν ταῖς στήλαις ἐγγυρίου περιοδικοῦ (Νεολόγου Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως, ἔτος 2ον, ἐν ἀριθμ. 9, σελ. 173, ἐν ἀριθμ. 14, σελ. 293 καὶ ἐν ἀριθμ. 25, σελ. 492).

1) Ἐνταῦθα θεωροῦμεν ἀνγκαῖον νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἀστρονομικὴ διόπτρα, ἀνακαλυφθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17^{ου} αἰῶνος, φέρεται συνήθως ὑπὸ τὸ ὄνομα διόπτρα Ὀλλανδικῆ ἢ διόπτρα τοῦ Γαλιλαίου ἕνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ ἐξόχου τούτου ἀστρονόμου γενομένης μεγάλης χρήσεως τοῦ ὀργάνου τούτου. Περὶ τοῦ πρώτου δὲ κατασκευαστοῦ τῆς ἀστρονομικῆς διόπτρας, εἰς ἧς παρήχθησαν ἅπαναι αἱ μεταγενέστεραι, αἱ γνώμαι εἶναι διηρημέναι. Ὁ Καρτέσιος ἐν τῇ Διοπτρικῇ αὐτοῦ, ἔργου μεσοῦ μεγεθυνοῦσας ἐκδοθέντος τὸ 1637, ἀποδίδει τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς εἰς τὸν ἐκ τῆς ὀλλανδικῆς πόλεως Altonaer Jάκωβον Μέτιον (Jaques Mélius), ὁρῶν δὲ τὸ ἔτος 1607 ὡς ἐποχὴν τῆς σπουδαίας ταύτης ἀνακαλύψεως, ἧτις μετὰ λύπης ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ἐγένετο ὑπὸ ἐπιστήμονος ἀλλ' ὑπὸ ἀνθρώπου οὐδέποτε σπουδασάντος, ἀλλὰ τυχαίως δοκιμάσαντος νὰ ἴδῃ διὰ δύο φακῶν, τοῦ μὲν στενωτέρου, τοῦ δὲ παχύτερου περὶ τὸ μέσον, φακῶν πισσαροσθέντων κατὰ τὰ πέρατα κυλίνδρου. Ἄλλοι ἀναφέρουσι ὡς ἀνακαλύψαντα τὴν ἀστρονομικὴν διόπτραν κατασκευαστήν τινα ὀπτικῶν ὀργάνων ἐκ Μιδελβούργου (Middelbourg) ἐν Ζελάνδῃ (Zélande), οὗ τινος τὰ τέχνα, διασκεδάζοντα ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν διὰ κυρτῶν

ΤΡΩΪΚΑ.

Περαιτέρω χωρῶν ὁ κ. Σραΐδερ ὡς πρὸς τὰς ἐν εἶδει πύργων προεξοχὰς κηρύσσει ὅτι τοιαῦται προεξοχαὶ χρησιμεύουσι εἰς εὐχερεστέραν ἀνακάλυψιν τοῦ ἔχθρου παρὰ ἐὰν ὀμαλὸν ἦτο τὸ τείχος, ὅτι δὲ οἱ ἐπὶ τοιούτων προεξοχῶν τεταγμένοι ἠδύναντο εὐχερῶς νὰ λιθοβολῶσι τοὺς προσπελάζοντας ἢ νὰ ἐφαρμώζωσι κλίμακας ἐπὶ τῶν τειχῶν ἢ νὰ ὑπονομεύωσι ταῦτα. Ὅτι ἀναμφερῶς τοιοῦτον ἀμυντικὸν σκοπὸν εἶχον ὑπ' ὄψει οἱ ἰδρῦσαντες ἕνια αἰγυπτιακὰ ὀχυρωματικὰ ἰδρύματα (τῆς ἐποχῆς τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου), τοῦτο λεπτομερῶς, λέγει, ἀνέπτυξε σχετικῶς πρὸς τὸ κλασικὸν ἔργον τοῦ Μασπερώ· ὡς ἐκ τοῦ ἀσημάντου ὅμως τῆς προεξοχῆς (2, 5 μέτρ.) τῶν πύργων τῆς Τρωΐας ὀλιγοτέρα ὑπάρχει πιθανότης περὶ τοῦ ὅτι ὀχυρωματικὸν εἶχον σκοπὸν. Συνεχίζων δ' εἶτα τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Μπαίττιχερ κατ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ κ. Δαϊοφρελδ' ἐκτοξευθέντων, ὑπερασπίζεται τὸν τελευταῖον τοῦτον διὰ παραθέσεως ἀποσπάσματος ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς τοῦ καθηγητοῦ Ἐρνέστου Μάας, δημοσιευ-

καὶ κοίλων φακῶν, ἐξέβλεον φωνὰς χαρᾶς ἰδόντα μετ' ἐκπλήξεως διὰ δύο τοιούτων τυχαίως προσαρμοσθέντων ὀγκωδέστερον τὸν πετεινὸν τοῦ παρακειμένου κωδωνοστασίου. Ἡ παιδιὰ αὕτη τῶν μικρῶν ἐχρησίμευσε, κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην παράδοσιν, εἰς τὴν πατέρα αὐτῶν ὡς ἀφετηρία πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀστρονομικῆς διόπτρας. Ὅπως δὲ φησὶ, πιθανωτέρα φαίνεται ἡ ὑπὸ τοῦ Μετίου ἀνακάλυψις τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ὀπτικοῦ ὀργάνου. Ἀπίθανον δὲ καὶ μάλιστα ἀντικρὸν ἐφαρμῶμενον εἶνε τὸ ν' ἀποδώσῃ τις τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην εἰς τὸν Γαλιλαῖον, διότι αὐτὸς οὗτος ὁ ἐκ Πίσσης σοφὸς ἀναφέρει ὅτι, εὐρισκόμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Βενετίᾳ, ἤκουσε τὰ κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην καὶ ἐπὶ τῇ βίβλῃ ἀπλῶς περιγραφῆς τοῦ ὀργάνου καὶ ἐπὶ τῶν νόμων τῆς διαθλάσεως στηριζόμενος προέβη εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ἀστρονομικῆς διόπτρας, ἧς τοσοῦτον ἐπιτυχῆ ἐποιήσαστο γρῆσιν κατὰ τὴν δι' αὐτῆς ἀνακάλυψιν τῶν ἡλιακῶν κηλίδων τῶν δορυφόρων τοῦ πλανήτου Διὸς, τῶν φάσεων τῆς Ἀφροδίτης, τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Σελήνης ἀνωμαλιῶν, αἵτινες ἀδήγησαν αὐτὸν εἰς τὸν ὀρισμὸν τῆς ἀληθοῦς φύσεως τοῦ δορυφόρου τῆς γῆς, κτλ.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν πρῶτον παρατηρησάντα τὰς ἡλιακὰς κηλίδας, ὁ κ. Η. Faye ἐν τῇ ὑπὸ τὸν τίτλον « Sur l' origine du Monde » ἀξιολογητάτῃ αὐτοῦ μελέτῃ (ἐν σελ. 101), περὶ ἧς ἐν τοῖς ἐπομένοις μακρῆς γενήσεως λόγος, ἀναγράφει ἀντὶ τοῦ Γαλιλαίου τὸν ἐν ingoistad' μοναχὸν Scheiner, ὅστις καὶ ἀνεκινῶσα τὴν διὰ τῆς τότε ἐν Ὀλλανδίᾳ ἀνακαλύψεως ἀστρονομικῆς διόπτρας γενομένην παρατήρησιν αὐτοῦ εἰς τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ μοναχὸν Budée. Τοσαύτη δὲ ἦτο, λέγει ἡ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πεποιθήσις ἐπὶ τὸ ἀλάθητον τῶν ἀριστοτελικῶν ἐπὶ τοῦ κόσμου φιλοσοφημάτων, ὧν τὴν ἀνατροπὴν ὁμολογουμένως ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν ἐξοχὸν τοῦ Καρτεσίου διάνοιαν, ὥστε ὁ πατὴρ Budée ἀναφέρεται ἀπαντήσας εἰς τὸν Scheiner τὰ ἀξιωματικῶς, ὡς ἐξόχως χαρακτηριστικὰ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, λόγια : « Κατ' ἐπανάληψιν καὶ συχνάκις ἀνέγνων τὴν Ἀριστοτελεῖν μου δύναμαι δὲ νὰ βεβαιώσω ὑμᾶς ὅτι οὐδὲν ἐν αὐτῷ εἶρον παρῶμιον. Πηγαίνετε, υἱέ μου, καὶ διατηρήσατε τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἡσυχον. Αἱ κηλίδες, ἃς νομίζετε ὅτι εἶδατε ἐπὶ τοῦ ἡλίου, εὐρίσκοντο ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἢ ἐν τῇ ὕλῳ τῆς ἡμετέρας διόπτρας ».

*) Συνεχεῖα καὶ τέλος. Ἰδε ἀρ. 12.

θείσης μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τούτου ἀνάγνωσιν τῶν τοῦ Μπαίττιχερ *Τρωϊκῶν*. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦ παρατίθεμεν ὧδε ἄτε δικαιοῦν πληρέστατα τὴν περὶ κ. Δαίρπελδ κρατοῦσαν γνώμην :

« Τὸ πρόσωπον, οὗτινος ὁ Μπαίττιχερ κατηγορεῖ συγνάκις . . . ἐν συνειδήσει συγκάλυψιν τῶν πραγμάτων, τούτέστι διάψευσιν τῆς ἀληθείας, ἦτοι ὁ κ. Γουλιέλμος Δαίρπελδ, ζῆ ἀπὸ ἐτῶν ἐν τῷ πυρῆν· αὐτῷ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ κόσμου ἐν Ἀθήναις ὡς ὑπεύθυνος διευθυντῆς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἰνστιτούτου· ὁ Δαίρπελδ εἶναι ὁ διευθύνων πᾶν ὅ,τι κατὰ τὴν διαρρέουσαν δεκαετίαν, ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς Ὀλυμπίας, τὸ γερμανικὸν κράτος ἀνέλαβε νὰ ἀνερευνησῆ ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἐδάφει· πῶς δὲ διηύθυνε τὰ ἔργα ταῦτα! Τὰ λοιπὰ σήμερον ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ τῆς ἐκ νέου ἀποκαλύψεως τῆς ἀρχαιότητος ἐν Ἑλλάδι ἀμιλλώμενα ἔθνη συνειθίζουσι νὰ ζητῶσι τὴν συμβουλὴν καὶ τὴν ἐπιθυροῦσαν τοῦ χαρίεντος, ἀκόνας ἐργατικοῦ καὶ ἀξιαγαπήτου ἀνδρὸς καὶ νὰ τυγχάνωσι ταύτης. Ὅστις δὴποτε ἐξ ἡμῶν περιηγεῖται τὴν νότιον Εὐρώπην εἶδεν ἐργαζόμενον τὸν κ. Δαίρπελδ καὶ ἔμαθεν οὕτω νὰ τιμᾷ αὐτόν. Ἄν δ' ἐπὶ τέλους ὁ Μπαίττιχερ τολμᾷ τὰς ἐν τῷ ἔτει τούτῳ (1893) ἐπιχειρηθείσας καὶ τὰς τὸ ἔαρ τοῦ προσεχοῦς (1894) διενεργηθησομένας δαπάνην τοῦ γερμανικοῦ κράτους ἀνασκαφὰς ἀπὸ τοῦδε νὰ περιφρονῆ πρὶν ἢ δυνηθῆ εἰσεῖτι νὰ γνωρίσῃ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν, τὸ τοιοῦτο εἶναι ὄντως λίαν χαρακτηριστικὸν τῆς περὶ τῶν τρωϊκῶν ἀτομικῆς αὐτοῦ θεωρίας, ὑπὸ ψυχολογικὴν δὲ ἐποψὴν οὐχὶ τόσον ἀδιάφορον».

Εἶτα αὐτὸς οὗτος ὁ κ. Σραϊδερ ἐξακολουθεῖ ὧδε :

« Τὸ σχετικὸν δεῦτερον ἄρθρον μου ἐν τῷ περιοδικῷ Ἀρχειοῖς (Archiv Artikel 1892) ἐπέγραψα καλῶς σκεφθεὶς διὰ τῶν λέξεων. «*Ἡ Τροία τοῦ Σλήμαν*» δι' αὐτοῦ ἤθελον ἀμέσως νὰ σημειώσω ὅτι δὲν ἐνόουν νὰ ἐγγυηθῶ ὅτι τὰ ἐρείπια τοῦ Ἰσαρλίκ (τοῦ δευτέρου στρώματος) ἀπετέλουν πράγματι τὴν Τροίαν τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου· ὁ Σλήμαν ὡς τοιαύτην αὐτὰ ἐθεώρει. Ἐγὼ ὁμῶς ἐτόνισα τὸ ὅτι ὁ τοῦ Περγάμου χαρακτήρ δὲν ἀπεδείχθη, θὰ εἶπω δὲ ὅτι εἶναι μόνον δυνατὸν ἢ καὶ πιθανὸν ν' ἀποτελῶσι φρούριον τὰ ἐρείπια ταῦτα. Ἄλλως εἶναι ἀσήμεντα, οὐδὲν τὸ νέον διδάσκουσιν, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει οὐδὲν τὸ πληρέστερον ἢ ὅσα γινώσκωμεν περὶ τοῦ Νεῖλου καὶ Εὐφράτου. Τούτου ἕνεκα συνεβούλευσα ἐν τέλει νὰ παραλίπωμεν τὸ μνημεῖον τοῦτο (τῆς Τροίας δηλ. ὡς παραδείγματος ἀρχαίας ὀχυρωματικῆς τέχνης), πρὸς τὸ παρὸν δὲ, ἐπιφυλάξωμεν χάριν, νὰ ἀρκεσθῶμεν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ὀχυρωματικῆς εἰς τὴν Τίρυνθα καὶ τὰς Μυκῆνας· χάριν ἀναπληρώσεως δὲ ἐγνώρισα τοῖς ἀναγνώσταις μου τὰ μετὰ βεβαιότητος κεκρυμμένα καὶ πολλῶ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα κεκλεισμένα φρούρια ἐν τῷ Νείλῳ . . . Ἄν ἡ Τροία τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου κῆται ἐν τῷ ἔκτῳ στρώματι, τότε αἱ λέξεις, ἃς τῷ 1892 ἐχρησιμοποίησα, ἦτοι τὸ «ἐπιφυλάξωμεν χάριν» δικαιολογοῦνται. «*Ἡ Τροία τοῦ Σλήμαν*» δὲν ἀποτελεῖ πράγματι «μνημεῖον», οἷον ἐγὼ ταύτην ἐκήρυξα τῷ 1888· ἂν δὲ ἡ ἀποκαλυπτομένη Τροία τοῦ ἔκτου στρώματος ἀπεδείχθη

ὡς πρὸς τὰ κεράμεια εὐρήματα ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Μυκηνῶν, τότε ἡ Τροία τοῦ δευτέρου στρώματος εἶναι πράγματι ἀρχαιοτέρα τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν . . . Ὁ Μπαίττιχερ ἐμμένει ἐν τῷ ὅτι, ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ὁ Δαίρπελδ τῷ 1893 νεωστὶ ἀνεκάλυψε καὶ εἰς τὸ ἔκτον ἀνήγαγε στρώμα εἶναι ἑλληνορωμαϊοὺλικὸν τείχινον ἰδρυμα, τούτέστιν ἱστορικῆς ἐποχῆς, χωρὶς ὁμῶς νὰ ἴδῃ τὰς τελευταίως ληφθείσας φωτογραφικὰς εἰκόνας. Ἄν δὲ κατὰ τὴν πλήρη ἀποκάλυψιν τῶν ἐρειπίων (ἧτις ὑστερεῖ εἰσεῖτι) τὸ κυκλικὸν περιτείχισμα τοῦ ἔκτου στρώματος ἀποδειχθῆ ὡς ἐπίσης ἀβεβαίου χαρακτῆρος, ὡς ἄλλοτε τὸ τοῦ δευτέρου στρώματος, καὶ τότε εἰσεῖτι εὐκαιρὸν τυγχάνει νὰ ὤμεν «ἐπιφυλακτικόν».

Κατόπιν λεπτομερέστερον ἀναίρει τὰς ἐπιθέσεις τοῦ κ. Μπαίττιχερ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν πύργων, ἐκτιθέμενος ὅτι ἰδρύματά τινα τῆς Τίρυνθος ἀνεγνώρισεν ὡς πύργους διότι ἦσαν κοίλα· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν ἐν Τροίᾳ πρὸς τὸ ΒΑ ὄγκον τοῦ τοίχου, τούτου μόνον τὸ ἄνω μέρος θὰ εἶδεν ὁ Μπαίττιχερ, ὅτε εὐρίσκετο ἐν Ἰσαρλίκ τῷ 1889· ὁ κ. Δαίρπελδ τῷ 1893 μόνον ἀκριβέστερον ἐξήτασεν αὐτόν· δὲν πιστεύει δὲ, λέγει, νὰ ἔσφαλεν ὁ κ. Δαίρπελδ ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν, ἣν ἐποίησατο· ἂν δὲ ὁ κ. Δαίρπελδ δὲν ἔσφαλε, τότε τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ τείχινος οὗτος ὄγκος ἦτο κοῖλος κατ' ἀρχάς, ὅτι δὲ βραδύτερον μόνον, ὅτε ἄλλα ἐπεκράτησαν φρονήματα καὶ δὲν ἐσεβάσθησαν τὸ ἔργον τῶν προγόνων, ἐπληρώθη χωμάτων καὶ λίθων ἐν' ἀποτελέσει βάσιν δι' ἄλλο ἰδρυμα. Ἦδη, ἐκτὸς ἂν ὁ κ. Δαίρπελδ ἐχάλκευσε καὶ τὰς φωτογραφικὰς εἰκόνας, παρατηρεῖται ἐν τῇ μιᾷ αὐτοῦ πλευρᾷ ἀκατέργαστος ὑψηλὴ κλίμαξ, τοῦθ' ὅπερ, καθὰ καὶ ὁ κ. Δαίρπελδ παρατηρεῖ, ἀποτελεῖ τεκμήριον τοῦ ὅτι ἐν δεδομένη τινὶ ἐποχῇ ἀφῆρηται τὸν ὡς ὀχυρωματος χαρακτῆρα αὐτοῦ. Τέλος ἐν φωτογραφίᾳ τῆς νῦν ἀποκαλυφθείσης βάσεως τοῦ πύργου παρατηρεῖται θύρα μετὰ τῶν πρώτων βαθμίδων ἐσωτερικῆς τινὸς κλίμακος· ἡ τοιαύτη δὲ διάταξις θὰ ἦτο μωρὰ, ἂν ὁ τείχινος οὗτος ὄγκος μὴ ἦτο ἀρχικῶς κοῖλος.

Περαιτέρω ὁ κ. Σραϊδερ χωρῶν ἀντιτάσσει ἐπὶ τῇ βάσει φωτογραφημάτων ἐκ μέρους τοῦ κ. Δαίρπελδ καὶ μεταγενεστέρων αὐτοῦ ἀποκαλύψεων ὅτι ἐν τοῖς σωζομένοις ἐν Τροίᾳ ἐρειπίοις ἀνευρέθησαν ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν οἰκοδομῶν εἶδη αὐλάκων, ὑποδεικνύοντων ὅτι ἐπ' αὐτῶν ἐστήριζοντο δοκοὶ τοῦ στεγᾶματος. Ἄν δὲ ὁ κ. Δαίρπελδ δὲν ἐξηπάτησεν αὐτόν καὶ δὲν ἔθεσεν ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ πλαστὰ φωτογραφήματα, τότε τὰ κυριώτερα τῶν αὐτόθι ἰδρυμάτων εἶχον προδήλως στέγας, ὅτε καὶ δὲν εἶνε πλέον δυνατὸν ν' ἀπετέλουν τόπος πρὸς καῦσιν νεκρῶν, διότι κατὰ τὴν καῦσιν τοῦ πρώτου νεκροῦ αἱ ξύλινα στέγαι θὰ ἀνήπτοντο, ὁ σκοπὸς δὲ τῆς στέγης θὰ ἔματαιοῦτο· τοσοῦτον δὲ μωροὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦσαν οἱ Τρῶες. Οὕτως ὁ περὶ νεκροπολεως ἰσχυρισμὸς τοῦ Μπαίττιχερ καταπίπτει, αἱ δὲ κατὰ τοῦ κ. Σραϊδερ κατηγορίαι αὐτοῦ ἐπὶ διηνεκεῖ μεταβολῇ τῆς περὶ τῶν ἐν Ἰσαρλίκ ἐρειπίων γνώμης αὐτοῦ κατὰ τοσοῦτον μόνον ἔχουσιν ὑπόστασιν ὅσον ὁ κ. Σραϊδερ, πωφελοῦμενος πάντοτε ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Δαίρπελδ γι-

νομένων νεωτέρων ἀνακαλύψεων, ἐσχημάτιζεν ἀνάλογον πρὸς τὰς ἀνακαλύψεις ἐκείνας γνώμην. Ἐπιλέγει δέ :

« Πιθανὸν ν' ἀποδείξῃ ὁ λοχαγὸς Μπαίττιχερ ὅτι ἡ τοιαύτη ξύλινος στέγη ἔλειπεν ὅταν δὲ τοῦτο ἀποδείξῃ κατὰ τρόπον ὥστε νὰ μὲ πείσῃ, τότε μόνον δύνανται τὰ πάντα νὰ παραμείνωσιν ὡς εἶχον καὶ πρότερον ».

Εἰς τ' ἀνωτέρω ὀφειλομένον νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ ταγματάρχης Μπαίττιχερ, μετὰ τὴν ἀνωτέρω δικαιολογίαν τοῦ κ. Σραϊδερ, ἐδημοσίευσεν σειρὰν ἄρθρων διὰ τοῦ ἐνταῦθα Ὀθωμανικοῦ Ταχυδρόμου, παρατείνων τὴν συζήτησιν. Ἄτυχῶς ὁ χώρος δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν τὴν περαιτέρω ἐκθεσὶν τῶν ἀντιλογιῶν τούτων.

Αἱ ἐπικείμεναι τελειωτικαὶ ἀνερευνήσεις ἐν Τροίᾳ δαπάνη τοῦ γερμανικοῦ κράτους θὰ καθορίσωσι βεβαίως τὸ ζήτημα κατὰ τρόπον ὥστε καὶ αἱ τοῦ ταγματάρχου Μπαίττιχερ ἀντιρρήσεις, ἐὰν χαρακτηρισθῶσιν ὡς βαρύνουσαι ὑπὸ ἐπιστημονικῆν ἔποψιν, νὰ συμβάλωσι τὸ ἐφ' ἑαυταῖς πρὸς τελείαν διευκρίνησιν τῶν τυχόν ὑφισταμένων ἀποριῶν.

Γ. Κ. Λαζαριδης.

ΛΙΝΑ.*

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐκεῖνο ὅπερ μένει.

I.

Ὁ Ἰατρός ἀναλαμβάνει τὴν παρακαταθήκην τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν καρδιῶν, τὴν εὐθύνην τῶν ψυχῶν, ἃς αἱ σωματικαὶ κακουχίαι παροξύνουσιν, ἐξευτελίζουσιν, ἐκφαυλίζουσιν ἐτι· καὶ μόνον ἐὰν κατορθοῖ τὴν ἐλάττωσιν τῶν κακουχιῶν τούτων ὁ ἰατρός, ἀποβαίνει ἄνθρωπος ἄξιος τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, καθ' ὃσον ἀποδίδει οὕτως εἰς τὴν ψυχὴν τὴν ἰσχύν καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς, ἀπαλλάσσει αὐτὴν τῶν μεριμνῶν καὶ τῶν θλίψεων, συνεργεῖ δηλονότι διὰ τε τοῦ πνεύματος καὶ διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ εἰς τὴν συντήρησιν τῆς φυσικῆς λειτουργίας τῆς ὀριζομένης, δρώσης καὶ συνεχιζομένης διὰ τῆς Θεῆας βουλήσεως.

— Εὐγε! ἀνέκραξεν ἡ Λαΐδου Μέλβιγ, σφίγγουσα τὴν χεῖρα τοῦ νέου ἐνθουσιωδῶς.

Ὁ Ἰωάννης, ταραχθεὶς πῶς ἐπὶ τῇ συναισθήσει τῆς ζήσεως, ἣν εἶχε διαχύσει ἐν τῷ δογματισμῷ αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὴν.

— Μ' εὐρίσκετε λίαν ποιητικόν, δὲν ἔχει οὕτω; λίαν ὀνειροπόλον, οὕτως εἰπείν, ὡς δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν ἐξασκούντα ἐπάγγελμα ἀπαιτοῦν μᾶλλον ψυχραιμίαν, πρακτικὴν, ὑπομονὴν ἄλλὰ βεβαιώθητε ὅτι ὁ ἰατρός Δαήλ δὲν ἐγκαταλείπει πάντοτε ἑαυτὸν εἰς τὴν δογματικὴν θεωρίαν τοῦ κλήρου αὐτοῦ, ἀλλὰ

προσπαθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὸ ἐν τῇ πράξει.

— Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει περὶ τούτου κ. Δαήλ! ὑπέλαβεν ἐγγὺς αὐτοῦ σοβαρά τις καὶ συγκεκλιμένη φωνή.

Καὶ ὁ νέος στραφεὶς προσεῖδε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἰωάννης Δωροῦ, προσηλωμένους ἐπ' αὐτοῦ μετ' ἐκφράσεως ἀρρήτου τρυφερότητος.

Ἡ συνοδεία ἐκδρομοῦσα εἰς μικρὸν περίπατον ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, εἶχεν ἤδη ἀποσυρθῆ. Ἡ λιπτή καὶ ἀπκλή ἄμμος τῆς ἀκτῆς, ἡ προβάλλουσα ἀντίστασιν τινὰ πρὸς τὸ βῆμα πανταχοῦ ὅπου ὕγρανεν αὐτὴν ἡ γλυκερὰ θωπεία τοῦ κύματος, ἀποτελεῖ συνήθως τὸν ἀρμολιώτατον πρὸς νυκτερινὰς συνδιαλέξεις τύπον ὑπὸ τὸ ἀργυροῦν τῆς σελήνης φῶς.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸν οἶκον οἱ Ραμβέρ, εἶχον ἐκλέξει τὴν μακροτάτην ὁδόν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ν' ἀπολαύσωσιν ἐπὶ πλεόν. ὅσφ τὸ δυνατόν, τὴν τερπινοτάτην πορείαν ἣν τοῖς πκρεῖχεν ἡ χρυσοφοιτιζομένη ἐκείνη λωρὶς τῆς γῆς, ἡ γλαφυρὰ τῆς χθαμαλῆς παραλίας προέκτασις.

Βραδύ, λίαν βραδύ ἐκυλόντο τὰ γαλήνια κύματα, καὶ ἐπιπίπτοντα νωχελῶς, προέλειχον τοὺς πόδας τῶν διαλευκῶν θινῶν, ἃς ἡ Φοῖβη διὰ σπινθήρων ἐρρᾶντιζε· συγχρόνως οἱ ἄνεμοι τοῦ ἀπείρου ἐξασθενίζομενοι εἰς ἡρέμους πνοάς, ἐπλήρουν τὴν ἀτμόσφαιραν δι' ἰσχυρῶν ὀσμῶν τῆς θαλασσίας ἄλμης ἀναμιξ μετὰ τῶν βλῆσκαμιωδῶν ἀρωμάτων τῶν ἐγγύς ὀρθομένων πευκῶν. Ἡ δ' ἔκτασις τῆς εὐρείας θαλάσσης, διαφεγγαμένη μέχρι πυθμένος, κυλίουσα μυρίας χρυσολαμπίδας εἰς τὰ στήθη αὐτῆς, ἐλάλει ἐναρμονίως διὰ τοῦ φλοίσβου τῶν ἀειρρόχθων ἀβύσσων τῆς.

Ἡ θάλασσα! συνήρπασεν αὕτη τὸν Ἰωάννην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτι στιγμῶν τῆς ἐλευσεως αὐτοῦ. Αἰῶνες ἴσως λησμονηθέντος ἀταβισμού τοῦ γένους αὐτοῦ εἶχον ἤδη αἰφνιδίως ἀναβιώσει ἐν τῇ καρδίᾳ του· ὁ υἱὸς οὗτος τῶν θαλασσοβίων προγόνων, ὁ Βρετανὸς οὗτος ὁ ἰδὼν τὸ φῶς ἐπὶ τῶν γρανιτικῶν βράχων πᾶραυτα ἐξφκειώθη πρὸς τὸ βαθυπράσινον ὕδωρ τοῦ Βισκαϊκοῦ κόλπου, ὅπερ κατ' ὀλίγους μόνον βαθμοὺς θερμοκρασίας διέφερε τοῦ τῆς Βρέστης ἢ τοῦ τοῦ Σαίν-Μαλώ. Ἐπαιζεν εἰς τὰς θωπείας τῆς, ἐβυθίσθη εἰς τὰ κύματά τῆς, ἐκοιμήθη ἐπὶ τῶν βρώων αὐτῆς· μυρίαὶ δὲ ἀνκνήσεις τῆς μακαρίας παιδικότητος προσημεδιάσκαν αὐτῷ διὰ μέσου τοῦ διαυγοῦς αὐτῆς βᾶθους. Κολυμβητῆς ριψοκίνδυνος ὁ Ἰωάννης, πλέον ἢ εἰκοσάκις διήνυσεν, διαγωνιζόμενος πρὸς αὐτὸν τὸν σέρ Μέλβιλ ἐν τῇ ὑγρᾷ σταδιοδρομίᾳ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τοῦ Γρανὸ-οτέλ μέχρι τοῦ Μουλῶ, ἢ τοῦ Ἰλωζ-ρουαζῶ.

Ἄλλοτε πάλιν, κεκλιμένος ἐπὶ τῆς κώπης, ἢ ταυνομένος πρὸς τὸν κροτάκκα, διηύθυνε ταλαντευόμενον σκαφίδιον. δρόμωνα διεσκευασμένον συμψώνως πρὸς τὴν κλιαισθησίαν αὐτοῦ, τοῦ ἐραστοῦ τῆς θαλασσοπλοΐας, πέραν τῶν στενῶν πορθμίδων τοῦ ἀκρωτηρίου Φερρέ, πρὸς τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς βραχέας

*) Ἰδὲ ἀριθ. 13, σελ. 257—259.

ἔξοχῆς, ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς ὠκεανοῦ, ὅστις διακυμαίνει τοὺς φλοίσβους καὶ ρόχθους αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς Ἀμερικῆς.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἀποχαιρετίζων τοὺς δύο Ἀγγλους ὁ Φήλιξ, ἔκραζεν εὐθύμως πρὸς τὸν Ἰωάννην :

— Γνωρίζεις ὅτι ἡ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ σοὶ ἀφινομεν τὴν φροντίδα τοῦ νὰ μὰς φέρῃς τὴν Ἰωάνναν;

Ἡ Ἰωάννα ἦτο ἡ κ. Δωροῦ, χήρα πλουσίου γαιοκτῆμονος τοῦ Ἀζεναί, φίλου τοῦ Ραμβέρ, ὅστις ἐν ἡλικίᾳ τεσσαρακονταπενταετεί ἠράσθη ἔμμανῶς τοῦ ἀπαστρέπτοντος κάλλους τῆς δεσποινίδος Δερούα· ἀλλ' ὁ δυστυχῆς, αἱματώδους καὶ πληθωρικῆς κρᾶσεως ὢν, ἀπέθανεν ἐκ παθήσεως ἧς αὕτη ἦτο ἐπιδεικτικὴ μετὰ τέσσαρα μῶλις ἔτη εὐτυχοῦς συμβιώσεως.

Ἀφ' ἐτέρου, ἡ χηρεὶα ἐκάλλυε θαυμασίως τὴν κ. Δωροῦ· καίτοι εὐρίσκετο ἔτι εἰς τὸν ὄγδον μῆνα τοῦ πένθους, εἶχεν ὅμως ἀντικαταστήσει ἤδη τὸν μακρὸν βαθυμέλανα πέπλον διὰ τῶν κομψοπρεπεστάτων καλλωπισμῶν· ὡς ἀληθῆς δὲ φιλάρεσκος, ἐτῆρει τὴν ζοφερὰν περιβολὴν, ἥτις ἐπὶ μᾶλλον ἀνεδείκνυε τὴν δαψίλειαν τῶν φυσικῶν τῆς χαρίτων.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν προφανῶς δὲν ἦτο ἀπαραμύθητος, — καθότι παρηγορήθη τούναντίον ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς χηρείας αὐτῆς, — προσεκολλήθη ἐκ νέου εἰς τὸ ρεμβῶδες ὄνειροπόλημα ἀρχαίου τινος ἔρωτας, ὅπερ ἐσκιαγράφῃ ποτε ὑπὸ τὰ πικνόφυλλα δένδρα τῆς ἐπαύλειος τοῦ Λαιῦράκ. Ὁ Ἰωάννης, καταυαζόμενος ὑπὸ τῶν πρώτων ἀκτίων τῆς ὁξῆς, τῇ ἐφαίνετο ἤδη ὑπέροπτε ὠραιότερος... Τὸν ἠγάπα; ἠγνῶει· ἀλλ' ἠγνώριζεν ἀσφαλῶς ὅτι ταχέως καὶ θερμῶς θὰ ἠγάπα αὐτὸν ἐν τῷ μέλλοντι.

Οὕτως, ὅτε ὁ Φήλιξ παρεχώρησε τὴν ἄδειαν, ἡ ὠραία χήρα μετ' ἡδονικῶν ρίγους ἐξητήθη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ νεαροῦ ἀνδρός.

— Ἄ! εἶπε μετὰ τῆς θελητικῆς ἐκείνης ἐλευθερίας, ἣν τοσοῦτ' εὐχαρίστως ἀποδέχεται τις παρὰ τῶν ἐρασμίων γυναικῶν· ἔπρεπε νὰ ἐπωφεληθῶμεν τὴν ὠραίαν αὐτὴν ἑσπέραν, διὰ νὰ κάμωμεν μίαν τρέλλαν.

— Καὶ δέκα ἂν θέλετε, κυρία.

— Ἀκούσατε· πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμῶ ἓνα γύρον μετὰ τὴν λέμβον εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ τὰ ἄστρα· αὐτὸ θὰ μοὶ ἀνεμίμησθε τὴν Βενετίαν, καί...

— Καί; ἠρώτησε δειλῶς ὁ Ἰωάννης.

— Καί... ἀπήτησεν ἡ ὠραία χήρα καγχάζουσα, τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην νωθρὸς τις λεμβοῦχος ὅστις ἐκάπνιζεν ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν πλαισίου τῆς μικρᾶς ἱστοφόρου φορτηγίδος αὐτοῦ, ἔκραζε διὰ τῆς τραχείας φωνῆς του :

— Κυρία μου, θέλετε νὰ κάμητε ἓνα γύρον εἰς τὰ νερά;

Ἐντὶ πάσης ἀπαντήσεως ὁ Ἰωάννης ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν κ. Δωροῦ. Ἐκείνη ἐστηρίχθη ἐπ' αὐ-

τῆς κατὰ τι πλέον τοῦ δέοντος· ὁ δὲ Ἰωάννης ἠσθάνθη τὴν θερμὴν ἐπαφὴν τῆς παιγνιδῶδους ἀκκιστρίας.

Τῇ βοηθείᾳ τοῦ λεμβοῦχοῦ ὁ νεανίας ὤθησεν εἰτα τὴν λέμβον καὶ εὐδῶσε τὸν πλῆον αὐτῆς· τότε ἐκείνος ὑψώσας τὴν ἀρπάγην, καὶ βυθίσας μεθοδικῶς τὰς κώπας εἰς τὰ φωσφορίζοντα κύματα, ἐξ ὧν χρυσῆ βροχὴ σπινθήρων ἀνεπήδησε, διὰ τεσσάρων τῆς κώπης δούπων, ἀπεμάκρυνε τῆς ἀκτῆς τὸ ἐλαφρὸν αὐτοῦ σκάφος.

Οἱ ἐπιβάται διήρχοντο σιγηλοὶ ἀνὰ μέσον μικρῶν δρομῶνων, φορτηγίδων ἐλαφρῶν, ἀκινήτων ὀλκᾶδων· πού καὶ πού ἐπὶ τῆς κυμαινομένης ἐκτάσεως λεπτοῦς ἤχος φωνῆς, ἀνακρουόμενος ὑπὸ τῶν εὐήχων φλοίσβων ἔφθανε μέχρις αὐτῶν διὰ τῆς χλιαρᾶς ἀτμοσφαιρας· ἔβλεπον τὰ ἐρυθρὰ τῶν πλεισιρίων φῶτα ἐπὶ τοῦ πολυκυμάντου κατόπτρου καὶ σιχὰς τινὰς ἐνιαχοῦ προσκλινούσας ἐπὶ τῆς γλαφυρῶς κηλιδούσης τὸ κύμα φλογώδους ἀντανακλάσεως· ἦσαν τὰ φῶτα ἐκείνα οἱ φανοὶ νυκτερινῶν ἀλιευτῶν ἐπιζητούντων ψυχαγωγίαν ἐν τῇ μονοτόνῳ ἀρχίᾳ τῆς θερινῆς ἐποχῆς. Ἄλλοτε σκαφίδιον διεξέχον ἀγῶνα λεμβοδρομίας, κοῦρον καὶ εὐθυποροῦν, ἐπέρα πρὸ αὐτῶν, σχίζον τὰ σκότη διὰ φευγαλίου φωτός, ἐν τῇ ἰσχυρῇ ὀκτώ ἢ δέκα στιβαρῶν βραχιόνων κωπηλατούντων μετ' ἐρρυθμοῦ ἐναλλαγῆς καὶ μετ' εὐθύμου ἄσματος· καὶ ἡ φορτηγὶς ἡ φέρουσα τὸ νεαρὸν ζεῦγος ὠθεῖτο ὀλον ἐν πρὸς τὰ πρόσω διὰ τῆς μονοτόνου ἐκείνης κινήσεως δι' ἧς τὰ νῶτα τοῦ κωπηλάτου ἐγγίζουσιν ἐπὶ στιγμὴν τὴν ξυλίνην τρύπιδα· ὠλισθαίνειν ἐπὶ τῶν ὑδάτων διανοίγουσα ὀπίσω πυρῶδη αὐλακα, σχίζουσα διὰ τῆς φανηρόρου καμπύλης πρώρας τῆς τὸ ἔρεβος τῆς νυκτός, καὶ τὸν ζόφον τῆς βρυχίας ἀβύσσου.

Ἡ Ἰωάννα ἐκάθησεν ἐν τῷ βάλθει τῆς λέμβου, πρὸς τὰ ὀπίσω· μετὰ μικρῶν ἀναρνήσεων ἐκουσίου τρόμου, δι' αἰφνιδίαν ἀναρριγήσεων προσποιητῆς ἐκπλήξεως, συνεσφίγγετο ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ νέου ὅστις ἡμῆχανε καὶ ἐταράσσετο. Διενόειτο οὕτως ὅτι παρὰ τὴν πλευρὰν τῆς νεαρᾶς καὶ ὠραίας ἐκείνης γυναικός, ἥτις ἦτο ἑταίμος ἐν' ἀγαπήσῃ αὐτὸν, ἡ εὐδαιμονία εὔρητο ἴσως ἐκεῖ, πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὅπως δράξεται αὐτῆς, ἔρκει μόνον νὰ τείνη τὴν χεῖρα. Ἄλλ' ἡ ἀνάμνησις ἐκείνη ἡ ἀνεξίτηλος ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, διέμενεν ἔτι ζωηρὰ, ὄξεια, ζωπυρουμένη ὑπὸ τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς θλίψεως. Ἀπὸ πέντε ἐτῶν, ἀφ' ὅτου Ἐκείνη ἀνεχώρησε, μίαν μόνην εἶδησιν ἔλαβε περὶ αὐτῆς, — καὶ ταύτην οὐχὶ ἀπ' εὐθείας, — ὅτι ἐγένετο σύζυγος ἄλλου. Δὲν ἠθέλησε νὰ μάθῃ τι πλείστορον· τοῦτο ἔρκει εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ δυστυχίαν. Ἡ Ἰωάννα τῇ ἑσπέρᾳ ἐκείνην εἶχεν ἀποφασίσει νὰ προκαλέσῃ τέλος τὴν συνεννόησιν, ἣν πρὸ πολλοῦ ἐπεζητεῖ. Ἀφ' ἐτέρου οἱ ὑποψήφιοι μνηστῆρες τῆς χεῖρὸς αὐτῆς δὲν ἐσπᾶνίζον· κατ' εὐτυχίᾳ δὲ παραχώρησιν ἡ νεαρὰ χήρα εἶχεν ἀπὸ τοῦδε ἐξασφαλίσῃ τὸ κατάντημα αὐτῆς· συνεχράτει δηλονότι ὑπὸ τὴν ἑαυτῆς ἰσχὺν ἐξάδελφόν τινα τοῦ συζύγου τῆς, νεανίαν ὠραῖον καὶ ἀγαθόν, τοῦ ὁποίου τὸ ἄμετρον πρὸς αὐτὴν

πάθος δὲν εἶχε διατάσει μέχρι τοῦδε ἵνα προβῆ εἰς τὰς φλογεροτάτας διαδηλώσεις. Ὁ κατὰ τύχην ἐκλεκτός οὗτος, ὅστις οὐδόλως τῶς ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ τὴν εὐδαιμονίαν, ἥτις ἐπεκρέματο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἐκλείπει Ἰουλιανὸς Δωροῦ· οὕτως ἡ Ἰωάννα νυμφευομένη δὲν ἐξήρχετο τοῦ γένους τοῦ μακαρίτου συζύγου αὐτῆς.

Ὁθεν ἐπέτρεψεν ἑαυτῇ ἵνα προσβῆλῃ ἀπροκάλυπτως τὸν ἀντίπαλον.

— Βεβαίως μὲ εὑρετε πολὺ ἐλαφρὸν πρὸ ὀλίγου, τῷ εἶπε.

— Πότε, κυρία; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἀκουσίως αὐτοῦ ἀνεμνησκέτο τῆς στιγμῆς τῆς ἐπὶ τῆς λέμβου ἐπιβάσεως.

— Ὅταν σὰς ἀνέφερα τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος.

— ὦ! εἶπεν ἐκεῖνος γελῶν μοι ἐφάνη ὅτι ἡ ἀνάμνησις τοῦ δὲν σὰς εἶναι δυσάρεστος.

— Ὁρθῶς παρατηρήσατε· ὁ σύζυγός μου ἦτον ἐξαίρετος ἄνθρωπος.

— Τοῦτο ἐνόησα μέχρι τοῦδε.

— Πῶς τὸ λέγετε αὐτό! ἀλλὰ βεβαίως, κύριε· καὶ εἶθε ὅλοι οἱ σύζυγοι νὰ τῷ ὠμοῖζον.

— Πικρὸς ὁ λόγος σας, κυρία! ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές δὲν θ' ἀντικαταστήσητέ ποτὲ τὸν κ. Δωροῦ.

Ἐκεῖνη, κρατοῦσα ἀνεωγμένην τὴν ριπίδα τῆς τὸν ἐκτύπησεν δι' αὐτῆς ἐλαφρῶς διὰ τῶν δακτύλων.

— Τολμηρέ! ὑποθέτετε λοιπὸν ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἀντικαταστήσω;

— Ἄ! εἰσθε πολὺ νεωτέρα ἢ ὥστε νὰ μὴ δύνησθε νὰ τὸ πράξητε.

— Καὶ... πιστεύετε ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς;

— Βεβαίως, κυρία· ποῖα δύναται ἐκλέξῃ κἀλλίον ἢ ἡ χῆρα;

— Δικτὶ τοῦτο;

— Καθ' ὅτι εἰς τὴν φυσικὴν γυναικείαν ὀξύνοϊαν τῆς ἔχει ἥδη ἐπισυνηγμένους καὶ τοὺς καρπούς τῆς πείρας.

Ὁ εὐχρος γέλως τῆς Ἰωάννης ἐξεργάχη ἐκ νέου. Ἄλλ' ὁ νέος αἰφνιδίως ἐσίγησεν· ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ὠχρῶν ἀστέρων διείδε μετ' ἐκπλήξεως τὰ ὄρατα τῆς χήρας ὄμματα καταπλημμυρούμενα ὑπὸ δακρύων.

— Κλαίετε; ἠρώτησεν αὐτομάτως.

Ἐκεῖνη δὲ ἀπεκρίνατο λίαν χαμηλοφώνως.

— Τοιουτοτρόπως ἔκλαυσα μίαν φορὰν ἀκόμη. τὸ ἐνθυμείσθε;

— Ὅχι, κυρία· ἀπάντησε ψευδόμενος.

Βαθῶς στόνος ἐξώγκωσε τὸ στήθος τῆς νεαρᾶς γυναικός.

— Εἰσθε ἐπιλήσμων, ἰατρέ· ἐγὼ ἔχω καλὴν μνήμην· ἦτον εἰς τὸ Λαυρᾶκ, μίαν πρωίαν· ὑπέφερα πολὺ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην.

Ὁ Ἰωάννης ἐτήρησε σιγὴν. Ἐκεῖνος μᾶλλον κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὑπέφερε· διότι εἶναι ἀμηχανώτατον δι' ἄνδρα γενναῖον τὸ βλέπειν περὶ αὐτὸν θερμὴν, εἰλικρινῆ καὶ ἀφιλοκερδῆ ὄλωσιν πρὸς αὐτὸν ἀφο-

σίωσιν, πρὸς ἣν οὐδόλως δύναται ν' ἀνταποκριθῆ. Καὶ ἐν τοῦτοις ἦτο θελκτικωτάτη ἡ γυνὴ ἐκεῖνη ἥτις προσεφέρετο εἰς αὐτόν, ἐπαιτοῦσα παρ' αὐτοῦ ὁμολογίαν τινὰ ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν δοκιμαζομένην αἰδῶ τῆς· καθ' ὅτι δὲν ἠδύνατο ἡ τάλαινα νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω ἢ ὅσον τῇ στιγμῇ ἐκεῖνη προὔχωρησε. Συγκεντρούμενος εἰς ἑαυτὸν ὁ νεαρὸς ἄνθρωπος ἠσθάνετο πικρὰν ἀμφιβολίαν σπαράσσουσαν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Φεῦ! δὲν ἔστρεφεν ἄρα σκαιῶς τὰ νῶτα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἀρνούμενος, ἵνα διαμείνῃ πιστὸς εἰς τὴν πρώτην συμπάθειαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, τὰς ἡδέας ἐκστάσεις εὐδαιμόνων καὶ εὐαρμόστου ἐνώσεως αἱ ὀρέξεις, ὁ χαρακτήρ του, θὰ ἱκανοποιούντο καθ' ὅλα, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν συνήθων κοινωνικῶν αὐτοῦ σχέσεων; Οἱ πέντε διαρρεύσαντες ἐνιαυτοὶ εἶχον ἤδη μέχρις αὐτοῦ αὐξήσει τὴν αἴγλην τῆς ἀκαμίας ἥθης ἥτις ἀπετέλει τὸ ἀμάχητον τῆς γυναικὸς ἐκεῖνης θέλητρον· πᾶσα κίνησις αὐτῆς ἀπέπνεε τὴν τρυφερὰν χάριν τοῦ πάθους, ἀλλὰ τοῦ πάθους τοῦ ἀγνοῦ οὐτινος ἡ συζυγικὴ ἐστία εἶναι τὸ μόνον βασιλεῖον, διότι ἂν ποτὲ τινες κατηγορήσαν αὐτῆς παρθενικὴν ἐλαφρότητα, ἀπαντῆς ὁμῶς ἐσχάτως ἐπήνεσαν τὴν συζυγικὴν αὐτῆς ἀρετὴν· τοὺς δὲ μῆνας τῆς χηρείας τῆς διήλθεν ὅλους κατὰ κλειστός οἶονεῖ ἐν μοναστηρίῳ ὑπὸ τὴν στέγην τῆς ἀδελφῆς καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς, εὐλαβῶς σεβομένη καὶ αὐτὴν τὴν ὑστερόφημον τοῦ ἀποθανόντος συζύγου τιμῆν. Ἄλλ' ἂν ποτὲ ἠλευθεροῦτο τῶν συνεχόντων ἤδη αὐτὴν δεσμῶν, θὰ κατεπλημμύρει ἀκαμφθίμως τὸν ἐκλεκτὸν τῆς καρδίας τῆς δι' ὅλης τῆς μέθης τοῦ συγκρατουμένου ψυχικοῦ αὐτῆς σπρίγους, δι' ὅλων τῶν θησαυρῶν τῆς στοργῆς, οὓς θὰ ἠδύνατο ν' ἀντλήσῃ ἐξ ἐνώσεως οὕτως ἀρμονικῆς.

Οὐχ ἦττον ὁ Ἰωάννης ἐσίγα· ἡ κ. Δωροῦ προσέκλινεν ἐπ' αὐτοῦ.

— ὦ, ὑπέφερα πολὺ, τῷ εἶπε βραδέως· ὀλίγον ἐκ φιλαυτίας, ἀλλὰ πλείοτερον ἐκ ζηλοτυπίας. Δικαιοῦσθε νὰ μοι παρατηρήσητε ὅτι ταχέως παρηγορήθη ἄρ' οὐ μετὰ ἐν μάλις ἔτος ἐνυμφεύθη· εἰς τοῦτο ἔχω νὰ δώσω μίαν καὶ μόνην ἀπάντησιν· ποῖα τέχνα νεᾶνις κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ γάμου τῆς γνωρίζει ἀρκετὰ ἀκριβῶς τὴν σπουδαιότητα ἐκεῖνου τὸ ὁποῖον πράττει;

Ἦδη ὁ Ἰωάννης ἀπεκρίνατο.

— Σὰς πιστεύω, κυρία· ἀλλὰ σήμερον ὅτε ἀπεκτῆσατε τὴν ὠριμότητα τοῦ πνεύματος, σήμερον ὅτε γνωρίζετε τὴν σπουδαιότητα τῆς πράξεως ταύτης, σήμερον ὅτε ἐπιτρέπεται ὑμῖν ἡ ἐκλογή, δηλαδὴ ἡ ἐν πλήρει γνώσει τοῦ πράγματος ἀπόφασις, τί θὰ ἐπράττετε ἐὰν εὐρίσκεσθε ἀπέναντι ἐκεῖνου ὅστις ἀκουσίως καὶ ἀσυναίσθητως ἐπλήγωσε τότε τὴν φιλαυτίαν καὶ τὴν ζηλοτυπίαν σας;

CHARLES VINCENT

(Ἀκολουθεῖ).

(Μετάφρασις Κ. Α. Η.).